

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ
KADINLARIN HER TÜRLÜ ŞİDDET VE AYRIMCILIĞA MARUZ KALMALARININ ÖNLENEREK BU
ALANDAKİ MEVCUT DÜZENLEMELERİN GÖZDEN GEÇİRİLMESİ VE ALINMASI GEREKEN
EK TEDBİRLERİN BELİRLENMESİ AMACIYLA KURULAN
MECLİS ARAŞTIRMASI KOMİSYONU
(10/696, 1831, 1832, 1833, 1834, 1835)
TUTANAK DERGİSİ

13'üncü Toplantı
29 Ocak 2025 Çarşamba

(TBMM Tutanak Hizmetleri Başkanlığı tarafından hazırlanan bu Tutanak Dergisi'nde yer alan ve kâtip üyeler tarafından okunmuş bulunan her tür belge ile konuşmacılar tarafından ifade edilmiş ve tırnak içinde belirtilmiş alıntı sözler aslına uygun olarak yazılmıştır.)

İÇİNDEKİLER

I.- GÖRÜŞÜLEN KONULAR

II.- OTURUM BAŞKANLARININ KONUŞMALARI

1.- Komisyon Başkanı Mustafa Hulki Cevizoğlu'nun, Bursa Milletvekili Kayıhan Pala'nın Komisyon üyeliğinden çekilmesiyle boşalan ve CHP Grubuna düşen 1 üyeliğe Bartın Milletvekili Aysu Bankoğlu'nun seçildiğine, kendisine gıyabında hoş geldiniz dediğine, Komisyonun devam eden çalışmalarına, bugünkü toplantıda sunum yapacak akademisyenlere, bugünkü sunumların konularına ve Komisyonun çalışma yöntemine ilişkin açıklaması

III.- SUNUMLAR

1.- Polis Akademisi Güvenlik Bilimleri Enstitüsü Suç Araştırmaları Ana Bilim Dalı Öğretim Üyesi Profesör Doktor Coşkun Taştan'ın, kadına yönelik ölümcül şiddetle mücadelede bilimsel yaklaşımların ve önleyici kriminalistiğin rolü, Aile İçi ve Kadına Karşı Şiddet Olayları Kayıt ve Risk Değerlendirme Formu uygulaması ile aile içi ve kadına karşı şiddetle mücadele için yapay zekâ temelli karar destek modeli hakkında sunumu

2.- Ankara Üniversitesi DTCF Sosyal Antropoloji Ana Bilim Dalı Başkanı Profesör Doktor Meryem Bulut'un, kadına yönelik şiddet ve ayrımcılık, bu alandaki araştırmaları, sahadaki gözlemleri, kadına yönelik şiddetin ve ayrımcılığın nedenleri, sonuçları, alınması gereken tedbirler ve çözüm önerileri hakkında sunumu

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ
KADINLARIN HER TÜRLÜ ŞİDDET VE AYRIMCILIĞA MARUZ KALMALARININ ÖNLENEREK BU ALANDAKİ MEVCUT
DÜZENLEMELERİN GÖZDEN GEÇİRİLMESİ VE ALINMASI GEREKEN EK TEDBİRLERİN BELİRLENMESİ AMACIYLA
KURULAN MECLİS ARAŞTIRMASI KOMİSYONU
(10/696, 1831, 1832, 1833, 1834, 1835)

-----0-----

13'üncü Toplantı
29 Ocak 2025 Çarşamba

-----0-----

I.- GÖRÜŞÜLEN KONULAR

TBMM Kadınların Her Türlü Şiddet ve Ayrımcılığa Maruz Kalmalarının Önlenerek Bu Alandaki Mevcut Düzenlemelerin Gözden Geçirilmesi ve Alınması Gereken Ek Tedbirlerin Belirlenmesi Amacıyla Kurulan Meclis Araştırması Komisyonu saat 16.09'da açılarak iki oturum yaptı.

Komisyon Başkanı Mustafa Hulki Cevizoğlu, Bursa Milletvekili Kayıhan Pala'nın Komisyon üyeliğinden çekilmesiyle boşalan ve CHP Grubuna düşen 1 üyeliğe Bartın Milletvekili Aysu Bankoğlu'nun seçildiğine, kendisine gıyabında hoş geldiniz dediğine, Komisyonun devam eden çalışmalarına, bugünkü toplantıda sunum yapacak akademisyenlere, bugünkü sunumların konularına ve Komisyonun çalışma yöntemine ilişkin açıklama yaptı.

Polis Akademisi Güvenlik Bilimleri Enstitüsü Suç Araştırmaları Ana Bilim Dalı Öğretim Üyesi Profesör Doktor Coşkun Taştan tarafından, kadına yönelik ölümcül şiddetle mücadelede bilimsel yaklaşımların ve önleyici kriminalistiğin rolü, Aile İçi ve Kadına Karşı Şiddet Olayları Kayıt ve Risk Değerlendirme Formu uygulaması ile aile içi ve kadına karşı şiddetle mücadele için yapay zekâ temelli karar destek modeli,

Ankara Üniversitesi DTCF Sosyal Antropoloji Ana Bilim Dalı Başkanı Profesör Doktor Meryem Bulut tarafından, kadına yönelik şiddet ve ayrımcılık, bu alandaki araştırmaları, sahadaki gözlemleri, kadına yönelik şiddetin ve ayrımcılığın nedenleri, sonuçları, alınması gereken tedbirler ve çözüm önerileri,

Hakkında sunum yapıldı.

Komisyon gündeminde görüşülecek başka konu bulunmadığından, toplantıya saat 19.55'te son verildi.

29 Ocak 2025 Çarşamba

BİRİNCİ OTURUM

Açılma Saati: 16.09

BAŞKAN: Mustafa Hulki CEVİZOĞLU (İstanbul)

BAŞKAN VEKİLİ: Asuman ERDOĞAN (Ankara)

SÖZCÜ: Müşerref Pervin Tuba DURGUT (İstanbul)

KÂTİP: Zuhal KARAKOÇ DORA (Kahramanmaraş)

---- 0 ----

BAŞKAN MUSTAFA HULKİ CEVİZOĞLU - Komisyonumuzun değerli milletvekili üyesi arkadaşlarımız, kıymetli katılımcılar, basınımızın değerli temsilcileri; hepiniz hoş geldiniz.

Toplantı yeter sayımız vardır.

Komisyonumuzun 13'üncü Toplantısını açıyorum.

II.- OTURUM BAŞKANLARININ KONUŞMALARI

1.- Komisyon Başkanı Mustafa Hulki Cevizoğlu'nun, Bursa Milletvekili Kayıhan Pala'nın Komisyon üyeliğinden çekilmesiyle boşalan ve CHP Grubuna düşen 1 üyeliğe Bartın Milletvekili Aysu Bankoğlu'nun seçildiğine, kendisine gıyabında hoş geldiniz dediğine, Komisyonun devam eden çalışmalarına, bugünkü toplantıda sunum yapacak akademisyenlere, bugünkü sunumların konularına ve Komisyonun çalışma yöntemine ilişkin açıklaması

BAŞKAN MUSTAFA HULKİ CEVİZOĞLU - Türkiye Büyük Millet Meclisi Genel Kurulumuzun 28 Ocak 2025 tarihindeki 49'uncu Birleşiminde -bu bir duyurudur aynı zamanda- Cumhuriyet Halk Partisi Grubu Başkanlığının İç Tüzük'ün 21'inci maddesi uyarınca Bursa Milletvekili Sayın Kayıhan Pala'nın Komisyonumuz üyeliğinden geri çekildiğine ilişkin yazısı Genel Kurulun bilgisine sunulmuştur.

Genel Kurulun aynı birleşiminde, Komisyonumuzda boş bulunan ve Cumhuriyet Halk Partisi Grubuna düşen 1 üyelik için Bartın Milletvekili Sayın Aysu Bankoğlu aday gösterilmiş ve seçilmiştir. Kendilerine hoş geldiniz diyecektim ama henüz gelmemişler.

SEVDA ERDAN KILIÇ (İzmir) - Galiba yurt dışında o da, Avrupa Birliği Uyum Komisyonuyla birlikte.

BAŞKAN MUSTAFA HULKİ CEVİZOĞLU - Olabilir, Komisyon... Yine de gıyabında hoş geldiniz diyorum Sayın Bankoğlu'na.

Değerli Komisyon üyelerimiz, kıymetli katılımcılar; Komisyon olarak, kadına yönelik her türlü şiddet ve ayrımcılığın önlenmesine yönelik mevcut düzenlemeleri gözden geçirmek, bu alanda uygulamada devam eden varsa sorunları tespit etmek, alınması gereken ek önlemler varsa onların alınmasını sağlamak amacıyla bu alandaki kamu görevlilerini, özel sektör temsilcilerini, akademisyenleri, medya mensuplarını, bu problemin paydaşı olan ve olabilecek her kesimi dinlemeye devam ediyoruz.

Bugünkü toplantımızda, Komisyonumuzun araştırma alanıyla ilgili 2 değerli akademisyen hocamız burada. Polis Akademisi Güvenlik Bilimleri Enstitüsü Suç Araştırmaları Ana Bilim Dalı Öğretim Üyesi Profesör Doktor Coşkun Taştan Hocam, hoş geldiniz. Yine Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Antropoloji Bölümü Sosyal Antropoloji Bölüm Başkanı Profesör Doktor Meryem Bulut Hocam da aramızda. Hoş geldiniz Hocam siz de.

Coşkun Taştan Hocamızı tanıyoruz, çok değerli çalışmaları var, sağ olsun. Sizlere de gönderecektir en kısa zamanda. Bu alanda yoğun çalışmalar yapan akademisyen hocalarımızdan birisi. Biz televizyonda da böyle gösteriyoruz kitapları. "Reklam olur, olmaz." diyorlar ama kitabın reklamı her zaman olsun diyoruz. "Kadına Karşı Şiddetle Mücadele" Coşkun Hocamızın bir başka akademisyenle yazdığı ortak çalışma. Yine bunları size takdim edebilir. Bu kitapları da göstereyim. Meryem Bulut Hocamızın da İngilizce bir çalışması var: "Antropolojik Perspektiften, Açıldan Probleme Bakış Açısı." Yabancı bir yayın bu, o bakımdan da ayrıca kıymetli.

Meryem Bulut Hocamız beni tanımaz, ben onu tanırım. Ben Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Sosyal Antropoloji Bölümünde...

ANKARA ÜNİVERSİTESİ DTCF SOSYAL ANTROPOLOJİ ANA BİLİM DALI BAŞKANI PROF. DR. MERYEM BULUT - Çok mütevazı oldu bu.

BAŞKAN MUSTAFA HULKİ CEVİZOĞLU - O bakımdan demedim, akademik açıdan demeye getirdim. Ekrandan tanıyor da akademik açıdan Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Sosyal Antropoloji Bölümünde özel öğrenci olarak doktora çalışması yapmıştım. Sosyal Antropoloji Bölümüydü ama şimdi emekli oldu, Profesör Aslı Yazıcı Yakın Hocamızdan ders almıştım, 4 ders. Özel öğrenci olunca 5 tane alamıyorsunuz, en fazla 4 ders alınıyor. Felsefi antropoloji çalışmıştık biz, onu da kitaplaştırdık. O yüzden Hocamızla ortak bir noktamız da var.

Bugün gündemimizdeki işlerin görüşülmesine başlıyoruz. Önce Sayın Taştan Hocamızdan rica edeceğiz. Kadına karşı şiddetle mücadelede yapay zekâ teknolojileri kapsamında kadına yönelik ölümcül şiddetle mücadelede bilimsel yaklaşımların ve önleyici kriminalistiğin rolü, aile içi ve kadına karşı şiddetle mücadele için yapay zekâ temelli karar destek modeli, hâlen kullanılmakta olan Aile İçinde Kadına Karşı Şiddet Olayları Kayıt ve Risk Değerlendirme Formu 2021'le ilgili başlıca sorunlar, konuyla ilgili yapısal ve işlevsel sorunların nasıl çözüldüğü, karar destek modeli ve dokümantasyon ve bu modellerin birbirleriyle karşılaştırılması ve Hocamızın dağarcığında ne varsa bizim Komisyonumuzun kuruluş amacına uygun olarak bütün bilgileri kendisinden rica edeceğiz.

Kıymetli hocalarım, Komisyonumuzun çalışma yöntemi şöyle: Önce konularımız katılımcılar konuşmasını yapıyor, her iki konuşma da bittikten sonra kıymetli milletvekillerimiz sorularını ve katkılarını bizimle paylaşacaklar.

Buyurun Sayın Coşkun Taştan Hocam.

III.- SUNUMLAR

1.- Polis Akademisi Güvenlik Bilimleri Enstitüsü Suç Araştırmaları Ana Bilim Dalı Öğretim Üyesi Profesör Doktor Coşkun Taştan'ın, kadına yönelik ölümcül şiddetle mücadelede bilimsel yaklaşımların ve önleyici kriminalistiğin rolü, Aile İçi ve Kadına Karşı Şiddet Olayları Kayıt ve Risk Değerlendirme Formu uygulaması ile aile içi ve kadına karşı şiddetle mücadele için yapay zekâ temelli karar destek modeli hakkında sunumu

POLİS AKADEMİSİ GÜVENLİK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ SUÇ ARAŞTIRMALARI ANA BİLİM DALI ÖĞRETİM ÜYESİ PROF. DR. COŞKUN TAŞTAN - Teşekkür ediyorum Sayın Başkanım.

Değerli Başkanım, sayın milletvekillerim, Komisyonumuzun kıymetli üyeleri ve çok kıymetli katılımcılar; öncelikle, hepinizi saygıyla ve sevgiyle selamlıyorum.

Sayın Başkanımız belirtti, ben, Polis Akademisinde öğretim üyesiyim. Son on yıl içerisinde bu aile içi şiddet konusunun en çok görünen, en çok canımızı yakan kısmıyla yani kadın cinayetleri kısmıyla ilgileniyorum, hem istatistiksel anlamda zamana sâri şekilde istatistiklerle uğraşyoruz, bunları yayınlıyoruz hem aynı zamanda önleyici çalışmalarla ilgili bilimsel birtakım yayınlar, çalışmalar yapıyoruz. Bugün size sunmak istediğim bir şey, tabii, aile içi şiddet konusu, hepimiz çok iyi biliyoruz, çok boyutu olan bir mesele, işin adli boyutu var, hukuki boyutu var, sosyolojik, kültürel boyutu var. Bu konularda benim son on yıl içerisinde yakından müşahede ettiğim bir şey var, ülkemizde bütün paydaşlar öyle ya da böyle bir araya gelebiliyor, geliyor ve çok büyük bir sinerji oluşmuş durumda, bu sinerjiden çok memnunuz. Elbette ki tek bir kadın bile şiddet görüyorsa, öldürülüyorsa, akşam, gece sokakta yalnız gezmekte zorluk yaşıyorsa bu çalışmalar hiçbir zaman sona ermemelidir, bunu söylemek lazım ama ülkemizle ilgili de her şeyin, özellikle aktörlerin ve paydaşların bir araya gelip bir şeyler yaptığını görmek hepimizi mutlu ediyor. Burada, daha çok adli birimler, güvenlik ve diğer boyutlar tartışılıyor, çoğu zaman ben dikkat ediyorum, son on yıldır birazcık gölgede kalan bir kısmını ben sizlerin dikkatlerine sunmak için bugün bu konuşmayı yapacağım ve davet edildiğim için de Sayın Başkana ve Komisyonumuza teşekkür ediyorum bu fırsatı verdikleri için. Tabii, biraz bilimsel bir sunum olduğu için içerisinde zaman zaman küçük, böyle teorik şeyler olacak ama "Kabaca bu sunumu nasıl özetlersin?" dediğiniz zaman bana, bu gördüğünüz, ekranda gördüğünüz şekilde özetleyebiliriz. Burada, bir mağdur gelip kolluk kuvvetlerine başvuru yaptığı zaman gecikmeksizin, delillerin toplanmasını, diğer hukuki ve adli süreçlerin işlenmesini beklemeksizin karar almak gerekiyor. Bu kararı alınırken tabii, diğer bütün kararlarda olduğu gibi, pek çok kararda olduğu gibi hızlı ve isabetli bir şekilde karar alınması gerekir. Karar her zaman alınır ama zamanında ve hızlı, doğru bir şekilde, isabetli bir şekilde alınmayan kararlar özellikle bu asayiş bağlamında, güvenlikle ilgili alınan kararlarda ciddi sonuçlar doğurabilir hem mağdur açısından hem şüpheli şahıs açısından. Burada, 2011 yılından beri aslında uygulamada olan bir şey vardı, 6284 sayılı Kanun kapsamında malumunuz, bir mağdur gelip başvuru yaptığı zaman -kadın ya da erkek fark etmiyor- o şahısla ilgili derhâl bilgiler toplanır, mağdurla ilgili ve şüpheliyle ilgili ve hızlı bir şekilde karar alınır. Elbette ki pek çok konuda olduğu gibi burada da deneyimler, birikimler zamanla ilerlemeye ve yeni alanlar açmaya sebep olur. Benzer şeyi burada da yaşadık, İngiltere'den getirilen "DASH" adını verdiğimiz form Türkçeye çevrildi, Aile İçi Şiddet, Olay, Kayıt ve Risk Analizi Formu şeklinde devreye sokuldu. 2021 yılında devreye alınan bu form hâlen işlemektedir ama bu formla ilgili çok sayıda şikâyet, çok sayıda problem ortaya çıkmaya başladı zamanla. İşte, Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığının eylem planı çerçevesinde Polis Akademisine verilen görev içerisinde bizim bu formu iyileştirme görevimiz vardı, bendeniz de o projede yürütücü olarak yer aldım. Yapay zekâyla güçlendirerek hızlı ve isabet oranı yüksek, anında karar alınmasına müsaade eden, izin veren bir uygulama geliştirdik. Biraz o uygulamayı sizlere anlatacağım, bir de söylediğim gibi, hep karanlıkta kalan adli boyut, güvenlik boyutu, sosyolojik boyut, kültürel boyut, bunlar hep tartışılıyor ama işin içerisinde ve arka planda, bazen de ön planda da olması gereken başka bir boyut daha var o da bilimsel boyut. Bilimsel boyutu ben şöyle özetleyebilirim: Burada belirsizlik durumunda karar verilmesi gerekiyor, gerçekten ben yer yer, zaman zaman aile içi şiddet büro amirliklerine de gittiğimde, bu "belirsizlik" sözcüğünün ne anlama geldiğini yakından müşahede ettim çünkü gelen mağdurlar gerçekten mağdur olduğuna inanmak zorundasınız; kanun bize bunu emrediyor. Kani olduk diyelim, nasıl bir karar vereceğiz? Kolluk amirinin gecikmesinde sakınca bulunan hâller kapsamında bir karar alması gerekiyor, daha sonra bu kararı onaylatması gerekiyor, eğer kendisi karar almadıysa diğer karar alıcıların ŞÖNİM'den, aile hekimlerinden tutun savcılığa kadar, mülki idare amirine kadar olayın paydaşları olan herkesin bir karar alması gerekiyor ama ortada da bir belirsizlik var; bu, birinci boyut. İşte, belirsizlik durumunda karar verme bilimin devreye girmesi gereken aşamalardan bir tanesidir. Bunun sadece buradaki belirsizlik değil, örneğin, hava durumuyla ilgili karar alırken de işte, şemsiyenizi aldınız, çıktınız; güzel, yağmur yağarsa ne âlâ ama yağmur yağmazsa bütün gün boş yere şemsiyenizi taşıyacaksınız; almadan çıktınız, bu defa ıslanırsınız. Demek ki basit kararlarda bile isabetli kararlar almamız gerekir belirsizlik durumunda.

Şimdi, tabii, buradaki aldığımız karar daha ciddi sonuçlar doğurabileceği için... Örneğin şüphelinin temel hak ve hürriyetlerini kısıtlayıcı, bağlayıcı birtakım yaptırımlar içeriyor 6284 sayılı Kanun'un içerisindeki uygulamalar. Dolayısıyla buradaki belirsizlik durumunda alınacak kararın daha isabetli, daha özenli ve daha ucu keskinleştirilmiş bir aletle daha sivrileştirilmiş, daha ince görebilen bir araçla alınması gerekir. Amacımız, birazcık yapay zekâyı da kullanarak böyle, karara yardımcı olmak. Bunun adı zaten karar destek modeli, kararın kendisi değil, hiçbir şekilde şüpheliyi ya da mağduru bağlayan herhangi bir sonuç doğurmaksızın zaten işlemde olan bir formun daha isabetli ve daha ince hâle getirilmesi; yaptığımız şey bu.

Bu, özet kısmıydı. İzin verirseniz, şimdi biraz daha en baştan bunun nasıl ortaya çıktığını, bu çalışmalarda neler yaptığımızı böyle ilginizi çekebileceğini düşündüğüm ve önemsedığımız boyutlarını ön plana çıkararak sizlere anlatmak istiyorum.

Sunumum kabaca iki başlıktan oluşuyor. Bir tanesi "Kadına Yönelik Ölümcül Şiddetle Mücadelede Bilimsel Yaklaşımların ve Önleyici Kriminalistiğin Rolü" adını verdiğim başlığımız. Diğeri "Aile İçi ve Kadına Karşı Şiddetle Mücadele İçin Yapay Zekâ Temelli Karar Destek Modeli" kısaca "KDM-1" adını verdiğimiz model.

Şimdi, suç önlemede bilimin devreye girdiği alandan en başta bahsettim. Biraz uzun bir özet oldu ama belirsizlik durumunda karar vericilere karar vermelerine yardımcı olacak doneler ortaya çıkarmak. Bunu yaparken betimleme, anlaşılır kılma,

aydınlatma ve önleme şeklinde olur. "Betimleme" dediğimiz, örneğin, işte, 2016 yılından bugüne kadar kaç kadın öldürüldü, failerin profilleri, maktullerin profilleri, olaya karışan kişilerin profilleri gibi daha böyle betimleyici, tasvir edici bilgiler. Bilimin diğer bir rolü anlaşılır kılma, neden sonuç ilişkileri kurma ve değişkenler arasındaki ilişkileri ortaya koyarak bir anlatım ortaya koyma. Bir diğeri: Aydınlatma. Bu zaten bildiğimiz adli birimlerin fonksiyonudur. Diyelim ki birisi öldürüldü ya da yaralandı, bir suç işlendi, suç mağduruyla ilgili ve olayla ilgili, aynı zamanda şüpheliyle ilgili gerçekleri ortaya koyma ve adalete bu şekilde yardımcı olma.

Benim en önemsedğim ve bugün dikkatlerinize sunmak istediğim kısım bu önlemeyle ilgili bilimsel çalışmaların ne gibi katkıları olacağı. Burada tahmin, sınıflandırma ve risk derecelendirme adını verdiğimiz 3 alt başlık altında bilimin bu sürece katkısını ele almak mümkün. Ben özellikle tahmin kısmıyla çok yakından ilgileniyorum. "Önleyici kriminalistik" adını verdiğimiz yani suç henüz oluşmamışken suçun oluşma olasılığına ilişkin hesaplar yapabileceğimiz çok önemli bir beceridir, yetenektir ve imkândır; bunu doğru kullanmak lazım. Ne zaman bunu anlatsam hep Tom Cruise'un 2000'li yıllardaki "Minority Report" filmi insanların aklına geliyor ama biz öyle fantastik bir şeyden bahsetmiyoruz burada, birazdan ayrıntılarını göreceğiz. Zira, hâlihazırda zaten 6284 sayılı Kanun ve ilgili mevzuat bağlamında insanlar henüz suç işlememişken biz onlara hürriyetlerini bağlayıcı kısıtlamalar getiriyoruz. Ne gibi? Mesela elektronik kelepçe gibi. Şimdi, madem bu, hayatımıza bu kadar girdi, o hâlde bunun doğru bir şekilde yapılması, isabetli kararlar alınması hem mağdurun hem şüphelinin temel hak ve hürriyetlerini koruma bakımından ama özellikle de mağdurun korunması bakımından son derece büyük önem arz etmekte.

Evet, söylediğim gibi, şu an hâlihazırda aile içi şiddet büro amirliklerinde, kolluk cephesinden bunu söylüyorum, hem Jandarmada hem Emniyet Genel Müdürlüğü birimlerinde, bir mağdur gidip başvurduğu zaman yapılan ilk şey Emniyet için mesela bir ceraim açmak. "Ceraim açmak" demek o olayla ilgili bir kayıt açmaktır. Hâlihazırda cumhuriyet savcısının talimatı da alındıktan sonra, bir ceraim açıldıktan sonra o kişiye, örneğin kasten yaralama gibi suçlar atılır. Şimdi, bunun gibi çok sayıda suç kaydı olan birisinin geldiğini varsayalım; günlük hayatta bununla çokça karşılaşılıyor, haberlerde görüyoruz, her tarafta bu problemi görüyoruz. Bununla ilgili nasıl bir karar vermek lazım? Yani Türkiye'de yılda -sizler daha iyi bilirsiniz- yaklaşık 300 bin civarında 6284 sayılı Kanun kapsamında başvuru geliyor. Yani bunu günlere böldüğümüz zaman ben çok kaba hesap yaparak söylüyorum günlük neredeyse bin tane vaka demektir. Her gün bin vakayla ilgili doğru karar vermek lazım.

Şimdi, şu an Aile İçi Şiddet Kayıt Formu'nda bu risk analizi zaten yapılıyor ama şöyle yapılıyor: 2021 yılından 2022 yılının ortasına kadar olan kayıtları incelediğimde bütün vakaların yüzde 83'ünün "riskli" ve "çok yüksek riskli" olarak tasnif edildiğini görüyoruz. Ben her zaman şu benzetmeyi kullanıyorum, diyorum ki: Bir hastane düşünün, tüm hastaların yüzde 83'ü acilden giriş yapıyor. Şimdi, doktorun kimin baş ağrısı olduğunu kimin kalp krizi geçirdiğini bilmesi için bir triyaj yapması lazım ama bu triyaj bile çok zaman alabilir eğer kaynaklar doğru kullanılmazsa, bütün vakalara çok acil muamelesi yapıldığı vakit gerçekten acil olan vakaları ayırt etmek mümkün olmaz. Yine, hastane örneğine geri dönecek olursak başı ağrıyan kişiye de kalp krizi geçiren kişiye de acil muamelesi yaptığınız zaman ne olacak? Belki de kalp krizi geçiren kişiye en son sıra geleceği için o, yaşamını yitirecek. Aynı durum burada da söz konusu, çok sayıda vaka içerisinde doğru kararlarla ama hızlı bir şekilde, bu çok önemli, eğer yeterince vakit verilse biz bütün vakaları inceleyip hangisinin daha önemli olduğunu bulabiliriz, bu hiç zor bir şey değil ama vakit kısıtlı olduğu için, kaynaklar kısıtlı olduğu için burada hız büyük önem kazanıyor.

Şimdi, veri büyük, vakit küçük, hız önemli; bütün bunları düşündüğümüz zaman çağımızın önemli bir gelişmesine işaret etmiş oluyoruz. Nedir o? Büyük veriler ve yapay zekâ, yapay öğrenme. Büyük verinin üç tane "V"si vardır, İngilizce kelimelerle söylememe müsaade edin; "Variety" "velocity" bir de "volume" yani hacim; verinin hacmi, verinin çeşitliliği ve verinin hızı. Şimdi, bunlar birleştiği zaman, her gün bin tane vakanın işte, örneğin Emniyet Genel Müdürlüğü'nün Bilgi Teknolojileri Daire Başkanlığına aktığını düşünün. Orada hızlıca bir değerlendirme yapıp tekrar geri döndürülmesi ve gerçek risk analizi yapılarak, gerçek zamanlı ve isabetli bir risk analizi yapılarak geri döndürülmesi büyük önem kazanıyor. Burada bizim yaptığımız çalışma böyle bir boşluğu dolduruyor. Bunu nasıl yaptığımızı size anlatmak istiyorum ama öncesinde şimdiki formla ilgili temel problemlerimiz neler? Öncelikle geçerlik ve güvenilirlik sorunu var. Geçerlik ve güvenilirlik herhangi bir ölçüm aletinin ölçmek istediği şeyi ölçüp ölçmediğini ve her defasında aynı ölçümü yapıp yapmadığıyla ilgili. Birbirine benzer olayları ya da nesnelere aynı şekilde ölçüyorsa ve ölçmek istediğimiz şeyi ölçüyorsa ölçüm aletimiz doğru bir ölçüm yapıyordur ve geçerlidir yani hem güvenilirlik hem geçerlik sorunu ortadan kalkmış demektir. Aile içi şiddet kayıt ve risk analizi formunun da bir ölçüm aleti olduğunu düşünürsek onun doğru şeyi yani vakaya özgü riski ölçtüğünden emin olmanız lazım. İkincisi, bunu doğru bir şekilde ölçtüğünden emin olmamız lazım. İşte, bizim bilimsel çalışmalarımız aile içi şiddet kayıt ve risk analizi formunun bu yönlerini ele aldı, buradaki temel sorunları tespit ettik. Gerek kollukla gerek Adalet Bakanlığının gerek Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığının gerekse İller İdaresinin katkılarıyla bu tespitleri yaptıktan sonra temel sorunları giderdik ve ortaya -bence son derece işlevsel olan- bir tane uygulama çıktı, yapay zekâ destekli olan bir karar destek modeli ortaya çıkmış oldu.

BAŞKAN MUSTAFA HULKİ CEVİZOĞLU - Sayın Hocam, bu modeli siz mi kurdunuz, var mıydı? Orayı kaçırdım mı acaba ben?

POLİS AKADEMİSİ GÜVENLİK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ SUÇ ARAŞTIRMALARI ANA BİLİM DALI ÖĞRETİM ÜYESİ PROF. DR. COŞKUN TAŞTAN - Evet, şimdi, bu model tamamen -moda deyimiyle söylersek- yerli ve millî bir yazılımdır yani kodlarını, her şeyini şahsen ben yazdım ama tek başıma bu proje benimdir diyemem, ben burada yürütücü konumdaydım. Büyük, devasa bir ekip; hem Jandarma BT'den hem Emniyet Genel Müdürlüğü BT, Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı ve İller İdaresi Genel Müdürlüğü koordinasyonuyla, destek alarak bir sonuca ulaştık ama buradaki algoritmalar, tabii ki, örneğin biz karar ağacı gibi ya da efendim "random forest" gibi algoritmalar kullandık, bu algoritmalar bizim geliştirdiğimiz algoritmalar değil zaten bu şuna benzer: Yani siz bir Word dokümanı ile bir şey yazıyorsunuz, bir şiir yazıyorsunuz ama Word arka planında size bir şey sunuyor. "Algoritma" dediğimiz de Başkanım böyle bir şey yani zaten evrensel olarak kullanılan birtakım matematiksel örüntü tespit edici yetenekleri olan yazılımlardır. O yazılımları alarak biz kendi formumuza, onun içerisinde isteğimize göre ve ihtiyacımıza göre yerleştirdik Başkanım.

BAŞKAN MUSTAFA HULKİ CEVİZOĞLU - Saha başkasının da olsa, top onların da olsa oynayan ve kazanan sizsiniz sonuçta yani sizin modeliniz. Tebrik ederiz.

Şimdi, hem yapısal sorunları hem de içerikle ilgili sorunları çözdükten sonra kabaca modelimizi nasıl kurduğumuzu size şöyle anlatabilirim, model şöyle çalışıyor: Bir mağdur geldiği zaman önce mağdurun ve şüphelinin profili belirleniyor. Eğer şüpheli daha önce mağdurun karşılaşmadığı bir ısrarlı takipçi değilse yani tanınmayan, bilinmeyen bir şahıs değilse şahsın bilgileri, örneğin çoğunlukla eş olduğu için kişisel bilgilere erişmek zor olmuyor güvenlik kuvvetleri açısından. Önce profiller belirleniyor yani profil demek nedir? Sosyodemografik sorularımız var; kişinin yaşı, gelir durumu, çocuk var mı, işte, ayrılma aşamasında ya da boşanma aşamasındalar mı, çocukların velayetiyle ilgili sorun var mı, şüpheli şahıs uyuşturucu ya da madde bağımlısı mı, psikotik diyebileceğimiz psikolojik rahatsızlıkları var mı, ateşli silahı var mı gibi kimi soruların doğrudan mağdura yöneltildiği, örneğin ateşli silah bilgisi gibi bazı soruların ise entegrasyon yapıldığı için doğrudan sistemden çekildiği bir uygulamamız oldu. Burada, bu, profil belirleme aşaması. Burada özellikle mağdur ile şüpheli arasındaki ilişkiyi doğru tespit etmek çok önemli. İsrarlı takipçiye sistem ona göre birtakım sorular getirip soracak çünkü. Bunlar eş ise, mağdur ile şüpheli eş durumunda ise ya da ayrılma durumunda ya da ayrılmış eşler ise, boşanmış iseler buna göre farklı sorular çekip getireceği için profil belirleme önemli. Profil belirlendikten sonra buna göre risk faktörleri seçiliyor. Risk faktörleri de aslında hem sistemden otomatik çekilen, aynı zamanda mağdura yöneltilerek mağdur beyanına göre elde edilen bilgilerden müteşekkil. Akabinde, bu sorular yanıtlandıktan sonra -yani teknik tabirle söylersek ceraim kaydı açıldıktan sonra- bu defa risk derecelendirmesi yapılıyor ve daha sonra karar alıcılara alacakları kararlara destek olması bakımından birtakım notlar üretiliyor.

Biz hangi aşamadayız bakacak olursak; sorunlar tespit edildi, aile içi şiddet formundaki sorunlar tespit edildi ve bu sorunlar çözüldü. Madde ya da soru havuzu oluşturuldu, geçerlilik ve güvenilirlik hesaplamaları yapıldı, model kaynak kodlarını yazdık. Yapay öğrenme modelinin kurulması, model eğitim ve güvenilirlik hesaplamaları yapıldı. Pilot uygulaması da yapıldı hem Jandarma hem Emniyet Genel Müdürlüğü nezdinde. Pilot uygulamadan geri dönüşler oldu, Jandarmada özellikle yazılımın zayıf noktalarını tespit ettik. Bazı vakaları yanlış sınıflandırdığını rapor etti bize Jandarma. Bütün bunları düzelttikten sonra taraflara teslim ettik geçen hafta itibarıyla, yeniden son kez test yapıldıktan sonra 2025 yılı içerisinde kısmet olursa Türkiye genelinde yaklaşık 1.200 aile içi şiddet büro amirliği içerisinde hem Emniyet Genel Müdürlüğünde hem Jandarmada kullanıma girecek. Bu şekil, uygulamanın resmini bize kabaca, güzelce anlatıyor.

Peki, bu modelimizi nasıl eğittik? Yapay zekâ bunun neresinde? Polisten bütün kişisel verilerin arındırılması koşuluyla... Çünkü kişilerin isminin, T.C. kimlik numarasının bizim için hiçbir önemi yok, bizim için herhangi bir barkoda dönüştürülmesi bile yeterlidir. Makine öğrenimi içerisinde eğer teknik olarak bu konuları bilenler varsa -ki vardır aranızda- ne dediğimi kolaylıkla anlayacaklardır. Yani ismin hiçbir önemi yok, T.C. kimlik numarasının bizim için hiçbir önemi yok. Dolayısıyla, bütün kişisel verilerden arındırılarak bu veriler bize verildi. Polisten 547.545 satırdan oluşan -her bir satır bir vaka olmak kaydıyla- ve 255 sütundan oluşan bir veri seti geldi. Jandarmanın sorumluluk alanı daha küçük olduğu için 48 bin civarında da Jandarmadan benzer bir veri seti geldi. Daha sonra her iki kurum için, örneğin polis için yapay öğrenme modeli, KDM1-P dediğimiz modeli; Jandarma için de yapay öğrenme modeli, KDM1-J dediğimiz modeli geliştirerek kendilerine teslim ettik. Şöyle çalışıyor yani öğrenme kısmını, yapay öğrenme kısmını burada anlatıyorum ve tahmin sürecini anlatıyorum: 547.545 satırdan yani vakadan ve 255 sütundan yani özellikten ya da "feature"dan oluşan veri setini biz bir yapay öğrenme modelinin içerisine koyduk. Bu model kabaca, bu veri setinin içerisine girip tabiri caizse orada böyle örüntüler arıyor. Burada bizim için çok farklı sınıflandırma algoritmaları, alternatiflerimiz vardı. En iyi sonucu veren "Random Forest" "Rastgele Ormanlar" algoritmasını kullandık. Neticede "birinci dereceden risk, ikinci dereceden risk ve üçüncü dereceden risk grubu" şeklinde yeni gelen bir vakayı derecelendirecek bu modelimizi eğitmiş olduk. Modeli saklı model şeklinde hem Emniyet Genel Müdürlüğünün hem de Jandarma Genel Komutanlığının bilgi teknolojilerinde bir server üzerine yerleştirdik. Bu server "Dağıtık Sistem" adını verdiğimiz bir sistemle çalışacak. Burada karışık gibi görünüyor ama son derece basit bir mantığı var. Örneğin, merkezde bir saklı modelimiz var, istemciden yeni bir data girişi yapıldığı zaman... İstemci dediğimiz şey, karakoldaki bilgisayar. Yeni bir mağdur geldi, başvuru yaptı, o kayda alındığı zaman işte biz buna "istem" diyoruz. İstemci o datayı, veriyi topladıktan sonra tuşa bastığı anda saklı modelimize geliyor merkezde, merkezî sunucuda, önce veri tabanına yerleşiyor, daha sonra veri tabanından saklı modele giriyor, saklı model daha önceden geliştirdiği örüntü bulma yeteneğiyle yeni gelen bu veriyle ilgili bir sınıflandırma yapıyor, daha sonra saniyeler içerisinde "karar destek notları" adını verdiğimiz notları istemciye geri gönderiyor. Peki, bu karar destek notları ne kadar isabetli sonuçlar doğuruyor? Şunu kesin ve net olarak bir vurgulamam lazım: Günümüzde özellikle büyük dil modelleri yani insan zekâsının ve insan konuşma becerisinin mükemmelen taklit edildiği bu teknolojik ortamda insanların yapay zekâyla ilgili beklentileri çok yüksek yani buradaki beklentimizi gerçekçi tutmakta yarar var. Bütün suçları, bütün kadın cinayetlerini, bütün her şeyi önceden öngörüp engellemek keşke mümkün olsa ama öyle bir şey yok. Bunun 2 nedeni var: Bir tanesi; yapay zekâ her ne kadar çok büyük verileri bize kıyasla çok büyük bir hızla işliyor olsa da henüz bizim kadar zeki değil yani bunun iyi ya da kötü yönleri var. Dolayısıyla, burada bizim organik zekâmızla yani insan zekâsıyla yapay zekâyı kombine eden bir tür hibrit sistemle ilerlememiz lazım ve beklentiler açısından da gerçekçi olmamız lazım.

Şimdi, bir modelin, yapay zekâ modelinin ya da yapay öğrenmeyle eğitilmiş bir modelin ne kadar isabetli tahminler ürettiğini anlamamızın birkaç yolu var. Burada, bazı metrikler var, "precision", "recall", "f1-score" dediğimiz. Bir sınıflandırma problemi olduğu için "f1-score"a bakılır, "f1-score" bir hayli yüksek, yüzde 75 yani yaptığı her tahminden 75'ini doğru tahmin ediyor anlamına gelir. Şimdi, bu heyecan verici, güzel bir şey. Bu ne kadar iyi, bunu karşılaştırarak anlayabiliriz Sayın Başkanım. Örneğin, benzer bir suç tahmin modeli İngiltere'de "HART" adı verilen bir program, orada isabet oranı yüzde 63,8; ona kıyasla gayet iyi. Öte yandan, söylediğim gibi, gerçekçi beklentiler içerisinde olmamız için bir şeyi hatırlamamız lazım; bu, veri seti içerisindeki isabet oranıdır, gerçek yaşamda ne kadar isabetli olduğunu ise uygulamaya geçtikten sonra görmeye başlayacağız, ben şahsen çok mutluyum.

Öte yandan, öldürülen, cinayete kurban giden bütün kadınlar gelip de 6284'e başvuran, sisteme dâhil olan kadınlar değil malumunuz yani ortalama yüzde 40 civarında -son üç yılın ortalamasını söylüyorum- maktulün gelip bu sisteme dâhil olduğunu

göz önünde bulundurursak yine de onlarla ilgili hızlı, isabetli karar alma bakımından önemli bir katkısı olacağını düşünüyoruz. Modelimizin bir dokümantasyonunu da yaptık elbette ki. Bence bu bir başlangıç, ilerleyen zamanlarda bu yapay zekâ teknolojileri gelişip günlük hayatımızda karar almayla ilgili daha fazla yer kapladıkça bu tür uygulamalar da güvenlik sektöründe önem kazanacaktır.

Yapay zekânın ilk ortaya çıkışının güvenlik sektörü olduğunu aklımızda tutmamız lazım. Enigma'yla başlayan hepimizin bildiği hikâyeler, dünya savaşlarında şifre çözücü, akabinde Amerika'da ilk telefon dinleme, ses ayırt etme, kelime ayırt etme, daha sonra nesne ayırt etme algoritmalarıyla ilgili gelişmeler yapay zekânın doğrudan güvenlik sektöründeki ihtiyaçlar üzerine ortaya çıktığını aklımızda tutarsak gelecek zamanda da yapay zekânın özellikle asayişle ilgili suçlarda tahmin üretmek için yararlı bir boşluk doldurma işlevinin olacağını söyleyebiliriz. O yüzden, Başkanım, bunun gelecek nesillerde de "Bu model nasıl geliştirildi, bunu nasıl ileriye götürebiliriz?" sorusuna yanıt olması için hem bütün kodları ve modelin nasıl geliştirildiğini anlatan hem de nasıl kurulacağına dair kullanım kılavuzlarını da içeren dokümantasyonlarımız da oldu.

BAŞKAN MUSTAFA HULKİ CEVİZOĞLU - Hocam, şunu sorarım: Bu model cinayet varsa cinayetten sonra mı çalışıyor? Önce "prediction" dediğiniz tahmin yani "X" kişisi suça meyilli mi, kadına şiddet uygular mı, onu mu tahmin ediyor; iş bittikten sonra yakalanması aşamasında mı... Orayı kaçırdık mı acaba?

POLİS AKADEMİSİ GÜVENLİK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ SUÇ ARAŞTIRMALARI ANA BİLİM DALI ÖĞRETİM ÜYESİ PROF. DR. COŞKUN TAŞTAN - Çok güzel bir soru Başkanım. Bu model bir mağdur gelip başvurduğu anda mağdur ve şüpheliyle ilgili veriler toplandıktan sonra o vakaya ilişkin bir risk analizi yapıyor. Henüz cinayet işlenmemişken "Bu, cinayete evrilebilir." şeklinde bize bir şey söylüyor.

BAŞKAN MUSTAFA HULKİ CEVİZOĞLU - Sorularımız daha sonra soracağız da Hocam ama şimdi, yüzde 66 Londra'da mı dediniz?

POLİS AKADEMİSİ GÜVENLİK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ SUÇ ARAŞTIRMALARI ANA BİLİM DALI ÖĞRETİM ÜYESİ PROF. DR. COŞKUN TAŞTAN - Yüzde 63,8 Londra'daki Başkanım.

BAŞKAN MUSTAFA HULKİ CEVİZOĞLU - Yüzde 63'e göre bizde yüzde 77 oranı çok başarılı ancak bence asla güvenilmemeli, kuşku olmalıyız çünkü yüzde 99 oranında bile başarılı olsa o yüzde 1 kime isabet edecek bilmiyoruz ki. Ayrıca, yüzde 77, geriye yüzde 23 kalıyor, yüzde 23 oranında yanılıyorsa bu ama çok faciaya neden olmaz mı? Biz, bu tahmini yaptıktan sonra yapay zekâyla yüzde 77 oranında isabet sağlıyoruz, ikinci bir sağlaması var mı bunun?

POLİS AKADEMİSİ GÜVENLİK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ SUÇ ARAŞTIRMALARI ANA BİLİM DALI ÖĞRETİM ÜYESİ PROF. DR. COŞKUN TAŞTAN - Yok, soru çok güzel ve yerinde bir soru Sayın Başkanım ama birtakım şeyleri aklımızda tutmamız lazım: Birincisi, dediğim gibi, bu, hâlihazırda zaten kullanılmakta olan yani şu an henüz yapay zekâyı dâhil etmediğimiz durumuyla aile içi şiddet kayıt ve risk analizi formu zaten bu mantıkla çalışıyor ama oradaki isabet oranı çok daha kötü, bütün vakaların yüzde 83'ünü çok yüksek riskli ve riskli olarak kategorize ediyor, bir. İkincisi, dediğim gibi yani bu, şu anlama gelmiyor: Burada birinci dereceden riski gördük, derhâl elektronik kelepçe, gizlilik kararı, en üst perdeden 6284'ün öngördüğü bütün tedbirleri almamız anlamına gelmiyor, bir bağlayıcılığı yok çünkü formun tek işlevi zaten bu değil, hem veri toplamak ama aynı zamanda bir karar destek notu üretmek. Şimdi, bunun altını çizerek söylemek lazım, zaten formda da bunun altı çizilmiş durumda. Buradaki karar destek notları hiçbir şekilde sosyal araştırma, sosyal inceleme raporlarının yerine geçmez, sadece karar alıcılara kararlarını desteklemek için bir not üretir anlamına gelir. Başkanım yani sorunuzun şu yönünü doğru cevaplamamız gerekiyor ve bunun altını çizmemiz gerekiyor, sorduğunuz için teşekkür ediyorum. Şimdi, burada yüzde 25'lik yanılma demek bu yüzde 25'liği kolluk göz görmezden gelecek anlamına gelmiyor. Bu ne anlama geliyor biliyor musunuz? Mesela ateşli silah varsa bu sistemden doğrudan çekildiği için karar alıcıya doğrudan bunu hızlı bir şekilde söyleyecek, diyecek ki: "Bak, bu şüpheli şahsın ateşli silahı var." Şahıs uyuşturucu bağımlısı ise uyuşturucu bağımlılığıyla ilgili hemen bir karar destek notu üretecek. Burada yararlanıcı yani kararı veren kişinin bu notları önüne aldıktan sonra elbette ki kararını vermeden önce diğer bilgilere de başvurması gerekir.

BAŞKAN MUSTAFA HULKİ CEVİZOĞLU - Peki, siz görevli olmasanız dahi bu Narin cinayetinde mesela bu formu uyguladığınız mevcut bulgulardan daha başka bulguya ulaşabilir miydiniz?

POLİS AKADEMİSİ GÜVENLİK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ SUÇ ARAŞTIRMALARI ANA BİLİM DALI ÖĞRETİM ÜYESİ PROF. DR. COŞKUN TAŞTAN - Formumuzda, Sayın Başkanım, şu eksenler etrafında veriler toplanmaktadır, zaten saydım çoğunu: Mağdur ile şüpheli arasındaki sosyal ilişki, mağdur ile şüpheli arasında günlük yaşamdaki fiziksel yakınlık, mağdur ile şüpheli arasında boşanma, çocuk velayeti sorunları olup olmadığı, şüphelinin suç ve sabıka kaydı, firari hükümlü olup olmadığı, madde bağımlılığı, psikiyatrik hastalığının, ateşli silahının olup olmadığı bilgileri, şüphelinin mağdura yönelik şiddet girişimleri, şüphelinin mağdura yönelik sözlü-yazılı tehditlerinin olup olmadığı, mağdur ve şüpheli hakkında kanun kapsamında koruyucu, önleyici tedbirler olup olmadığı, şüphelinin kanun kapsamında tedbir kararını ihlal etmekten zorlama hapsine maruz kalıp kalmadığı. Burada çok önemli bir detay var: Ancak sisteme gelip girse yani başvuru yaparsa biz onunla ilgili risk analizi yapabiliriz. Narin'le ilgili herhangi bir başvuru olduğunu ben duymadım Başkanım yani olsa bile eğer uyuşturucu yoksa, mağdur şüpheli hakkında herhangi bir sorun...

ALİYE TİMİSİ ERSEVER (Ankara) - Yani doğru bilgi vermek gerekiyor.

POLİS AKADEMİSİ GÜVENLİK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ SUÇ ARAŞTIRMALARI ANA BİLİM DALI ÖĞRETİM ÜYESİ PROF. DR. COŞKUN TAŞTAN - Evet, aynen öyle. Burada yani mağdurun beyanına eskiden çok fazla yaslanılıyordu Başkanım yani mağdur mesela "Silahı var, işte bu çok sabıkalı birisi, şu kadar suç işleyen birisi." filan dediği zaman bunu biz kayda geçmek durumundaydık ama şimdi otomatikman zaten suç kaydı gelip buraya düştüğü için... Burada da suç kaydından kast, sadece kasten yaralama var; şuna da kasten yaralama diyebiliyor kolluk ya da daha ciddi yaralamalara da kasten yaralama adı verebiliyor. Yani hem suçun türü, eğer suç geçmişisi kabarıksa türüne bakılmaksızın dosyanın kabarık olması bile tek başına birinci dereceden risk üretmesine yardımcı oluyor Başkanım.

BAŞKAN MUSTAFA HULKİ CEVİZOĞLU - Soruları sona birakalım dedik ama biraz daha teknik, yapay zekadan söz ediyorsunuz, arkadaşlarımız hemen sormak istiyorlar.

Vekilim, buyurun.

MÜŞERREF PERVİN TUBA DURGUT (İstanbul) - Hocam ben de bir halk sağlığı olarak böyle önleyici çalışmalara, önleyici inisiyatiflere çok daha fazla önem veriyorum çünkü olay vuku bulmadan önlemek çok mühim.

Bir iki şey sormak istiyorum: Şimdi, yüzde 75 oranında bu tahminlerinizde isabet ettiğinizi söylüyorsunuz.

POLİS AKADEMİSİ GÜVENLİK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ SUÇ ARAŞTIRMALARI ANA BİLİM DALI ÖĞRETİM ÜYESİ PROF. DR. COŞKUN TAŞTAN - Veri seti içerisinde ama, altını çizerek söylüyorum.

MÜŞERREF PERVİN TUBA DURGUT (İstanbul) - Evet, anladığım kadarıyla bu yüzde 75 de gidip orada incelendiğinde işte çeşitli risk faktörlerinin varlığıyla teyit ediliyor değil mi?

POLİS AKADEMİSİ GÜVENLİK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ SUÇ ARAŞTIRMALARI ANA BİLİM DALI ÖĞRETİM ÜYESİ PROF. DR. COŞKUN TAŞTAN - Doğru.

MÜŞERREF PERVİN TUBA DURGUT (İstanbul) - Yani yoksa bu, tahmin edilen kişilerin suça karışması istatistiği değil de suça karışma ihtimalini destekleyen delillerin olmasıdır.

POLİS AKADEMİSİ GÜVENLİK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ SUÇ ARAŞTIRMALARI ANA BİLİM DALI ÖĞRETİM ÜYESİ PROF. DR. COŞKUN TAŞTAN - Aynen.

MÜŞERREF PERVİN TUBA DURGUT (İstanbul) - Şimdi anladığım kadarıyla kişilerin müracaatıyla bu analiz yapılıyor. Mesela risk altında olduğunu düşünen bir kadının gitmesi gibi ama burada bir önleyicilik düşünüyorsak sanırım bunun, böyle birilerinin müracaatından öte, tarayıcı başka bir sistem de düşünülmeli diye düşünüyorum. Yani diyelim ki bir risk faktörüne Emniyet ulaştıysa, bir şekilde bir suç ihbarı vesaire bu şeyin uygulanması bence mecburi olabilir. Belki "Yasal ne yapabiliriz?" derken böyle bir şey üzerinde durabilir Komisyon. Sonuçta biz yasama boyutuyla bir şeyler üretmeye çalışıyoruz. Yani bu, gönüllülük esasına bağlı değil de belki evlenen bütün çiftlere uygulanması gereken bir şey de olabilir diye düşündüm açıkçası çünkü bu analizi yaptıracak ya da kendini tehlikede hisseden o bilinçteki bir kadının, bir kişinin çok azınlıkta kalacağını düşünüyorum.

POLİS AKADEMİSİ GÜVENLİK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ SUÇ ARAŞTIRMALARI ANA BİLİM DALI ÖĞRETİM ÜYESİ PROF. DR. COŞKUN TAŞTAN - Teşekkür ediyorum soru için.

Şöyle, bu 6284 sayılı Kanun zaten yürürlükte yani şiddetten şikâyet eden bir mağdur zaten gidip başvuru yapıyor, yılda 300 bin civarında başvuru alıyoruz. Başvuru yapan kişinin bu algoritmayı bilmesine, bununla ilgili bir şeyler bilmesine, yapay zekâ falan bilmesi gerek yok. Başvuru yaptığı anda formda yer alan risk faktörleri girildiği andan itibaren kolluk mukayyet görevlisi tarafından, sistem otomatik olarak devreye girip bu yanıtları üretiyor.

Ben başkanımın kaygısını çok iyi anlıyorum, biz bu kaygıyı zaten hep tartışıyoruz. Bu, dünyada suç tahminleriyle ilgili zaten yapılan bir tartışma yani uçağın düşme ihtimali yüzde 1 ama düşerse içindeki herkes ölüyor. Yani bu riski 0,75'le çarpıp ya yüzde 25'i kurtulacak falan demiyoruz. Uçak düştüğü anda risk gerçekleşiyor ve insanlar ölüyor uçağın içerisinde. Benzer bir şey burada da geçerli. Eğer yanlış tasnif edilirse ve sadece bu tasnife dayanılırsa... Bakın, bunun altını çizerek söylüyorum ki sahada asla böyle bir şey olması mümkün değil çünkü kolluk kuvvetleri tek başına karar almıyor, kolluk kuvvetleri tek başına kararı alsa bile sadece bu aile içi şiddet, risk, kayıt ve risk analizi formuna dayanarak karar almıyor. Sadece neyi kolaylaştırmış oluyor? Ben formdan beklentileri ben zaten buraya yazmıştım, bunları özetlerken bu soruya da yanıt vermiş olacağım.

Tedbir kararlarında isabet oranının artmasına katkıda bulunacaktır. Vakaya en uygun tedbir kararının verilmesine yardımcı olacaktır. Yoksa bu, "Yasal bir şekilde birinci dereceden risk çıktı, dolayısıyla, sen buna gizlilik kararı al, otomatik olarak işte elektronik kelepçe tak." anlamına hiçbir şekilde gelmez. Bunu zaten ne kolluk bu şekilde uygulayabilir, kolluğun yetkisi buna uygun değil ama gecikmesinde sakınca bulunan hâller kapsamında en kapsayıcı kararı doğru bir şekilde almak istiyorsa şüpheliye de belki bir iftiraya uğramıştır, belki birinci dereceden risk olmadığı hâlde elektronik kelepçe önermek yanlıştır diye zaten kolluk düşünür bunu; bu kararı tek başına da vermez, bu kararı verecek olan merciler bellidir ama dediğim gibi, çok basit durumlarda, örneğin uyuşturucu bağımlısı, örneğin ateşli silahı mevcut, örneğin cinsel saldırıda bulunmuş yani o anda mukayyet bir yandan kayıt alırken, ceraim açıp kayıt alırken, diğer yandan kişinin gidip işte daha önce cinsel saldırıda bulunup bulunmadığını araştırması belki de birkaç dakika, belki on dakika, belki yirmi dakikasını alacak ama dediğimiz gibi, burada tedbir kararlarının ivediliği ve gecikmeksizin alınmasının elzem olduğu göz önünde bulundurulduğunda, hız bakımından yardımcı olacağını bekliyoruz.

İkincil mağduriyetlerin azalması... Şimdi, bundan sonraki bahsettiğim yararlar isabet oranının daha ötesinde olan yararlar. Mesela hâlihazırda kullanılan formda otuz dakika ile doksan dakika arasında bir mağdur, aile içi şiddet büro amirliğine gittiği zaman beklemek durumunda kalıyor. Mesela Ankara'da Keçiören'i düşünün, çok sayıda vaka var, her birisine minimum yarım saat ayırdığı vakit ne oluyor? 5-6 vaka geldiğinde mağdur nereden baksanız, üç dört saatini büroda geçirmek durumunda kalıyor. Bu tip riskleri azaltıyor çünkü başvuru süresini, formun doldurulma ve risk hesaplama süresini yedi sekiz dakikaya indiriyor.

6284 sayılı Kanun kapsamında güvenilir ve geçerli veri seti oluşması... Bu veri seti ileride bu konularla ilgili yapılacak araştırmalarda geliştirilecek yeni modellere temel teşkil edecektir yani bugünün verisini ciddiye almazsak önümüzdeki yıllarda alacağımız tedbirleri eğer teknoloji kullanacaksak, istatistik, bilim kullanacaksak -tabiri caizse çöp bilgileri hiç kimse istemez- doğru bilgilerin kaliteli ve isabetli karar verilmesi için yararı ortadadır; böyle bir veri setinin oluşmasına katkıda bulunacak.

6284 sayılı Kanun'un uygulamalarında verimlilik artışı sağlayacaktır. İş, işlem, sarf, insan kaynağı bakımından tasarruf sağlayacak. Tabii, bu çok "minor" ikinci dereceden bir çıktısı ama en sona koydum o yüzden, sadece insan yaşamına değil, diğer canlıların mesela yeşilliğin, ağaçların yaşamına da katkıda bulunacaktır; hâlihazırdaki form 12 sayfa, yılda 20 tona yakın kâğıt harcıyor, onun azalmasına katkıda bulunacaktır.

Modelin geliştirilmesinde emeği geçen EGM, Jandarma Genel Komutanlığı, İller İdaresi, Adalet Bakanlığı ve Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı personeline teşekkür etmek istiyorum. Her ne kadar yürütücüsü ben olsam da çok büyük bir ekip vardı bunun arkasında. Sizleri de sabırla beni dinlediğiniz için saygıyla ve sevgiyle selamlayarak konuşmamı bitirmek istiyorum.

BAŞKAN MUSTAFA HULKİ CEVİZOĞLU - Çok teşekkür ederiz Hocam.

Sorulara veya katkılara geçelim.

Demin herkes birden soru soracaktı. Hocam bir cevabıyla hepsini yanıtladı mı?

ASUMAN ERDOĞAN (Ankara) - Yok, Serap Hocam var.

BAŞKAN MUSTAFA HULKİ CEVİZOĞLU - Buyurun.

SERAP YAZICI ÖZBUDUN (Antalya) - Teşekkürler.

Öncelikle, Coşkun Hocam, çok teşekkür ediyoruz, çok değerli bir çalışmayı bizimle paylaştınız.

Bir iki sorum olacak. Hep "aile içi şiddet" ifadesini kullandınız ama sanıyorum, bu tanıma uymayan ama şiddete maruz kalan kadınlar da aynı başvuruyu yapabilecekler. Örneğin, komşusu bir tehdit unsuruysa, iş yerinde çalıştığı meslektaşı veya sokakta takibe maruz kalmış ve ardından sürekli bir takipçi hâline gelmişse o tür bir kadın da herhâlde başvurabilir diye düşünüyorum ama sizden duymak isterim.

İkinci sorum: Reşit olmayan bir kişinin, hukuki ehliyeti olmayan bir kişinin yaptığı müracaatı kabul edecek mi bu form? Narin cinayeti örnek verildiği için aklıma geldi; işte, 13-15 yaşında bir genç kız herhangi bir biçimde şiddete maruz kalmış olabilir ama her nasılsa ulaşmış ve bu müracaatı yapmış olabilir. Bu dikkate alınacak mı?

Üçüncü sorum...

POLİS AKADEMİSİ GÜVENLİK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ SUÇ ARAŞTIRMALARI ANA BİLİM DALI ÖĞRETİM ÜYESİ
PROF. DR. COŞKUN TAŞTAN - Benim hafızam çok zayıf, daha birinci soruyu unuttum bile. İsterseniz sırayla yanıtlayayım.

SERAP YAZICI ÖZBUDUN (Antalya) - Peki.

POLİS AKADEMİSİ GÜVENLİK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ SUÇ ARAŞTIRMALARI ANA BİLİM DALI ÖĞRETİM ÜYESİ
PROF. DR. COŞKUN TAŞTAN - İlk soruyu yanıtla tekrarlamamızı rica ediyorum, gerçekten biraz da heyecandan dolayı...

SERAP YAZICI ÖZBUDUN (Antalya) - Peki, estağfurullah.

Yani "aile içi şiddet" kavramını kullandınız ama yani kadın veya genç kız komşusu, hiç tanımadığı sokakta takipçisi hâline gelmiş birisi veya iş yerindeki çalışma arkadaşı tarafından...

POLİS AKADEMİSİ GÜVENLİK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ SUÇ ARAŞTIRMALARI ANA BİLİM DALI ÖĞRETİM ÜYESİ
PROF. DR. COŞKUN TAŞTAN - Tamam, bununla başlayalım.

Şimdi, ısrarlı takip zaten 6284 sayılı Kanun kapsamında işlem görmek zorunda. Bu bahsini ettiğiniz tanımadığı ve sürekli takip eden kişi "ısrarlı takipçi" sıfatıyla tavsif ediliyor ve tabii ki dâhil ama bu soru sayesinde bir şeyi daha açıklığa kavuşturmam gerektiğini ben hissettim. Yani bu form olsa da olmasa da, bu uygulama olsa da olmasa da insanlar zaten 6284 sayılı Kanun kapsamında gidip başvurusunu yapıyor değil mi? Yani kadın ya da erkek...

SERAP YAZICI ÖZBUDUN (Antalya) - Evet, tabii, tabii.

POLİS AKADEMİSİ GÜVENLİK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ SUÇ ARAŞTIRMALARI ANA BİLİM DALI ÖĞRETİM ÜYESİ
PROF. DR. COŞKUN TAŞTAN - Şimdi, bizim kanun hem kadını hem erkeği bu kanunun kapsamına aldığı için söylüyorum. Aile içerisinde örneğin kız çocuğu babasından ya da baba oğlundan şikâyet etmek istiyorsa yine 6284 sayılı Kanun kapsamında gidip başvuru yapabiliyor. Yani kanun kapsamındaki başvuru yapıldığı anda bu form devreye girdiği için sizin sorunuzun yanıtı aslında 6284 sayılı Kanun kapsamında bütün başvurular bir şekilde bu formun içerisine girmek durumunda, buna yetişkin olmayan kişiler de dâhil.

SERAP YAZICI ÖZBUDUN (Antalya) - Peki, bir başkası adına, örneğin şöyle bir durum ortaya çıkabilir: Kadınlar genellikle eşlerinden kaynaklanacak riski duygusal sebeplerle tahlil edemiyor olabilirler ama kadının aile üyeleri, kardeşleri, annesi, babası o riski görüp onun yerine müracaatta bulunabilir mi?

POLİS AKADEMİSİ GÜVENLİK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ SUÇ ARAŞTIRMALARI ANA BİLİM DALI ÖĞRETİM ÜYESİ
PROF. DR. COŞKUN TAŞTAN - Aynı şekilde yani dediğim gibi, burada bu sorunun yanıtını 6284 sayılı Kanun ve bağlı mevzuatının nasıl çalıştığına bakarak yanıtlamamız lazım. Yani bu formdan bağımsız bir soru bu. Orada malumunuz yani vakaların intikali için birkaç yol var. Mesela acil telefonda arayabilir, ihbar edebilir, şahsen gidip başvuru yapabilir; bütün başvuru yolları açıktır. Yani o başvurular yapıldıktan sonra zaten onunla ilgili kayıt ve risk analizi kısmı o zaman devreye giriyor. Yani kanunun izin verdiği, teşvik ettiği, hak gördüğü bütün başvuru yolları yapıldıktan sonra vakaya ilişkin veri toplanıp risk analizi yapılıyor. En baştaki soruyu burada yanıtlayacağımı söylemişim. Bir hanımefendi, çok özür diliyorum ismini öğrenemediğim için.

MÜŞERREF PERVİN TUBA DURGUT (İstanbul) - Tuba Durgut, İstanbul Milletvekiliyim.

POLİS AKADEMİSİ GÜVENLİK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ SUÇ ARAŞTIRMALARI ANA BİLİM DALI ÖĞRETİM ÜYESİ
PROF. DR. COŞKUN TAŞTAN - Sayın Vekilim, sizin sorunuzun yanıtı benim üzerinde hep düşündüğüm ve mutlaka çalışılmasını istediğim konulardan bir tanesi ama çok zorluklar var. Yani mesela bir suç hiç müracaat edilmeden öngörülüp şüpheliyle ilgili işlem yapılması hâlihazırda yaşamımız içerisinde mevcut. Nasıl? Mesela yüz tanıma şeyleri var. Yani geçtiğimiz yıllarda çok sayıda şüpheli kamera görüntülerinin incelenmesiyle, yapay zekâ vasıtasıyla, şüphelinin kayıtları ile yüz görüntülerinin birleştirilmesiyle yakalandı. Yani bu tarama şeklinin yaygınlaştırılması... Tabii, toplumda bunun çokça tartışılması lazım. Yani kişisel verilerin nasıl kullanıldığı endişesi var. Mesela, Amerika'da suç tahminleri bireysel bazlı yapılmıyor, olay ve zaman bazlı yapılıyor ya da mekân bazlı tahminler yapılıyor. Mesela "Bir sonraki hırsızlık suçu işte Altındağ'ın bilmem hangi mahallesinde işlenecektir." şeklinde böyle coğrafi lokasyona ilişkin tahminler yapılabilir ki zaten şu anda benzer risk analizleri Türkiye'de de yapılıyor. Bu kadar yoğun yapay zekâ kullanılmakla birlikte yani organik zekâsıyla da bir karakol amirinin o günkü devriyeleri nereye sevk edeceği... Çünkü kaynaklar sınırlı yani her yere araç, her yere kişi, personel gönderemeyeceğine göre belli yerlere göndermesi lazım. Yani bunu daha büyük verilerle, daha büyük datalarla destekleyip model eğitip gerçek yaşama koymak mümkün ama dediğim gibi kişisel verilerle ilgili problemler var, bir. İkincisi, bu kadar gözetim altında olmayı hangi toplum ister? O zaman insanlar her şeyi yapay zekâyı bırakıp kendileri ahlak şeylerini terk etmeye başlayabilir. Böyle felsefi ve etik sorunlar ortaya çıkabilir ama bunlar tartışılıyor, tartışılması da gereken şeyler.

Tarama işine gelince, yani aile içi şiddetle ilgili taramaların büyük yararı olacağını ben de düşünenlerdenim ama bunu örneğin Avusturya'da şöyle yapıyorlar: Bir sivil toplum örgütüyle anlaşarak devlet bunlara GONGO (Government-organized non-governmental organization) deniyor biliyorsunuz, yani hükümet dışı ama hükümetin desteklediği sivil toplum örgütleri. Bunlar okullara gidip çocuklarla böyle psikologlar eşliğinde sohbetler edip herhangi bir ipucu görürse ne çocuğu ne ailesini ürkütmeden ama eğer arka planda adli bir işlem gerekiyorsa, o adli işlemi de başlatarak taramaları yapıp şiddete bu şekilde engel olmaya çalışıyorlar. Bu tip organik zekâmızla başlattığımız ama ihtiyaç duyduğumuz anda yapay zekâdan yardım almaya yönelik taramaların ben daha yararlı olacağını düşünüyorum Sayın Vekilim. Yani doğrudan taramayı yapmak için model geliştirmek yerine, öncelikle insan olarak bizim müdahale edip taramalarımızı doğru bir şekilde yapıp ihtiyaç duyduğumuz anda teknolojiyen yardım almamız gerektiğinin daha yararlı olacağını düşünüyorum.

SERAP YAZICI ÖZBUDUN (Antalya) - Son bir soru sorabilir miyim izniniz olursa?

POLİS AKADEMİSİ GÜVENLİK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ SUÇ ARAŞTIRMALARI ANA BİLİM DALI ÖĞRETİM ÜYESİ
PROF. DR. COŞKUN TAŞTAN - Ben, estağfurullah, Başkan Bey...

SERAP YAZICI ÖZBUDUN (Antalya) - Bu "bilgi destek notu" dediniz...

POLİS AKADEMİSİ GÜVENLİK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ SUÇ ARAŞTIRMALARI ANA BİLİM DALI ÖĞRETİM ÜYESİ
PROF. DR. COŞKUN TAŞTAN - Karar destek notu.

SERAP YAZICI ÖZBUDUN (Antalya) - Evet.

Bu, hukuken ne kadar bağlayıcı olacak karar verici için? Yani orada bir inisiyatif kullanabilecek mi, takdir yetkisi...

POLİS AKADEMİSİ GÜVENLİK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ SUÇ ARAŞTIRMALARI ANA BİLİM DALI ÖĞRETİM ÜYESİ
PROF. DR. COŞKUN TAŞTAN - Hiçbir bağlayıcılığı olmaması gerekir, zaten olamaz da. Yani bizim, hâkimlere herhangi bir şey tavsiye etme hakkımız, yetkimiz dahi olamaz kolluk olarak ama burada karar alıcı mercisinde olan sadece kolluk olmadığı için örneğin ŞÖNİM'ler var, örneğin kolluk amirleri var, örneğin başka sivil toplum örgütleri belki yararlanabilir ama ilk yararlanıcısı kolluk, ikinci yararlanıcısı ŞÖNİM, daha sonra eğer isterse hâkimler için hızlı bir şekilde bu karar destek kutucuğuna bakıp... Ha, ya burada mesela bu adamın cinsel saldırıdan bir sabıkası varmış ya da bunun uyuşturucuyla ilişkisi olduğu düşünülüyor ya da bunun ateşli silahı varmış yani bunu taramak için vakit kaybetmek yerine karar destek notlarında bunu gördüğü vakit karar verirken neye bakacağını en azından bilip bundan yararlanabilir ama hukuki olarak hiçbir şekilde bağlayıcılığı yok, olmasını ben de istemem, hiç kimse böyle bir uygulamada bu sorumluluğu almak istemez. O yüzden "disclaimer"ı yazdık oraya zaten "Burada karar alırken burada ortaya çıkan karar destek notları yalnızca kararınıza yardımcı olmak, destek olmak mahiyetini taşır. Bunun ötesinde karar alırken sosyal araştırmalar ve sosyal inceleme raporları gibi diğer karar destek materyallerine de başvurmanız gerekir." dedik.

BAŞKAN MUSTAFA HULKİ CEVİZOĞLU - Sayın Alkayış...

MUSTAFA ALKAYIŞ (Adıyaman) - Başkanım, teşekkür ediyorum.

Sayın Hocam, sunum için teşekkür ederim. Ben, Serap Hocamın sorusunu biraz daha genişletip sormak istiyorum. Tam aslında sordu hoca, sağ olsun.

Şimdi, belki takipte biz şey yaptık, koştuk yani şahsım adına. Yani sistem hangi aşamada hangi süreçte devreye giriyor. Yani kolluğa başvuru aşamasında mı, savcılığa başvuru aşamasında mı, aile hekiminin tedbir vermesi aşamasında mı; hangi aşamada bizim işimize yarıyor?

Bir de mesela 5'inci maddede demişsiniz ki: "Şüphelinin mağdura yönelik şiddet girişimleri, işte fiziksel ve cinsel saldırı öyküsü, darp, cebir raporunun mevcudiyeti gibi." Zaten eğer yani adli bir vaka olduğunda zaten bu şeyin içerisinde var, dosyanın içerisinde aşağı yukarı var. Bunun bize nasıl bir faydası oluyor?

İkincisi, karar destek modelinin tam olarak sistem içerisindeki -Serap Hocam da sordu- yeri neresidir? Yani siz "Sosyal, ekonomik rapor değil." dediniz veyahut da işte "Psikolog, sosyologlardan aldığımız uzmanlık raporu değil." dediniz. Bunları ya kolluk kuvvetindeki polis arkadaşlar, jandarma hazırlıyor ya da uzman psikologlar hazırlıyor. Bu verileri toplayan kamu görevlisinin tam olarak sistemdeki yeri nedir, bunu anlamak istiyorum.

BAŞKAN MUSTAFA HULKİ CEVİZOĞLU - Bir şey ekleyeyim hocadan önce.

Karar destek formu, kesin form değil bu. Yani polisin, jandarmanın işlem yapması için yararlanacağı destek kaynaklarından biri bu.

MUSTAFA ALKAYIŞ (Adıyaman) - Şimdi, şöyle Başkanım: Şimdi eğer bir şüphe varsa, bir fiil varsa, bir hareket olduysa zaten süreç başladı. Zaten başladı ve hâkimin, kolluğun, savcının zaten tedbir alması gerekiyor ama eğer böyle bir fiil yoksa da vatandaşı bir şüphe üzerine, bir algı üzerine şey yapmak da kişi hak ve hürriyetleri açısından nasıl bir dengede gidecek?

POLİS AKADEMİSİ GÜVENLİK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ SUÇ ARAŞTIRMALARI ANA BİLİM DALI ÖĞRETİM ÜYESİ
PROF. DR. COŞKUN TAŞTAN - Ben demek istediğinizi çok iyi anladım Vekilim.

Şimdi, zaten dediğim gibi, bakın, şu an bu Karar Destek Modeli'miz henüz devreye alınmadı ama zaten işleyen bir sistem var şu anda. O sistem nasıl işliyor? Şöyle işliyor: 2011 yılında İngiltere'deki Ev İçi İstismar, İsrarlı Takip, Şiddet ve Namus Cinayetleri Risk Belirleme ve Değerlendirme Formu -kısa adıyla DASH- 2009, tercüme edilerek 2011 yılından itibaren POLNET sistemine yani polisin bu bahsini ettiğiniz kayıtların tutulduğu sisteme zaten kondu. O yıldan bu yana bu sistem çalışıyor. Birtakım problemler ortaya çıktı, bu problemler bize anlatıldı, biz bu problemlerle ilgili araştırmalarımızı yaptık. Bu sistemi, yapay zekâyı da ekleyerek nasıl daha ileri götürürüz, o şekilde düşünerek bu noktaya varmış olduk. Birinci boyutu bu.

Diğer boyut şu: Evet, hâkim karar veriyor ama aile içi şiddet ya da kadına yönelik şiddetle ilgili kararlar sadece hakimler tarafından verilmiyor ki. İşin bir adli boyutu var, bir kültürel boyutu var. En başta söylediğimiz gibi -sizler çok daha iyi bilirsiniz bu Komisyonca- çok boyutlu bir mesele olduğu için çok sayıda paydaşı olan bir mesele ve her bir paydaşın da kendi gözlüğünden, kendi penceresinden bir risk analizi yapıp bir karar alması gerekiyor. Bazen bu karar, mağdurun mesela bir -tırnak içerisinde- sığınmaevine yerleştirilmesi şeklinde bir karar olabilir, bazen bu karar şüpheliye işte uzaklaştırma kararı vermek şeklinde adli ve hukuki bir karar olabilir, bazen bu karar şüpheliyle ilgili ya da mağdurla ilgili verilecek diğer kararlar olabilir. Dolayısıyla, çok boyutlu

bir meselenin çok fazla karar alıcı tarafları var. Bu hangi boyutlarda işe yarayacak karar destek notları üretiyor? Dediğim gibi, bir, kolluğa kararını almada destek materyali ve ama hızlandırıcı şekilde. Mesela kolluğun tek tek gidip "Ya, bunun acaba ateşli silahı var mı?" Yani şimdi bunu araştırırken bir yandan mağduru orada tutması gerekiyor. Bu, bir zaman demek yani mağdura bir süre bekle bakayım, ben şuradan şüphelinin şeyi var mı? Şimdi, şüphelinin sadece T.C. kimlik numarasını girip, mağduru sadece T.C. kimlik numarasını girip pek çok bilgiyi mağdura yöneltmeden doğrudan sistemden çekiyor, böylece bir zaman kazandırmış oluyor. "İkincil mağduriyet" adını verdiğimiz mağduriyetlere bu şekilde engel olmuş oluyoruz.

Diğeri; devlet zaten suçlarla ilgili her kaydı tutuyor yani gerek bu formla gerek başka türlü. Zaten bu form açılmadan önce bir ceraim kaydı açmak zorunda Emniyet Genel Müdürlüğündeki emniyet hizmetleri sınıfından bir personel, mukayyet olarak görevlendirilen personel, 6284 sayılı Kanun kapsamında gelen başvuruya ilgili o anda gerçek zamanlı olarak savcudan talimat alarak şüpheliye bir suç isnat etmek durumunda. Bu genelde kasten yaralamayla başlıyor. Hakaret ve kasten yaralama en çok görülen. 550 bin vaka içerisinde 411 bini kasten yaralama içeriyor. Dolayısıyla bu kayıtlar zaten tutuluyor, devlet tutmak zorunda.

BAŞKAN MUSTAFA HULKİ CEVİZOĞLU - Yani, Hocam, bu bir kanıt değil de bilgi havuzu gibi bir şey oluyor, değil mi? Bilgi stoku oluyor sonuçta.

POLİS AKADEMİSİ GÜVENLİK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ SUÇ ARAŞTIRMALARI ANA BİLİM DALI ÖĞRETİM ÜYESİ PROF. DR. COŞKUN TAŞTAN - Aynen öyle Sayın Başkanım.

BAŞKAN MUSTAFA HULKİ CEVİZOĞLU - Kısmen de yarı bilirkişi değil de, hani mahkemeler de bilirkişiye gidiyor ama uymak zorunda değil. Biz de araştırma yaparken kaynağa bakıyoruz, değil mi? Wikipedia'ya bakıyoruz, bilgi kaynağı, ister inanırız ister bir kısmını alırız, elimizde bir veri olsun diye.

Sayın Alkayış, tamamsa...

MUSTAFA ALKAYIŞ (Adıyaman) - Teşekkür ederim.

BAŞKAN MUSTAFA HULKİ CEVİZOĞLU - Sayın Ersever, buyurun.

ALİYE TİMİSİ ERSEVER (Ankara) - Teşekkür ederim sunumunuz için.

Soruları arkadaşlarımız sordu ama ben pratikte şöyle bir şeyi merak ediyorum: Şimdi, devlet her kaydı tutuyor ya, mesela uyuşturucu tedavisi görmek isteyen çocuklar diyelim ya da genç ya da her neyse, kimse, büyük-küçük, tedavi merkezine yattı; şimdi, orada doğal olarak onun GBT'sine ya da hastane sistemine "Şu işte şu, şu nedenlerden dolayı burada yatıyor." deniliyor. Daha sonra onu mesela takip edilmek... Diyelim ki on yıl geçti, bir şey oldu, otomatikman onu çıkartıyoruz, zaten o devletin kayıtlarında var, çıkıyor. Mesela bunların suça engeli ya da suç işlememesi için ne yapabiliriz? Sürekli bir takip buradan yapılabilir mi ya da ben olayı anlayamadım mı fazla yani?

BAŞKAN MUSTAFA HULKİ CEVİZOĞLU - Şimdi gelen cevaptan anlayacağız anlayıp anlamadığınızı.

ALİYE TİMİSİ ERSEVER (Ankara) - Ne yapayım, çözmeye çalışıyorum.

SEVDA ERDAN KILIÇ (İzmir) - Ama herkese tercüman oldun sanki birazcık.

POLİS AKADEMİSİ GÜVENLİK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ SUÇ ARAŞTIRMALARI ANA BİLİM DALI ÖĞRETİM ÜYESİ PROF. DR. COŞKUN TAŞTAN - Evet, olayın kalbine isabet eden bir soruydu bu. Şimdi, dedim ya hem mağdurla hem şüpheliyle ilgili verilerin mümkün olduğunca sistemden otomatik olarak çekilmesi çok büyük avantaj sağlar. Bunun için çok uzun zaman uğraştık, zaten projenin uzun sürmesinin biraz bir nedeni de bu oldu, hem Adalet Bakanlığıyla hem Sağlık Bakanlığıyla hem Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığıyla entegrasyon gerekiyordu. Sağlık Bakanlığında tam da dediğiniz veriler yani mesela bir kişi gitti, işte, onunla ilgili Sağlık Bakanlığında diyelim ki uyuşturucu ya da madde bağımlılığıyla ilgili bir tedavi süreci başladı ve bir kayıt oluştu. Şimdi, benim temennim oydu ki bu kaydı da biz otomatik olarak çekebilelim ama Sağlık Bakanlığı bu konuda "Ya, biz kişisel verileri Emniyet dâhil paylaşmak istemiyoruz, mevzuat buna uygun değil, bir; ikincisi, etik bulmuyoruz." dediği için böyle bir entegrasyon yapamadık. Burada yani kişinin uyuşturucuyla ya da madde bağımlılığıyla ilişkisi için elimizdeki yegâne kanıt mağdur ifadesi. Yani mağdur eğer "Bu uyuşturucu kullanıyor." derse bu araştırılması gereken bir ipucuna dönüşüyor, daha sonra bunun tabii, risk derecelendirmesi birinci dereceden çıkar, mağdur eğer "Bu uyuşturucu kullanıyor." derse, bu kolay kolay... Ama mağdurlar yani o anda adı üzerinde mağdur ve korkmuş, işte, şiddete maruz kalmış, travmatik bir psikolojik durum içerisinde yani şüpheliyle ilgili her şeyi telaffuz edebilirler ama ben veri setine baktığım zaman yani kolay kolay "Bu madde bağımlısı, uyuşturucu bağımlısı." falan demiyor ama derse de yapacak hiçbir şey yok çünkü polisin derhâl bunu araştırıp, ciddiye alıp bunun bir madde bağımlısı olup olmadığını gerçekten ortaya koyması lazım ama ortaya konuluncaya kadar adli süreçler işlerken de bir yandan da birinci dereceden risk olarak bunu görüp... Çünkü öbür türlü diyemezsiniz yani "Hayır, sen yalan söylüyorsun." diyemezsin mağdura veya "Ya, adama baktım, hiç uyuşturucu bağımlısına benzemiyor." falan deyip şekline şemaline bakıp karar veremezsiniz. Elimizdeki yegâne bilgi mağdur beyanı olduğu için eğer "Cinsel saldırıda bulundu." diyorsa yani bu kayda geçer ve birinci dereceden risk olarak bu dava, hemen o anda o vaka damgayı alır ama sonrasını araştırmak yani hem kolluğun işidir hem adli karar veren diğer mercilerin işidir.

BAŞKAN MUSTAFA HULKİ CEVİZOĞLU - Sayın Vekilim, anladığınız anlaşıldı.

ALİYE TİMİSİ ERSEVER (Ankara) - Evet, teşekkür ederim.

BAŞKAN MUSTAFA HULKİ CEVİZOĞLU - Şimdi, Hocam, her uyuşturucu madde bağımlısının saldırgan mı tamamı? O zaman, mesela, Türkiye'de ne kadar madde bağımlısı var? Diyelim, 100 bin, var mı bir rakamı bilen uzman arkadaşlar? "100 bin kişi, 100 bin potansiyel saldırgan var kapımda bizi bekliyor." diye mi? Yani bilimsel bir bulgu var mı elinizde?

POLİS AKADEMİSİ GÜVENLİK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ SUÇ ARAŞTIRMALARI ANA BİLİM DALI ÖĞRETİM ÜYESİ PROF. DR. COŞKUN TAŞTAN - Yine, harika sorular geliyor. Çok teşekkür ediyorum.

Şimdi, Başkanım, şöyle düşünün: Elimizdeki yegâne bilgi bu. Kişiyile ilgili hiçbir şey bilmiyoruz, ismini bilmiyoruz, yaşını bilmiyoruz, hiçbir şey bilmiyoruz, tek bilgi var ya "x" diye bir şahıs, "x" olarak kodladık, veri setine koyduk ve tek bir bilgi var elimizde, uyuşturucu madde kullanıyor. Şimdi, bu doğrudan tehlikeli bir insan mı? Sorunuzu ben böyle alıyorum teknik olarak, doğru mu aldım?

BAŞKAN MUSTAFA HULKİ CEVİZOĞLU - Her madde bağımlısı saldırgan mı mutlaka?

POLİS AKADEMİSİ GÜVENLİK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ SUÇ ARAŞTIRMALARI ANA BİLİM DALI ÖĞRETİM ÜYESİ
PROF. DR. COŞKUN TAŞTAN - Tamam. İşte, teknik olarak bunu tercüme ettim de Başkanım, doğru mu tercüme ettim, onun onayını istedim, rica ettim.

BAŞKAN MUSTAFA HULKİ CEVİZOĞLU - Tam bire bir onu karşılıyor.

POLİS AKADEMİSİ GÜVENLİK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ SUÇ ARAŞTIRMALARI ANA BİLİM DALI ÖĞRETİM ÜYESİ
PROF. DR. COŞKUN TAŞTAN - Karşılıyor mu?

BAŞKAN MUSTAFA HULKİ CEVİZOĞLU - Karşılıyor çünkü madde bağımlısıdır, bir yerde sızar, bayılır, saldırgan değildir mesela.

POLİS AKADEMİSİ GÜVENLİK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ SUÇ ARAŞTIRMALARI ANA BİLİM DALI ÖĞRETİM ÜYESİ
PROF. DR. COŞKUN TAŞTAN - Evet, ben soruyu doğru anladım da o zaman yeniden şöyle sorayım: Şimdi, şahıs hakkında başka hiçbir bilgi yoksa, evet yani ben kafadan "Yani bu madde bağımlısıdır, dolayısıyla saldırganıdır." demem şahsen ama yani bir şeyi unutmuyalım. Yani bu kişi bizim radarımıza nasıl girdi? 6284 sayılı Kanun kapsamında girdi. Dolayısıyla bir şiddet uygulayan şüpheli durumunda olarak bizim karşımıza geldi. Kaç tane bilgi olursa olsun artı bir bilgi şeklinde bize ulaştığını unutmuyalım, o artı biri sağlayan şey 6284 sayılı Kanun kapsamında aleyhine bir başvuru olması. Dolayısıyla hem uyuşturucu kullanıyor ama aynı zamanda da onunla ilgili şiddet uyguladığını iddia eden bir mağdur var karşımızda. Bu iki bilgi birleştiği için biz madde bağımlılığının bir risk olduğunu rahatlıkla düşünebiliriz ama sokakta gezen, hiçbir şekilde bizim radarımıza girmeyen, uyuşturucu kullandığından dahi haberimizin olmadığı, belki bütün yaşamını uyuşturucu kullanarak geçiren ama hiçbir şekilde başka bir suça karışmayan eminim çok sayıda insan vardır. Yani onlar radarımıza girmediği için onlarla ilgili bir problemimiz yok Sayın Başkanım.

BAŞKAN MUSTAFA HULKİ CEVİZOĞLU - Şimdi, biz, hepimiz sosyal bilimci olduğumuz için şunu söyleyeyim: Mesela, Bilkent'te, Bilkent Şehir Hastanesinin yanında Yıldırım Beyazıt Hastanesi de var, Yüksek Güvenlikli Psikiyatri Hastanesi var. Mesela, ben oradan geçerken kırmızı yazıyı görüyorum -biraz da okuduk- diyorum ki: Burada olanların hepsi saldırgan kişiler. Ama Türkiye'de kaç tane yüksek güvenlikli psikiyatri hastanesi var? Diyelim ki 10 tane. 10 tane hastanede kaç kişi olur? 1.000 kişi olsa 10 bin yapar mesela, 1.000 kişi yok hastanede. 100 kişi olsa 1.000 kişi yapar. Şimdi, bu hastaneleri gördüğümüz zaman burada içerideki hastaların hepsi kapıyı açsak saldıracak mı ya da bu saldırganlık kadına yönelik şiddet mi olacak? Erkeğe de saldırabilir, hayvana da saldırabilir falan, bir bu, şimdi, sosyal bilim açısından baktığımızda; iki, hepimiz biliyoruz, birçok vekilim de biliyordur, burada da konuştuk; Elizabeth Loftus deneyleri var yani tanıklık. Tanıklık geçerli bir şey değil ki. Loftus'un yaptığı deneylerde bütün tanıklar çuvallamışlar mesela. "Arabanın hangi camı kırıldı?" diye soruyor, hiçbir cam kırılmamış; herkes "Sağ." "Sol." diyordu falan. Şimdi, bunlar güvenilir değil, Amerika'da da -Meryem Hocam da anlatacaktır belki- jüri mahkemelerdeki tanıklıklar tartışılmaya başlanmış bu sosyal psikoloji deneyinden sonra. Bir de geçen gün bu moda televizyon dizilerinden birinde gördüm, galiba bir şirkette mal paylaşımı ya da yönetim kademesine gelme kavgasıydı, kadın kocasına diyor ki: "Bak, 'Bana saldırdı.' derim, şimdi bir telefonla seni uzaklaştırırım buradan." Belki olayları hicvetmek için mi yaptılar o senaryoyu bilmiyorum. "Şimdi, bir tek beyanıyla seni hapse de atılabirim, gözaltına da alılabirim, bilmem kaç metre uzaklaştırma kararı da alılabirim." diyordu; adam da durdu. Adam da saldırmıyordu ayrıca. Şimdi, filmlerden gerçekliğe gitmeye çalışmıyoruz ama bu durum ne olacak?

Hafızanızı zorlamamak için -"Hepsini aklımda tutamıyorum." dediniz- bunlara bir cevap alayım, arkadaşlarımızın sorusundan sonra soracağım başka sorular da var.

Buyurun.

POLİS AKADEMİSİ GÜVENLİK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ SUÇ ARAŞTIRMALARI ANA BİLİM DALI ÖĞRETİM ÜYESİ
PROF. DR. COŞKUN TAŞTAN - Sayın Başkanım, dediğim gibi, bu, 6284 sayılı Kanun'la beraber devreye giren bir uygulama yani uygulama olsa da olmasa da vakalar bir şekilde şu anda sınıflandırılıyor. Gerek kolluk tarafından gerek hâkimler tarafından gerekse ilgili diğer paydaşlar tarafından zaten sınıflandırılıyor. Şimdi, bizim veri biliminde "gürültü" dediğimiz -bu, teknik bir tabir, lütfen yanlış anlaşılmasın- "noise" dediğimiz bir şey vardır yani bir örüntüyü bulmaya çalışırken örüntüyü görmemize mâni olan birtakım veri noktaları "data point"ler ortaya çıkar, biz bunlara "gürültü" diyoruz. Şimdi, elbette ki burada da karar almanın bir algoritması, net bir algoritması olamaz, bunu zorlaştıran şeyler de var. İşte, söylediğiniz konulardan bir tanesi, mesela 6284 sayılı Kanun'un mağdurlar tarafından istismar edilmesi konusu; bu, gürültülerden bir tanesidir. Şimdi, bu konu Sayın Başkanım, çokça tartışılıyor yani ben bu konudan gerçekten bezmiş, bıkmış durumdayım. Yani bilimin de burada yapacak fazla bir şeyi yok ama ben netice olarak şu noktaya geldim... Önce bıktığım konuyu bir daha söyleyeyim "Ya, kadınlar 6284 sayılı Kanun'u istismar ediyor." söyleminden yani gerçekten bezmiş durumdayım kelimenin tam anlamıyla.

BAŞKAN MUSTAFA HULKİ CEVİZOĞLU - Gerçek çıkmadığı için mi bezdiniz...

POLİS AKADEMİSİ GÜVENLİK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ SUÇ ARAŞTIRMALARI ANA BİLİM DALI ÖĞRETİM ÜYESİ
PROF. DR. COŞKUN TAŞTAN - Bunu bilemiyoruz ama yani insanlar şunu iddia ediyor, bunu kolluktan bile zaman zaman duyuyorum, diyor ki: "Mağdur aslında mağdur filan değil. Bir sevgilisi var, aynı evde yaşıyorlar; adama uzaklaştırma veriyorlar, adam "mortgage"ı ödüyor; bunlar da ne güzel evde keyiflerini çatıyor." gibi böyle uç seviyelere varan eleştiriler de geliyor. İllaki, dediğim gibi, yani bunu "distort" eden, bizim makine öğrenmesinde "yanlış pozitif" adını verdiğimiz, aslında görmek istediğim vaka değil ama varmış gibi gösterilen durumlar var. Yani bununla ilgili bence doğru olan şey şudur: Bir insan mağdur olduğunu size gelip beyan ediyorsa başlangıçta onun gerçekten mağdur olduğunu düşünmek zorundasınız. Ama burada tecrübeli, deneyimli hâkimler de var ben biliyorum -Melek Hanım galiba buradaydı, Melek Hanım'dan da duyduğum- yani gerçekten istismar edilmediğini anlayacak hâkimlerimiz de var. Çoğu hâkim, yeni başlayanlar bunu anlamadığı için, bilemediği için gelen her vakayı doğru kabul edip ona göre 6284'te işlem yapmak zorunda ama tecrübeli hakimler birkaç soruyla bunu kolaylıkla ayırt edebiliyorlar. Neyse ki bu yargılama süreci, karar alma süreçleri sadece bizim veriler üzerinden, datalar üzerinden yaptığımız bir süreç değil. Burada deneyimli hâkimlerin kanunun istismar edilip edilmediğine dair kanaatleri de büyük önem kazanıyor Sayın Başkanım.

BAŞKAN MUSTAFA HULKİ CEVİZOĞLU - Diğer sorularımı dediğim gibi sona bırakıyorum ama şimdi Sağlık Bakanlığındaki uzman arkadaşımız göndermiş bana bir not: Bu, uyuşturucuyla ilgili 2015 yılından itibaren gelen 515.427 çağrıdan sadece 1.079'unda bağımlılık varmış, 515 binden sadece bini yani 500 binde 1 neredeyse. Yani o zaman her madde bağımlısı ihbarı geldi, madde kullanıyor, bir anlam taşıyor gibi, 500 binde 1 ne demek?

MÜŞERREF PERVİN TUBA DURGUT (İstanbul) - Buradan daha ziyade şu çıkar: Her şiddet olayında madde bağımlılığı yoktur.

BAŞKAN MUSTAFA HULKİ CEVİZOĞLU - Tabii, tabii.

MÜŞERREF PERVİN TUBA DURGUT (İstanbul) - Yani şunun gibi düşünün: Mesela bütün akciğer kanseri hastaları sigara kullanmamıştır ama sigara kullananların yüzde 95'i akciğer kanseri olur.

BAŞKAN MUSTAFA HULKİ CEVİZOĞLU - Yapay zekâya da bu bilgileri yükleyelim.

MÜŞERREF PERVİN TUBA DURGUT (İstanbul) - Yani burada gelen ihbarlardan 500 binde bin olması oransal olarak düşük olsa bile yani vuku bulmuş şiddet -Hocam, aslında bunu sizin cevaplamanız bence daha doğru olurdu ama atlamış oldum- olaylarında uyuşturucu bir risk faktörü olarak olmak zorunda değil ama bütün havuzda uyuşturucu tek başına bir risk faktörüdür, onu elimine edemeyiz bu dataya bakarak çünkü şiddetin uyuşturucudan farklı onlarca başka risk faktörü var. Yani dolayısıyla bu bağımlılığı elimine etmek için şey değil bence.

BAŞKAN MUSTAFA HULKİ CEVİZOĞLU - Bu yanıtın unsurlara "gürültü" dediniz, aslında ona "parazit" demek daha doğru değil mi? Yani gürültü değil de bir frekansta parazit olduğu zaman dinleyemiyorsunuz, gürültü biraz daha başka. Bu, uluslararası literatürde bir kavram mı, bizim bulduğumuz mu?

POLİS AKADEMİSİ GÜVENLİK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ SUÇ ARAŞTIRMALARI ANA BİLİM DALI ÖĞRETİM ÜYESİ PROF. DR. COŞKUN TAŞTAN - Evet, evet "noise" veri biliminde "noise" denir buna, "gürültü" olarak ben çevirdim ama parazit...

BAŞKAN MUSTAFA HULKİ CEVİZOĞLU - Batılılara biz bir şey öğretmiş olalım. Yani onlar tanrı değil sonuçta akademide de.

POLİS AKADEMİSİ GÜVENLİK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ SUÇ ARAŞTIRMALARI ANA BİLİM DALI ÖĞRETİM ÜYESİ PROF. DR. COŞKUN TAŞTAN - Haklısınız.

BAŞKAN MUSTAFA HULKİ CEVİZOĞLU - Yani gürültü değil, parazit var, bozan yani miyop, astigmattaki gibi görüntü kayması gerçeği görmemizi engelleyen bir şey. Ben olsam "parazit" derim.

Buyurun Sayın Erdoğan.

ASUMAN ERDOĞAN (Ankara) - Hocam ben teşekkür ediyorum, gerçekten çok önemli bir konuya temas ettiğiniz, anlattınız özellikle bu karar destek modelini ama siz bu konuda o kadar çok şey yazıp çizmiş, çalışmışsınız ki ben mi bilmiyorum ama gelmeden önce acaba size bu karar destek modeliyle ilgili mi bilgi vermeniz söylendi. Aslında siz, bize çok şey anlatabilirdiniz çünkü ben kitaplarınızın büyük çoğunluğunu inceledim ve gerçekten bizim burada yaptığımız görüşmeler olsun, kendi aramızda yaptığımız istişareler olsun, birçoğunu aslında böyle özetleyen, birçoğunu yola koyan, bize bir yol haritası sunan çalışmalarınız var. Mesela benim en çok dikkatimi çeken -siz de söylediniz, mesela bu karar destek modelinde de aynı şey geçerli- bizim dışarıdan aldığımız, başka ülkelerden aldığımız modeller, yöntemler, bunların hepsinin aslında yarım kaldığını, aslında işleyemediğini belli sebeplerden dolayı. Bunların sebeplerinden birinin de bu işlenen yerlerin, mecraların doğru yerler olmadığını... Mesela bir "şemsiye kuruluş" demişsiniz bir yazınızda mesela ben onu çok beğendim. "Diğer bütün kurumların birlikte toplanacağı, birlikte hareket edebileceği bir şemsiye kuruluş oluşturulabilir." demişsiniz, bence çok önemli. Mesela diğeri, polisin en son aşamada müdahil olması, ona kadar tampon mekanizmaların olması gerektiğini söylemişsiniz. Yani o kadar çok önemli tespitleriniz var ki bunları keşke biz dinleme fırsatını... Acaba gerçekten bir daha mı çağırmak lazım, bilmiyorum Hocam ama ben açıkçası diyordum ki: Coşkun Hoca gelsin ve bizim bütün bu dinlediklerimizi... Siz aşama aşama o kadar şeyi ele almışsınız, birçok kitabınızda farklı farklı şeyleri ele almışsınız, buna ihtiyacımız var ama ben dümdüz bir soru soracağım: Biliyorsunuz bu Komisyonun Mecliste kurulan bu araştırma komisyonunun 3'üncüsü ya da 4'üncüsü bilmiyorum.

BAŞKAN MUSTAFA HULKİ CEVİZOĞLU - 2015, 2022 ve şimdi.

ASUMAN ERDOĞAN (Ankara) - 3'üncü.

Siz diyorsunuz ya, mesela kaynak yönetimi, bence çok önemli, kaynak israfına hiçbirimizin artık tahammülü yok çünkü kaynak çok kıymetli, hakikaten ülkemizde hele çok kıymetli. Komisyon olarak bizim bu son çalışmamızda -şimdi son oluyor- ne üzerine odaklanıp, bu hepimizi derinden sarsan konuda neyi ön plana çıkarıp, onun üzerine çalışıp bir rapor hazırlamalıyız? Yani nerede mesela... Siz gerçekten zaman harcamışsınız. Bize öneriniz nedir? Çünkü o kadar çok köşesi var ki bu işin, neresinden tutalım; önleyicilerden mi tutalım, sizin dediğiniz gibi bu modelden mi bahsedilebilir? Mesela hiç konuşmadığımız -ben görmedim- dijital şiddet, kadına yönelik dijital şiddet, bilmiyorum, son -ben göremedim belki- bu konuda yazdınız mı çizdiniz mi ama yani neyin üzerine odaklanalım ki biz de bir farklılık oluşturalım, bir katkımız olsun, aynı şeyleri tekrar etmeyelim?

Çok teşekkür ederim.

POLİS AKADEMİSİ GÜVENLİK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ SUÇ ARAŞTIRMALARI ANA BİLİM DALI ÖĞRETİM ÜYESİ PROF. DR. COŞKUN TAŞTAN - Ben teşekkür ediyorum çalışmalarınıza değer verdiğiniz için. Yani çok satan kitaplar değil bunlar, raflara koysak belki de 3-5 tane belki satabilir ama değeri olan kitaplar olduğunu söylemeniz, benim açımdan çok motive edici oldu.

Yani zor konularla ilgileniyoruz, özellikle aile içi şiddet konuları çok zor. Ben birkaç kez panikata olup hastaneye gittiğimi bilirim tutanakların planını incelerken, biraz da hassas bir insan olduğum için. Bunların boşa gittiğini düşündüğüm zamanlar oluyordu ama şu an ben yaptığım çalışmaların bir yere oturduğunu görüp çok mutlu oldum, çok motive oldum. Bundan sonra daha fazla çalışmaya, hizmet etmeye devam edeceğim. Teşekkür ediyorum.

Sorunuza gelince yani ben yaklaşık on yıldır, en başta söylediğim gibi, bu sektörde çalışmaların içerisinde bulunuyorum. Farklı komisyonlar, farklı toplantılar, çoğunlukla hep aynı şeylerin konuşulduğu... Ve gerçekten aile içi şiddet, kadına yönelik şiddet, kadın cinayetleri iç bunaltıcı meseleler ama kaçamayız bir yere, bizim bunları konuşmamız, çalışmamız ve bir şeyler

yapmamız lazım. Devletimizin de bu konuda bir yere geldiğini ben gerçekten düşünüyorum, bunu samimi olarak söylüyorum. Her ne kadar bize, devletimize ve yapılan şeylere eleştiriler varsa da ben "Eleştiriler bizi ayakta tutar, canlı tutar." diye düşünenlerdenim. En kötü eleştiri bile bizi canlı tutar. Yani dünyada, iddia edildiği şekilde, kadın cinayetlerinde çok çok kötü ülkelerle bizim aramızda yani uçurumlar var. Bununla ilgili istatistikler o bahsini ettiğiniz kitaplarda mevcut. Yani biz Almanya'yla, İspanya'yla, birkaç Avrupa ülkesiyle aynı bant üzerinde yer alıyoruz ama bu eleştirilerden hiç şikayetçi değilim. Çünkü tek bir kadın bile öldürülüyorsa "Bu azdır." diyemeyiz yani sıfır olana kadar biz aynı tempoda devlet olarak çalışmalıyız.

Şimdi, bu çalışmalar yapılıyor, bu Komisyon da onlardan bir tanesi. Çok güzel bir fırsat bulduğum için, bana da bu fırsatı verdiniz madem, bu soruyla bunu dile getirmek istiyorum. Şimdi, kurumlar arası koordinasyon çok çok önemli bir mesele çünkü devletin bütün gücünü neredeyse buna vermeye hazırız gibi hissettiğim zamanlar oluyor ama çoğu yerde bu koordinasyonlarda bazı problemler yaşandığını görüyoruz şu ya da bu sebeple. Ne gibi? Şüpheliyle ilgili mesela firari mi durumda? Yani diyelim ki, 6284 sayılı Kanun kapsamında mağdur geldi, şüpheliyle ilgili bir şey söyledi. Belki de bu, firari durumda. Bu bilgiyi biz otomatik olarak çekip bu forma koymak istedik mesela ama bununla ilgili yani hukuki engeller olduğu bize söylendi. Ben hukukçu olmadığım için o boyutunu çok düşünmedim, bakmadım da açıkçası. Eminim, tabii ki buna engel olan birtakım şeyler vardır ama yani hukuk, yazılan, değişebilen bir şey yani gerekirse değiştirilmeli. Ama bu tip verilerin kurumlar arasında rahatlıkla paylaşılması ve kurumlar arası güvenin tam olması gerekir. Aksi hâlde yani bir kurum diğer kuruma bir şeyi paylaşmaktan imtina ederse işler daha uzuyor ve daha zorlaşıyor. Yani mesele, giderek... Devletin gittiği, bu konularda katettiği mesafeler var. Engel çıktıkça bir şeyler yapmak gerekiyor. Bence engellerden bir tanesi budur. Yani "Kişisel verileri ortalığa saçalım, herkes kullansın." falan tabii ki demiyorum ama kişisel verilerin gizlilik kaydıyla anonimize edilerek paylaşılması hiç zor bir şey değil. Yani onu bir barkoda dönüştürürsünüz, şifrelersiniz; insanlar, bilim insanları bu verileri kullanıp analizler yapabilir; birinci şey bu.

İkincisi daha derin bir mesele. Yani aile içi şiddet, kadına yönelik şiddet mevzuuyla mücadele, sadece kolluğun sırtına yüklenmemeli, jandarmanın ve polis. Ben bunu hep şu örnekle anlatıyorum, diyorum ki: Ya, şimdi, kolluk ameliyat eden taraftır yani devletin meşru kaba kuvvetini -tabiri caizse- kullanan organıdır. Şimdi, her vakaya nasıl ki her doktor ameliyatla yanıt vermiyorsa yani biz de her aile içi şiddet vakasını polis ya da kolluğun sırtına yükleyip her şeyi ondan beklememeliyiz. Diğer tarafların, özellikle Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığının da çok aktif bir şekilde bu süreçlerde yer alması gerekir, alıyordu da. Yani rolünün daha fazla artırılıp kolluğun arka planda, adli süreçleri işletirken ve korumayla ilgili, tedbirlerin izlenmesi ve uygulanmasıyla ilgili sorumluluklarını elbette ki yerine getirmesi lazım. Ama diğer yönüyle biz Batı ülkelerinde, örneğin Hollanda'da, örneğin Avusturya'da nasıl yapılıyorsa, sivil toplum örgütleri burada nasıl yumuşak bir güç olarak devreye girip gerek tarama aşamasında gerek şiddet varsa şiddetin ayrıntılı bir şekilde sebep-sonuç ilişkileriyle, bilim insanlarıyla koordinasyon hâlinde tespit edilip çözüm önerileri öneriliyorsa, ortaya konuluyorsa bizde de benzer süreçlerin işletilmesi lazım. Her şeyi devlete yüklemenin doğru olmadığını biliyoruz. Yani devlet dendiği zaman da sadece kolluğun ön planda olmasının yanlış olduğuna artık hemfikiriz. O zaman diğer yumuşak güçlerimizin de mutlaka devreye sokulması lazım.

BAŞKAN MUSTAFA HULKİ CEVİZOĞLU - Siz kitle psikolojisi üzerine de çalıştığınız için aslında suçun bir kısmının nereye yükleneceğini biliyorsunuz ama söylemiyorsunuz galiba Hocam çünkü kitlelerin davranışı farklı. Ben geçen gün Latince bir cümle yakaladım bir yerde, karşılığı şu: "Ahlak yoksa yasalar hiçbir işe yaramaz." diyor. Özbudun Hocam da "çok doğru" dedi, Latinler sevinmiştir. Yani şu demek: Şimdi, yasalar toplumlar tarafından benimsenip uygulanmazsa, işte, suç işliyor adam, diyor ki: "Aslanlar gibi yatarım." Onu destekleyen bir kitle oluşuyor. Öbür taraftan, töre cinayeti; öbür taraftan "Namusumu temizledim." gibi çeşitli vicdani gerekçelendirmelerle olmuyor yani ahlak varsa yasalar... Zaten, değil mi, yasa ne için çıkıyor?

SERAP YAZICI ÖZBUDUN (Antalya) - Ahlak ve vicdanın emrettiği değerleri korumak adına.

BAŞKAN MUSTAFA HULKİ CEVİZOĞLU - Aslında iki türlü, hukukçular var aramızda, bir düzenleyici yasalarımız var, bir de cezalandırıcı var. Yani namuslu insanlar için çıkıyor aslında yasa. Yani düzenleyici, yol gösterici; çok basit: "Yeşil ışıkta geç." Hepimiz gidiyoruz, ne yapmamız lazım, bilmiyoruz. Diyor ki yasa: "Yeşil ışıkta geçeceksin, kırmızıda duracaksın." Kötü insan zaten kötüyse durmuyor. Siz kitle psikolojisi bilginizle buna da cevap verebilirsiniz.

Meryem Hocamın da zamanını çok almak istemiyorum ama Sayın Ersoy Vekilimizin sorusu var.

Buyurun.

AYŞE SİBEL ERSOY (Adana) - Ben çok çok teşekkür ediyorum, gerçekten çok değerli çalışmalarınızı öğrenmiş olduk, çok mutlu oldum.

Tabii, bu sorun çok vicdani bir sorun ve hâlâ da buna cevap bulamadık. Yani bu, üçüncü dönem, yine bir cevap arıyoruz. Ben şeyi merak ediyorum: Şimdi, siz kolluk kuvvetlerine bir karar veriyorsunuz ve kişinin takip edilmesiyle ilgili bilgileri sunuyorsunuz. Şimdi, bizim amacımız eğer olayı iyileştirmekse bu sürecin takibi ve olayın nereye evrildiğiyle alakalı bir takibiniz var mı? Ve bunun sonucunda da rehabilitasyona yönelik, iyileştirmeye yönelik bir hedefiniz var mı; onu sormak istiyorum.

POLİS AKADEMİSİ GÜVENLİK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ SUÇ ARAŞTIRMALARI ANA BİLİM DALI ÖĞRETİM ÜYESİ PROF. DR. COŞKUN TAŞTAN - Yani "siz" derken emniyet, daha doğrusu, kolluk kuvvetlerini mi kastediyorsunuz burada, yoksa uygulamayla ilgili...

AYŞE SİBEL ERSOY (Adana) - Ben akademik olarak sizin bakış açınızı merak ediyorum Hocam.

POLİS AKADEMİSİ GÜVENLİK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ SUÇ ARAŞTIRMALARI ANA BİLİM DALI ÖĞRETİM ÜYESİ PROF. DR. COŞKUN TAŞTAN - Anladım.

Yani burada, dediğim gibi, yasalar zaten o kadar açık ve o kadar şümulü ki siz benden daha iyi bilirsiniz yani örneğin kolluğa, verilen tedbir kararlarını takip görevi de verildi biliyorsunuz. Hoş, ben bunun yanlış olduğunu düşünenlerdenim. Çünkü diyelim ki bir aile içi şiddet vakası var, siz onunla ilgili bir tedbir kararı verdiniz hâkim olarak, akabinde kolluğun bunu takip etmesi gerekiyor. Peki, nasıl takip edecek? Bunun da detayları verilmiş. Yani ya yakınlarına ya bizzat kendisine ziyaretlerle, telefonla sürekli "Nasıl gidiyor?" -tmak içerisinde- şeklinde sormanız gerekiyor. Şimdi, mesela çakarlı araçlarla haftalık ziyaretler yaptığınızı düşünün mağdurun evine, o mahallede ikide bir polisler gelip orada dolaşılıyor. Ne oluyor burada yani? Bitmek tükenmek bilmeyen bir hikâyeye dönüşüyor böylece şiddet. Kimi zaman, yaptığımız müdahalelerin sosyolojik komplikasyonları da oluyor; bu da

onlardan bir tanesi yani kolluğun aşırı derecede olayı takip etmek için, verilen kararların neticelerini görmek, takip etmek için çok fazla ön plana çıkması, bir tür komplikasyon yaratıyor, hem güvenlik, asayiş anlamında hem de sosyolojik, kültürel anlamda. Dolayısıyla bu takibi kolluk yerine yine yasanın öngördüğü şekliyle ŞÖNİM'lerin -şiddet önleme ve izleme merkezlerinin- aktif olarak yapmasının ben daha doğru olduğunu düşünüyorum. Elbette ki onlar da yapıyor yani "Tamamen bırakıyorlar, olay intikal ettikten sonra her şeyi polis yürütüyor." falan demiyorum. Demek istediğim şu: Buradaki ağırlık noktalarını biraz değiştirmek gerekebilir, gerekir bence. Yani polisin vakayı takip etmesinde elbette ki yararlar var ama bana göre, sosyolojik bakımdan doğrudan komplikasyonlar yararlarından ziyade zararlarına yol açıyor. Bu konuların düşünülüp yeniden ele alınması gerekir diye düşünüyorum.

BAŞKAN MUSTAFA HULKİ CEVİZOĞLU - Teşekkürler.

AYŞE SİBEL ERSOY (Adana) - Bunu da not almak gerekiyor herhâlde, değil mi?

Bir şey daha soracağım.

BAŞKAN MUSTAFA HULKİ CEVİZOĞLU - Buyurun.

AYŞE SİBEL ERSOY (Adana) - Hocam, bu kadına şiddet ve ayrımcılıkla alakalı toplumun eğitilmesinin en önemli şey olduğunu hepimiz biliyoruz aslında. Peki, siz Akademide öğrencilerinize bir standart eğitim modeli geliştirdiniz mi? Çünkü onların olaya yaklaşımları da çok önemli, faili belirlemek, onun bilgilerini almak açısından.

POLİS AKADEMİSİ GÜVENLİK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ SUÇ ARAŞTIRMALARI ANA BİLİM DALI ÖĞRETİM ÜYESİ PROF. DR. COŞKUN TAŞTAN - Kısa cevap: Evet, fazlasıyla. Uzun cevap şöyle: Bizim hizmet içi eğitimlerimiz var, modüllerimiz var. Gerek hizmet öncesi yani polis henüz göreve başlamamışken aldığı eğitimler içerisinde, insan hakları dersleri içerisinde, ben kriminoloji dersi içerisinde bu konudan uzun uzadıya bahsediyorum, 6284 sayılı Kanun'un kapsamıyla uygulamalarıyla ilgili bilgiler veriyorum. Yani sadece ben değil, bir iki hoca daha... Şimdi "ben, ben" deyip durmayayım, benim gibi bu konuları çalışan başka hocalarımızla -Seda Öz Hocamız gibi- bu eğitimlerde aktif olarak yer alıyoruz. Bir de hizmet içi eğitimimiz var. Malumunuz, Emniyet Genel Müdürlüğü'nün emniyet hizmetleri sınıfında 300 bin personel var yani bu personelin tamamına herhangi bir konuda, Türkiye'deki en önemli konularda bile bir seferde eğitim vermek çok zor. Biz bunları programlayarak gerek on-line gerekse yer yer ben mesela POMEM'leri ziyaret ederek gidip yeni başlayanlara eğitimler verdiğimiz zamanlar oldu. Elimizden geleni yapıyoruz ama şöyle düşünmek lazım: Yani bunu "off the record" söylemek isterdim ama çok "off the record" bir ortamda değiliz. Yani sonuçta, polis de bu ülkenin çocuğu. Yani bizim zihniyetimiz neyse, polis olmayan insanların zihniyetini yansıtan çok büyük bir örneklem gibi düşünün, 300 bin kişiyi bir toplumda rastgele seçerseniz o toplumla ilgili her şeyi, seçim sonuçları dâhil tahmin edebilirsiniz istatistiksel olarak. Dolayısıyla burada toplum ortalamasını yansıtan bir kitle var, polisler. Yani sadece kanunu bilmek yetmiyor, bazen polisin aileden aldığı eğitimin de burada bir probleme sebep olabileceğini biliyoruz. Bütün bunları bilerek bu polislerin, emniyet hizmetleri sınıfından gelen kişilerin de bizim çocuklarımız olduğunu, bize benzediğini, toplumun ortalamasını yansıttığını bilerek biz eğitim içeriklerimizi ona göre hazırlıyoruz. Dolayısıyla bunun başka bir anlamı da şu: Böyle bugünden yarına hemen herkesin zihniyeti değişmeyeceğine göre kolluk kuvvetlerinin de bu konudaki eğitimini böyle iki üç saatte falan halledemeyiz, daha uzun süreli, içeriği daha zenginleştirilmiş hizmet içi eğitimlerle bu eğitimlerin devam etmesi lazım.

AYŞE SİBEL ERSOY (Adana) - Teşekkürler.

BAŞKAN MUSTAFA HULKİ CEVİZOĞLU - Sayın Toy, buyurun.

RUKİYE TOY (Sivas) - Öncelikle çok teşekkür ediyorum Hocam kıymetli sunumunuz için.

Tabii, biz bu Komisyonu kurduğumuzda ilk başlarda şöyle bir tartışma olmuştu: "Neden bir erkek başkanımız var? Neden Komisyonumuzda erkekler var?" Bu anlamda sizin bir erkek olarak...

BAŞKAN MUSTAFA HULKİ CEVİZOĞLU - Çok şükür şu anda bir tek ben varım.

RUKİYE TOY (Sivas) - Aynen, kala kala siz kaldınız, o kadar çok söylediler ki gitti herkes.

Yani sizin bu yöndeki çalışmalarınız, özellikle kadına yönelik şiddetin önlenmesiyle ilgili çalışmalarınız, kitaplarınız -biraz önce Asuman Vekilimizin söylediği gibi- değerli çalışmalarınız, bir erkek olarak bunların üzerinde bu kadar hassasiyetle durmanız ve konuşmanızdan anladığım kadarıyla da çok önemseniz bizi çok mutlu etti açıkçası.

POLİS AKADEMİSİ GÜVENLİK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ SUÇ ARAŞTIRMALARI ANA BİLİM DALI ÖĞRETİM ÜYESİ PROF. DR. COŞKUN TAŞTAN - Beni bir kadın doğurdu, ben de bir kız çocuğu babasıyım, bir de kız kardeşim var yani ben de sizden sayılırım.

RUKİYE TOY (Sivas) - Allah razı olsun, teşekkür ediyoruz, güzel bir vurgu oldu. Biz de aynı şeyi söylemiştik zaten arkadaşlarımıza.

Tabii, ahlakla ilgili bir şey söyledi Sayın Başkanımız, onu da hemen söyleyeyim, ben bir öğretmen olarak çocuklarımıza da öğrencilerime de hep söylediğim şey: Her şey ahlak üzerine bina edilmiştir. Doktor olabilirsiniz, öğretmen olabilirsiniz, avukat olabilirsiniz ama gençler, her şeyden önce güzel ahlak sahibi olun çünkü peygamberlik bile güzel ahlakın üzerine temel olarak gönderilmiştir. Peygamberimiz 40 yaşında peygamber olmuş ama öncesinde toplumda güvenilir insan, el-Emin olarak tanınıyormuş. Dolayısıyla bizim için de en önemli şey tabii, ahlak. Bunu ne kadar güzel evlatlarımıza, gelecek nesillere anlatabilirsek, aktarabilirsek o anlamda başarılı hissedeceğiz kendimizi.

Şimdi, anladığım kadarıyla Hocam, bu karar destek modeli henüz uygulanmaya başlanmadı, değil mi? Yani sistemsel olarak uygulanmaya başlanmadı diye anladım ben söylediklerinizden. Hocam, İspanya'da buna benzer bir uygulama yapılıyor, bilginiz vardır mutlaka. Diyor ki: Bu sistemde daha önce aile içi istismar suçlusu profili, saldırganın profili, suç geçmişi, saldırganın geçmişi analiz edilerek suçu tekrarlama riskini ortadan kaldırmaya yönelik bir yazılım yapılıyor ve bu risk faktörlerini aştığı anda da hemen güvenlik birimlerine bir sinyal gönderiliyor. Sonrasında da takibe alınıp... Belki bahsettiğiniz gibi öyle çakarlı arabalarla değil ama belki gizli bir şekilde takibe alınma ihtimali de olabilir ve bu sistemle yüzde 20 oranında suçun azaltıldığı yani kadına yönelik şiddetin de azaltıldığı açıklanmış. Bu karar destek modeli buna benzer bir uygulama hâline getirilebilir mi, daha güçlü bir şekilde kullanılabilir mi kurumlar arasında? Şu ana kadar Türkiye'de böyle bir yazılım yok zannediyorum ama karar destek modeli

gerçekten bizim de şu anda anladığımız kadarıyla bunun yerine geçebilecek bir uygulama. İnşallah, tüm kurumların paydaş hâlinde bu uygulamayla beraber daha güçlü bir şekilde mücadeleye edeceğini düşünüyorum.

Teşekkür ediyorum.

POLİS AKADEMİSİ GÜVENLİK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ SUÇ ARAŞTIRMALARI ANA BİLİM DALI ÖĞRETİM ÜYESİ PROF. DR. COŞKUN TAŞTAN - Ben teşekkür ediyorum.

Yine, sorunuzun yanıtı, evet, şu an Asayiş Daire Başkanlığıyla böyle bir çalışma içerisindeyiz. Genel anlamda asayiş suçlarıyla ilgili bir risk analizi yapan ama müracaat üzerine yani müracaat etmeden sokakta tarama yapma şeklinde değil, gelen müracaatlar veya kolluğun radarına giren vakalarla ilgili. Buna da nereden karar verdik? İşte, hatırlayın, iki üç ay kadar önce genç bir suçlu, bir polisin silahını kapıp polisi öldürdü. Sonra kamuoyunda hep şu soru soruldu: "Ya, 26 tane suç kaydı var bunun, nasıl olur bu iş?" Melek Hâkimim buradadır büyük ihtimalle, ben kendisiyle telefonda görüştüm; çok sayıda hâkimle, savcıyla, bu olay hakkında bilgi edinebileceğim kişilerle görüştüm. Edindiğim izlenim şuydu: Aslında, ben kolluk tarafından söyleyeyim, kolluk üzerine düşen her şeyi yapmış, hiçbir eksik yok, aynı şekilde adli olarak da herkes üzerine düşeni yapmış, demek ki burada bir boşluk var. Sebebi şuymuş meğer yani daha ilk suçunu işlediğinde 16 yaşında. Şimdi, suça sürüklenen çocuk kapsamında -ve Melek Hâkimden öğrendiğim bir kavramdı, kavramı yanlış kullanırsam lütfen düzeltin- "tutuklama yasağı" diye bir kavram varmış hukukta. Yani belirli suçlar, belirli limitteki cezayı gerektiren suçlar ancak tutuklu şekilde yargılamaya izin veriyor; onun altında, mesela çocuksa, iki yılın altında hapis cezası gerektiren bir suçsa... Hâkim isterse tabii ki yine tutuklayabilir, kasten yaralamayı dahi gerekçe göstererek tutuklama yapabilir ama çoğunlukla sanığın lehine düşünülüyor için burada böyle bir durum ortaya çıkıyor. Daha sonra ilk suçu kesinleşmeden bir sonraki suç, o suç kesinleşmeden bir sonraki suç, bir bakıyorsun, henüz yargılama devam ederken... Yani seri bir suçlu düşünün, art arda hırsızlık yapıyor. Daha birinci hırsızlıkla ilgili hüküm yememiş ki yani adli sicili tertemiz, benden senden hiçbir farkı yok ama 26 tane suç kaydı var poliste. Şimdi, ben burada şöyle bir boşluğu net olarak gördüm, dedim ki: Her vakada olduğu gibi bu vakada da çok paydaş var ve her paydaş kendi risk derecelendirmesini yapıyor; mesela, kolluğa göre bu, son derece riskli bir çocuk, 26 tane suç kaydı var, riskli ama hâkime göre değil. Neden? Çünkü henüz daha hakkında herhangi bir hüküm verilmemiş, bir sabıka kaydı oluşmamış yani polisteki kadar, kolluktaki kadar riskli olmayabilir. Dolayısıyla, burada işi hızlandıracak buna benzer bir uygulama yapılabilir. Nasıl? Mesela, böyle bir vaka bir şekilde kolluğun radarına girdiği anda "Ya, bu birinci dereceden risklidir." diye bir karar destek notu üretip gerekçelerini altına yazıp bunu ilgili taraflara verebilir. Hukuki olarak zorluğunun farkındayım yani biraz çalıştıkça da zor olduğunu görüyorum. Bizim kolluk olarak hâkimlere bir şey telkin etme şeyimiz olamaz, yok da ama en azından mesela bunu bir istihbari bilgi gibi düşünüp nasıl ki "KİHBİ" denen bir şeyimiz var, bir istihbarat bilgi depomuz var, ona benzer bir depo yaratıp bu depo içerisinde şüpheli şahısla ilgili istihbari bilgi isterse... Asayiş yönünden de istihbarat olabilir, illa terör, illa uyuşturucu olmak zorunda değil ki yani bunun gerekliliğini zaten o bahsini ettiğimiz olay bize gösterdi. Dolayısıyla, bu uygulamayı yaygınlaştırmak mümkün ama her zaman limitlerimiz var. Bu limitler hem hukukun getirdiğiyle ilgili limitler hem de kişisel verilerin korunması gerektiğine dair doğal limitlerimiz var burada.

BAŞKAN MUSTAFA HULKİ CEVİZOĞLU - Çok teşekkür ederiz.

ASUMAN ERDOĞAN (Ankara) - Hocam, ben de bir şey söyleyebilir miyim?

BAŞKAN MUSTAFA HULKİ CEVİZOĞLU - Buyurun.

ASUMAN ERDOĞAN (Ankara) - Hocam, bu bahsettiğiniz -işte defalarca suçu, 26 tane suç vardı işte polisimizi öldüren- bir çocuk yani sonuçta, bir de bu gerçek var. Gerek bu konuyla ilgili sorumluluk alan kurumların da şu bakış açısına sahip olması lazım: Bir çocuk 16 yaşında suç işliyor ve bu çocuk ne oluyor sonra? Suç işleme devam ediyor. Belki biz çocuğun özgürlüğünü korumak, çocuğu korumak için yaptığımız iyi niyetli bir şey... Tamam, hani tutuklanmasına karşı "Belki tutukluluk da olmasın." gibi bir şeyden bahsettiniz ya, tam tersi çocuğun hayatını mahvetmesine, sonra başkalarının hayatını mahvetmesine, işte kim bilir kaç çocuk böyle? Hem kadın hem de çocuk konusunda çok hassasız ya yani biraz da bunda da sanki böyle başka kriterlerle, başka önceliklerle işlere girişmek gerekiyor, bütün kurumların buna bambaşka gözle bakması lazım. Yani çocuk mu? Çocuk. Demek ki böyle bir şeye girdiyse 16 yaşında buna daha farklı şeylerle yaklaşıp o çocuğu kurtarmak, o çocuğu o işin içinden çıkarmak çünkü bununla ilgili mutlaka hassasiyet lazım. Yani gerçekten ben bilmiyordum bu kısmını, düşünsenize o çocuk suç işlemeye devam ediyor ve kimsenin haberi yok belki de.

POLİS AKADEMİSİ GÜVENLİK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ SUÇ ARAŞTIRMALARI ANA BİLİM DALI ÖĞRETİM ÜYESİ PROF. DR. COŞKUN TAŞTAN - Ta ki birini öldürünceye kadar.

ASUMAN ERDOĞAN (Ankara) - Belki de bu işi yürütenler demiyor ki: "Bu çocuk ne yapıyor? Bu suçtan sonra ne yapmış?" Elde, kâğıtta bir şey yok belki yani suçu yok, sabıkası yok ama çocuk suç işleme devam ediyor yani çok acı bir şey.

POLİS AKADEMİSİ GÜVENLİK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ SUÇ ARAŞTIRMALARI ANA BİLİM DALI ÖĞRETİM ÜYESİ PROF. DR. COŞKUN TAŞTAN - İşte, dediğim gibi, kolluğun bakışıyla adaletin bakışı burada çok farklı yani kolluğa göre bu çok riskli biri ama bunu dile getirecek bir mekanizmamız yok. İşte, böyle bir mekanizma yapay zekâyla olabilir yani çünkü asayiş olayları... Şimdi, kadına yönelik şiddet asayişin sadece bir kısmı ve senede 300 bin civarında başvuru var, bir de bütün asayiş olaylarını düşünebiliyor musunuz ne kadar çok. Şimdi, sayı çok olunca hız gereken yerde -en başta da söylemişim-eğer büyük veri varsa ve hızla ihtiyacınız varsa zamanımız yok yani biz cinayeti bekleyecek kadar analiz yapamayız; o zaman bizim bu tip uygulamalara daha çok başvurmamız lazım.

ASUMAN ERDOĞAN (Ankara) - Bir de şiddete de geçen bir boyutu var Hocam, belki de Aile Bakanlığı da suça bulaşan çocukların ileride şiddete evrilmesi çok olası şeyler oluyor, o çocukları takibe alması lazım belki de. Yani -yine dediğiniz gibi- kurumlar arası iletişimin kuvvetli olup o çocukları kurtarma, o çocukları o işten çekip alma, ilerisi için tedbir alması gibi bir görevi de üstlenmesi gerekiyor belki de. Bilemiyorum hani belki Aile Bakanlığının üzerine çok şey yüklüyoruz ama bunu da mesela keşke yapabilse yani yapabilse de bu çocuklar en azından...

POLİS AKADEMİSİ GÜVENLİK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ SUÇ ARAŞTIRMALARI ANA BİLİM DALI ÖĞRETİM ÜYESİ PROF. DR. COŞKUN TAŞTAN - İşte, burada bir koordinasyon gerekiyor yani bizim kolluk olarak bu karar destek notunu Aile Bakanlığına ulaştırıp "Bakın, hukuken bu tertemiz görünebilir ama kolluk açısından biz biraz bunda bir risk görüyoruz." deyip belli

bir limit belirledikten sonra... Tabii, her önümüze gelen çocuğu da bu şeye koyacak hâlimiz yok ama işte mesela bunu ayırt etmek çok zor bir şey değil, sadece ama sadece kolluktaki suç sayısını frekans olarak saysaydık yani "25 yeter artık." deseydik 26'ncı suçunda belki de gidip öldürmeyecekti. Bence bunların çalışılıp bu teknolojiyle beraber mutlaka bir şeyler yapılması lazım. Biz şimdi o çalışmalara girdik yani onu söyleyeyim.

BAŞKAN MUSTAFA HULKİ CEVİZOĞLU - Peki, birkaç şey ekleyeyim Hocam.

Şimdi, Cumhurbaşkanımız geçenlerde adalet reformu stratejisini açıkladı. Bu, belli bir süre içinde uygulanacak adalet reformunu içeriyor. Orada konumuzla ilgili bir maddeyi hatırlıyorum, o toplantıdaydım ben de. Bir sonraki duruşmanın en geç iki ay içinde yapılması gerçekleştirilecek yani öyle üç ay sonraya, beş ay sonraya, öyle değil, en geç iki ay sonra ikinci duruşma yapılacak. Yani yargı hızlanacak, hızlandığı zaman işte "25 tane vukuatı var ama henüz ceza almadı." gibi vakalar hızlanacak, ceza alacaksa alacak, yoksa yok, almayacak.

Bir de bazı konuşmalarda şöyle bir tehlike olabilir diye düşündüm: Birtakım önlemler sosyal darwinizme yol açabilir. Şimdi, sosyal darwinizm çok tehlikeli bir şey "Önlem alıyoruz." derken faşizme bile gidebilir bu yani sosyal darwinizm tehlikeli bir şey. Atatürk'ün bir sözünü hatırlıyorum -Ankara Emniyet Genel Müdürlüğü'nün duvarında da yazardı, hâlâ yazıyor mu bilmiyorum- "Herkesin polisi kendi vicdanıdır fakat polis, vicdanı olmayanların karşısındadır." diyor. Atatürk'ün sözü bu, Ankara Emniyet Genel Müdürlüğü'nde yazıyordu.

Şimdi, siz bu kadar bilginizi bu birkaç saat içinde nasıl sunacaksınız, haftalarca devam eder bu, çok dolusunuz. Suç çok kapsamlı bir şey, biz bundan önceki 12 toplantıda konuştuk, suçun sosyolojisi, psikolojisi, antropolojisi... Belki Meryem Hocam suçu önlemek için toplumsal boyutunu -siz de çalıştınız kitleleri- anlatacaktır bize.

Şimdi, Dostoyevski ne diyor Suç ve Ceza'da? Müthiş bir şey söylüyor. Şimdi, tabii, Komisyonumuzun kapsamı kadına yönelik şiddet değil sadece, her türlü ayrımcılığın önlenmesini araştırmak; bu kapsamda konuşuyoruz ama Dostoyevski Raskolnikov'un ağzından "Ben bir kişiyi öldürdüm, bana 'katil' diyorsunuz, Napolyon 1 milyon kişiyi öldürdü, ona 'kahraman' diyorsunuz." diyor. Şimdi, suçun tanımını literatürde bizim bilim insanları olarak yapmamız lazım. Yani bir kişi katil ama işte Napolyon kahraman mı o zaman, değil mi? Bunları bilim dünyasının çok kapsamlı tartışması gerekiyor.

Siz, mesela uzman olarak şiddetin dünyada ve Türkiye'de kesinlikle önlenilebileceğini, yok olabileceğine inaniyor musunuz yoksa dünya ne yaparsa yapsın şiddet ne bileyim yüzde 50 oranında, yüzde 40 oranında olmaya devam edecek mi; ne dersiniz?

Bir de mesela "kadına yönelik şiddet" diyoruz, burada da tartıştık daha önceki toplantılarda, adam karısını öldürüyor, çocuğunu öldürüyor, sonra kendisini öldürüyor. Şimdi, bu literatürde, akademik dünyada kadına yönelik şiddet statüsü mü, toplu intihar mı? Hangi kavramla bunu açıklamamız gerekiyor? Kendisini de öldürünce ne diyeceğiz buna?

Bir de jandarmadan ve polisten alınan verileri söylediniz ya, o veriler arasında erkeklerin başvurusu var mı mesela yani "Karın bana şiddet uyguluyor." diye. İki taraflı bir olay bu, böyle bir vaka hiç mi yok?

Bir de asıl önemlisi, jandarmadan gelen verilerin 48 bin küsur olduğunu söylediniz, polisten gelen verilerin 55 binin üzerinde olduğunu söylediniz.

POLİS AKADEMİSİ GÜVENLİK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ SUÇ ARAŞTIRMALARI ANA BİLİM DALI ÖĞRETİM ÜYESİ PROF. DR. COŞKUN TAŞTAN - 550 bin.

BAŞKAN MUSTAFA HULKİ CEVİZOĞLU - Polisten gelenler daha çok, jandarmadan gelenler az. Jandarma kırsal bölgeden sorumlu olduğu için kırsal bölgedeki suç oranlarının daha az olduğunu söyleyebilir miyiz? Böyle bir sonuç çıkar mı o rakamlardan?

Son olarak da şunu söyleyeceğim: Bu sosyal medyada bir akım oldu birkaç sene evvel "10 Year Challenge" ya da "100 Year Challenge" diye, herkes yüz fotoğrafını koydu "Elli yıl önce, kırk yıl önce benim fotoğrafım bu, şimdiki fotoğrafım bu." diye. O zaman şu tartışılmıştı: Dünyada bir büyük veri, "big" veri toplanıyor yüz tanıma sistemleri, etik dışı olarak bu bilgiler toplandı mı ne dersiniz?

POLİS AKADEMİSİ GÜVENLİK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ SUÇ ARAŞTIRMALARI ANA BİLİM DALI ÖĞRETİM ÜYESİ PROF. DR. COŞKUN TAŞTAN - Başkanım 5 soru oldu, inşallah, hepsini hatırlayabilirim.

BAŞKAN MUSTAFA HULKİ CEVİZOĞLU - Benim aklımda, "Tümüyle önenebilir miydi?" ilk soru.

Buyurun.

POLİS AKADEMİSİ GÜVENLİK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ SUÇ ARAŞTIRMALARI ANA BİLİM DALI ÖĞRETİM ÜYESİ PROF. DR. COŞKUN TAŞTAN - Evet, ilk sorunun yanıtını yani haddimi aşarak bir kitap önerisiyle buna yanıt vermek istiyorum, belki okumuşsunuzdur, öyleyse başla beni. Steven Pinker "Doğamızın İyilik Melekleri" diye şahane bir kitap, "Şiddet nasıl azaldı?" diye anlatıyor yani orada istatistikler filan da veriyor. Bunu biraz psikanaliz bilgimle de birleştirdiğim zaman yani uygar insanların daha az şiddete meyil ettiğine dair genel bir tespit, genel bir kanaati ben de paylaşabilirim çünkü uygarlık bir şeyi sözün büyüğüyle gücüyle değiştirmenin keşfedildiği zamanlardır.

BAŞKAN MUSTAFA HULKİ CEVİZOĞLU - Uygur insanlar daha mı çok şiddete eğilimli?

POLİS AKADEMİSİ GÜVENLİK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ SUÇ ARAŞTIRMALARI ANA BİLİM DALI ÖĞRETİM ÜYESİ PROF. DR. COŞKUN TAŞTAN - Yok yok. Yani daha az.

BAŞKAN MUSTAFA HULKİ CEVİZOĞLU - Ama polisten gelen kayıt -polis şehirlerde görevli- daha fazla, kırsal kesimde daha az, tam tersi çıkmıyor mu?

POLİS AKADEMİSİ GÜVENLİK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ SUÇ ARAŞTIRMALARI ANA BİLİM DALI ÖĞRETİM ÜYESİ PROF. DR. COŞKUN TAŞTAN - Ben, uygarlık ile şehirleşmenin ayrı ayrı tartışılması gerektiğini düşünenlerdenim. Yani en uygar dediğimiz, tırnak içerisinde tabii kullanıyorum bu kavramları... Ben de bir sosyologum Başkanım, meslektaşız.

BAŞKAN MUSTAFA HULKİ CEVİZOĞLU - Hem de ODTÜ'den.

POLİS AKADEMİSİ GÜVENLİK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ SUÇ ARAŞTIRMALARI ANA BİLİM DALI ÖĞRETİM ÜYESİ PROF. DR. COŞKUN TAŞTAN - Yani, dolayısıyla, şehirleşmenin başlangıçta bir anomiyeye yol açtığını, dolayısıyla suçların henüz

uygarlık aşamasına, Hobbes'un "state of culture" dediği yani doğa durumundan kültür durumuna henüz geçmediğimiz zamanlar olarak görüyorum. Yani bir göçmen ne yapabilir ki? Geldiği zaman, buranın bir şehir olması, onun doğasını çok değiştiremeyebilir, hatta onu daha fazla agresif hâle getirebilir tutunması için. Dolayısıyla şehirleşme ile modernleşmeyi ben aynı anlamda kullanmıyorum, uygarlaşma ile de modernleşmeyi aynı anlamda kullanmıyorum. Yani uygarlıktan kasıt, basitçe kronolojik bir zaman ilerlemesi değildir, bu bir niteliksel aşamadır. Yani ben onu şöyle özetliyorum -müsaadenizle yani biraz haddimi aşarak- bir şeyi değiştirmek için fiziksel güç de kullanabiliriz, söz de kullanabiliriz. Mesela, ben buradaki herkesi çok heyecanlandırabilirim, buradaki herkesin bütün vücudundaki fiziksel şeyleri değiştirebilirim. Yani çok kötü kelimeler kullanırım, çok kötü şeyler yaparım, hiç size dokunmadan vücudunuzda kimyasal değişikliğe yol açarım. İşte, aslında uygarlığın gücü bu. Bu gücü doğru kullandığınız zaman, yani insanlara yaptırmak istediğiniz şeyleri sözle, şiirle, sanatla, konuşarak, iletişimle, yumuşak güçle yapmayı başarıyorsanız uygarsınız demektir. Dolayısıyla, bu uygarlık düzeyi arttıkça Steven Pinker da işte "Doğamızın İyilik Melekleri" adlı o kitabında temelinde aslında bunu söylüyor yani giderek dünyayı değiştirme becerilerimizin başka yöne kaydığını, konuşmaya, sanata kaydığını ve buna bağlı olarak da şiddet görünümünün azaldığını söylüyor. Ama biz yine Freud'dan biliyoruz -ben biraz psikanaliz de çalıştığım için- ya, şiddet ve cinsellik temel iki dürtü, her dürtü gibi bu ikisi de bastırıldığı zaman yok olmuyor ki başka bir şeye dönüşüyor. Şimdi, daha az şiddet gösteren bir insanın daha az şiddete eğilimli olduğu sonucuna varamayız. Yani ne zaman, nerede bunun şiddete başvuracağını konuşmak lazım. Yoksa "Şiddet tamamen doğamızdan ayrılmış gitti." demek bence mümkün değil.

İkinci sorunuzu tekrar rica edeyim.

BAŞKAN MUSTAFA HULKİ CEVİZOĞLU - Bu üçüncü soruydu.

Birinci soru: Şiddet tümüyle dünyada yok olabilir mi, ne dersiniz?

POLİS AKADEMİSİ GÜVENLİK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ SUÇ ARAŞTIRMALARI ANA BİLİM DALI ÖĞRETİM ÜYESİ

PROF. DR. COŞKUN TAŞTAN - Bence, bu iki sorunun da -yani psikanalitik açıdan en azından düşünürsek- cevabı kesin olarak hayır, hiçbir şekilde mümkün değil. Yani şiddeti en geniş anlamıyla düşünüyorum, cerahat de bir şiddettir, malumunuz, ama meşru bir şiddettir. Yani bir insanı ameliyat etmek için onu kesip doğramak zorundasınızdır, bu bir şiddet uygulamasıdır. Devletin birtakım şeyleri değiştirmek için kurumlarını kullanması da kolluk kuvvetlerini kullanması da bir tür şiddettir ama meşru bir şiddettir. Yani, dolayısıyla, fiziksel bir dünyada yaşadığımız sürece şiddet hiçbir zaman, bence, yok olmayacaktır ama onu bastırmak, azaltmak mümkün.

BAŞKAN MUSTAFA HULKİ CEVİZOĞLU - İkinci sorumuz da: En son kendisini öldürüyor, bu, literatürde nasıl adlandırılıyor?

POLİS AKADEMİSİ GÜVENLİK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ SUÇ ARAŞTIRMALARI ANA BİLİM DALI ÖĞRETİM ÜYESİ

PROF. DR. COŞKUN TAŞTAN - Şimdi, ben çalışmalarımda ona hep şunu örnek verdim: Kadın cinayeti işleyen bütün failerin - 2016, 2017, 2018 yıllarını incelemiştim ben, benden sonra arkadaşlarım diğer yılları da inceledi- yüzde 20'si intihar ediyor Başkanım. Bunu ben nasıl yorumladım, biliyor musunuz?

ALİYE TİMİSİ ERSEVER (Ankara) - Aynı anda mı, yoksa sonradan olanlar da var mı?

POLİS AKADEMİSİ GÜVENLİK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ SUÇ ARAŞTIRMALARI ANA BİLİM DALI ÖĞRETİM ÜYESİ

PROF. DR. COŞKUN TAŞTAN - Eninde sonunda, bir saat sonra olabilir, hemen olabilir, ateşli silah kullandıysa o anda zaten intihar ediyor; kesici, delici aletle cinayet işlemek çok farklı bir kategori. Yani çoğunlukla intihar edenlerin büyük bir kısmı ateşli silahla hem maktulü o şekilde öldürüyor, akabinde de intihar ediyor.

Ben bunu şöyle yorumladım: Şimdi, bize hep diyorlar ya: "Ya, cezasızlık algısı var. İşte, cezayı artırırsanız bu suç da azalır, kadın cinayetleri de azalır." 2022 yılının Mayıs ayında, hatırlayın, kadına yönelik şiddet uygulayan kişilerin, kadın cinayeti işleyen kişilerin ağırlaştırılmış hapis cezasıyla cezalandırılması için bir düzenleme çıktı. Şimdi, buna bakıp şöyle diyebilir miyiz: "Ya, tamam artık, cezasızlık algısı bitti, dolayısıyla kadın cinayetlerinde azalma olacak." Ya, zaten, bırakın ömür boyu hapsi ya da ağır cezada yargılanmayı, adam kendini öldürüyor yani idam cezasını veriyor. Demek ki cezayı idama çevirseniz bile bunların yüzde 20'si mutlaka öldürmeye devam edecek. Ben bunu biraz tersinden okuyarak bu şekilde anlıyorum Başkanım.

BAŞKAN MUSTAFA HULKİ CEVİZOĞLU - "Erkekler başvurmuş mu?" demiştik.

POLİS AKADEMİSİ GÜVENLİK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ SUÇ ARAŞTIRMALARI ANA BİLİM DALI ÖĞRETİM ÜYESİ

PROF. DR. COŞKUN TAŞTAN - Hayır, yani sadece mağduru kadın olan ki çoğu kadın zaten. Yani biz bu ayrımı yapsak bile 6284 sayılı Kanun kapsamında başvuranların çok büyük bir kısmı zaten kadın ama bizim veri setimizde hep kadınlar mağdur olarak yer alıyor.

BAŞKAN MUSTAFA HULKİ CEVİZOĞLU - Peki, son sorumuz da bu, sosyal medyadaki gençlik fotoğrafı ile şimdiki fotoğrafını kıyaslama akımı yüz verisi toplamak için bir numara mıydı küresel düzeyde?

POLİS AKADEMİSİ GÜVENLİK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ SUÇ ARAŞTIRMALARI ANA BİLİM DALI ÖĞRETİM ÜYESİ

PROF. DR. COŞKUN TAŞTAN - Yani, bence çok güzel bir komplo teorisi. Bilgimiz olmadığı için komplo teorisi diyorum ama gerçeğe çok yakın bir komplo teorisi. Yüz verileri toplandığı zaman, bununla gerçekten çok şey yapılabilir, ticaret de yapılabilir, pazarlanabilir de, aynı zamanda suç araştırmalarıyla ilgili tahminler de üretilebilir Başkanım.

BAŞKAN MUSTAFA HULKİ CEVİZOĞLU - Peki, çok teşekkür ediyoruz Sayın Profesör Doktor Coşkun Taştan Hocamıza. Değerli bilgiler verdi.

POLİS AKADEMİSİ GÜVENLİK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ SUÇ ARAŞTIRMALARI ANA BİLİM DALI ÖĞRETİM ÜYESİ

PROF. DR. COŞKUN TAŞTAN - Ben teşekkür ederim.

BAŞKAN MUSTAFA HULKİ CEVİZOĞLU - Soracağımız başka bir soru var mı hocamıza? Zaten burada hocamız.

SERAP YAZICI ÖZBUDUN (Antalya) - Ben bir soru sorabilirim.

BAŞKAN MUSTAFA HULKİ CEVİZOĞLU - Buyurun Özbudun Hocam.

SERAP YAZICI ÖZBUDUN (Antalya) - Teşekkür ederim.

Bu, yapay zekânın kullanımı bize, tabii, çok heyecan veriyor ama tıp dünyasında görüntüleme cihazlarının kullanılmasının hekimlik yeteneğini zayıflattığı yönünde iddialar var; bu, Amerika'da da var, Türkiye'deki hekimler de aynı iddiada bulunuyor. Hatta günlük hayatımızda biz eskiden daha kolay adres bulurduk kendi zekâ kapasitemizi kullanarak. Şimdi, işte, "Konum at, ben oraya geleyim." ifadesiyle o kapasiteyi kendi kendimize sınırlıyoruz. Orta ve uzun vadede, bu yapay zekâ, kolluk kuvvetlerinin kendi bilgi ve tecrübelerini devreye sokma yeteneklerini zayıflatmayacak mı? Çünkü verdiğiniz örneklerde, mesela, tecrübeli hâkimin şu soruları sorarak sonuca ulaşabileceğini ifade ettiniz.

POLİS AKADEMİSİ GÜVENLİK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ SUÇ ARAŞTIRMALARI ANA BİLİM DALI ÖĞRETİM ÜYESİ
PROF. DR. COŞKUN TAŞTAN - Evet, doğru.

SERAP YAZICI ÖZBUDUN (Antalya) - Biraz tehlikeli değil mi?

POLİS AKADEMİSİ GÜVENLİK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ SUÇ ARAŞTIRMALARI ANA BİLİM DALI ÖĞRETİM ÜYESİ
PROF. DR. COŞKUN TAŞTAN - Şimdi, bu yapay zekâ teknolojisini üretenlere bu soru sorulduğunda çok güzel bir yanıt vermişti yanılmıyorsam LeCun, şöyle diyordu: "Uçak icat olduğunda biz daha mı yavaş yürümeye başladık? Hayır. Yani uçak bizim başka bir ihtiyacımızı karşılıyor. Biz hâlâ yürümeye ve aynı hızla yürümeye devam ediyoruz. Demek ki bu kadar hızla yürümeye ihtiyacımız varmış."

Diğer bir konu, ben hep sonuç odaklı bakıyorum Sayın Başkanım, Sayın Vekilim; yani eğer bir şeye yapay zekâyla daha hızlı ulaşırsak ve bu, bizim bir yeteneğimizi köreltiyorsa, eğer yapay zekâ hep devam edecekse hiçbir problem yok ki. Şimdi, yapılan çalışmalar, Londra'da taksicilerin... David Eagleman'ın araştırmasıdır bu Sayın Başkanım, son şeyim olduğu için hızlıca yanıt vereyim buna. Şimdi, Londra'da taksiciler taksicilik ehliyetini almak için bir sınavdan geçiyor, buna "The Knowledge" deniyor. "The Knowledge" sınavına girdiklerinde, o şehirle ilgili, Londra'yla ilgili bütün bilgiler soruluyor, ana arterler soruluyor, oteller soruluyor, kavşaklar soruluyor, kiliseler soruluyor falan, eğer bunu bilemezse geçemez. Sonra Eagleman gidiyor, bakıyor, bunların beyinlerinde "hipokampus" adı verilen bir bölgenin daha fazla gelişmiş olduğunu, daha fazla yer kapladığını dokusal anlamda görüyor ve şu sonuca varıyor, diyor ki: "Bizim biyolojimiz ile yaşam arasında bir etkileşim var. Eğer daha fazla bilgi "store" etmek, depolamak istiyorsak beynimizde ona göre hücre sayısı, bağlantı sayısı artıyor ama eğer böyle bir ihtiyacımız yoksa da hipokampusumuz küçükse de bir problem yok. Şimdi, gelecekte eğer bana soruyorsanız, yani bu tip uygulamalar polislin muhakeme yeteneğini azaltır ama biz daha iyi sonuç alırız diyorsanız, benim açımdan, kişisel görüşümü söylüyorum, hiçbir problem yok.

BAŞKAN MUSTAFA HULKİ CEVİZOĞLU - Hocam, çok teşekkür ederim.

Genel Kurula gidip oy vermemiz gerekiyor. Yirmi dakika ara vereceğiz Meryem Hocamızdan önce.

Sizin bu son sözlerinizi Freud duysa katılmazdı çünkü Freud diyor ki: "İnsanlar bilişsel tembeldir. Uçağı bilemem ama otomobil icat edildikten sonra insanlar, evet, daha az yürüyor." Neredeyse, otomobili evimizin önüne değil, salona sokacağız. Evimizin önüne park edemedik diye park kavgaları oluyor.

Yirmi dakika ara veriyorum.

Kapanma Saati: 18.10

İKİNCİ OTURUM

Açılma Saati: 18.40

BAŞKAN: Mustafa Hulki CEVİZOĞLU (İstanbul)

BAŞKAN VEKİLİ: Asuman ERDOĞAN (Ankara)

SÖZCÜ: Müşerref Pervin Tuba DURGUT (İstanbul)

KÂTİP: Zuhâl KARAKOÇ DORA (Kahramanmaraş)

----- 0 -----

BAŞKAN MUSTAFA HULKİ CEVİZOĞLU - Arkadaşlar, Genel Kuruldaki oylama nedeniyle yirmi dakika ara vermiştik. Toplantımızın birinci bölümünde Profesör Doktor Coşkun Taştan Hocamızı dinledik, değerli bilgilerini aldık.

Şimdi de Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Antropoloji Bölümü Sosyal Antropoloji Ana Bilim Dalı Başkanı Sayın Profesör Doktor Meryem Bulut Hocamızı dinleyeceğiz. Kadına yönelik şiddet ve ayrımcılık, erkeklerin kadına uyguladığı şiddet bağlamında şiddetin kodları -tabii buna kadının kadına uyguladığı şiddeti de eklersek daha geniş kapsamlı olur- kadına yönelik şiddet ve ayrımcılığın nedenleri ve sonuçları, sorunlar, alınması gereken tedbirler ve diğer bilgileri hocamızdan rica edeceğiz.

Buyurun Sayın Hocam.

2.- Ankara Üniversitesi DTCF Sosyal Antropoloji Ana Bilim Dalı Başkanı Profesör Doktor Meryem Bulut'un, kadına yönelik şiddet ve ayrımcılık, bu alandaki araştırmaları, sahadaki gözlemleri, kadına yönelik şiddetin ve ayrımcılığın nedenleri, sonuçları, alınması gereken tedbirler ve çözüm önerileri hakkında sunumu

ANKARA ÜNİVERSİTESİ DTCF SOSYAL ANTROPOLOJİ ANA BİLİM DALI BAŞKANI PROF. DR. MERYEM BULUT - Sayın Başkanım, değerli katılımcılar; öncelikle, tabii, Coşkun Hocamız oldukça gündemde olan modern teknolojiden bahsetti, ben geriye dönüyorum, geleneklerden bahsedeceğim. Bu çalışmada doğrudan sizlere -elinizde mutlaka vardır diye- genel istatistiki hiçbir bilgiye yer vermedim daha önceden alınmıştır diye. Çalışmada sunacağım şeyler tamamıyla benim ve 2 öğrencimin, şu anda da İstanbul'da bir yüksek lisans öğrencimle aile içi cinsel şiddet üzerine bir çalışma devam ediyor, onların hepsini toparlayıp bugüne getirdim. 2003 yılında Ankara'da ruhsal çökkünlük ya da depresyon ve kültür ilişkisini araştırmak üzere psikiyatri kliniklerinde hocalara başvurduğumda hem kadınlarla hem erkeklerle çalışmak istemiştim aslında ama genel olarak erkekler aldatılmayınca böyle bir boşanmada depresyon tanısı koyulmuyormuş dolayısıyla alanda kadınlarla çalıştım.

İşin içine girdiğim zaman orada çok fazla aile içi şiddetin, kadına yönelik şiddetin olduğunu gördüm. Coşkun Hocamın biraz önce bahsettiği gibi, ben de o çalışmayı sürdürmekte olağanüstü zorlandım. Fiziksel, duygusal ve cinsel şiddetin eşlik ettiği bir şey var ve tekrar ediyorum, görüştüğüm kişiler, kadınlar lise mezunu ve lisansüstü eğitim alan, çalışan, iş yaşamı olan kadınlardı. Bir yıl devam etti bu çalışmam. Daha sonrasında, Altındağ bölgesine bir yıl giderek orada aile içi çocuklara yönelik şiddet de çalıştım 16-18 yaş çocuklarla. Altındağ merkeze her gün işe gider gibi, cumartesi, pazar da dâhil bir yıl devam ettim. Orada da sadece çocuklara değil, kadınlara yönelik şiddeti gördüm ve oradaki bulgu da şuydu: Aslında bunu önlememiz gerekiyor, şiddet gören kadın çocuklarına daha fazla şiddet uyguluyor ve en son, 2020 yılında pandemi nedeniyle İçişleri Bakanlığının bir projesine katıldım. Önce hapishanelere gidemediğimiz için kendimiz İstanbul'da kartopu yöntemiyle sadece erkeklerle bir çalışma yaptık, biraz sonra ayrıntısına değineceğim ve İçişleri Bakanlığının yaptığı projede daha sonrasında da üç ilde kadın cinayeti işleyenlerle hapishanelerde görüşme vardı ama kendim doğrudan gidip onlarla görüştüm. Hatta şöyle bir şey yaptık... Bunun ayrıntılarından bahsedemeyeceğim çünkü İçişleri Bakanlığının bu konuda bir hassasiyeti var ama şunu söyleyeyim: Eğer konuşamazlarsa diye her şeye üç öğrencimle katıldım; bir kadın öğrenci, bir erkek öğrenci ve benim yanımda da bir erkek öğrenci vardı, daha rahat konuşunlar diye bazı şeylerde istediklerinde birimiz geri çıktı.

Şimdi, tekrar döndüğüm zaman, şiddet, özel ve kamusal alanlarda hem de günümüzde her mekânın ve dönemin anlam dizgelerini kendisine eklemiyor yani kültürel anlamda da otorite olarak kabul edilenler tarafından bazen doğrudan, bazen dolaylı yollarla uygulanan bir eylem. Kadına yönelik şiddet bireysel olarak görülse de uygulansa da aslında bu durum tamamıyla toplumsal. Niye toplumsal? Çünkü mutlaka amalı fakatlı bir şeyi var kadına yönelik şiddetin, mutlaka bir nedeni görülüyor. Yani "Bunu yapmasaydı..." "Sokağa çıkmasaydı..." "Ters davranmasaydı..." gibi şeylerle karşılaştığı için bu devam ediyor. Tabii, bunun düzeyi değişiyor ama Türkiye'de, ülkemizde, dünyada da -mutlaka yoksa bu kadar araştırma yapılmazdı- her düzeydeki kadının şiddete maruz kaldığını biliyoruz. Çocuğa çocukluktan itibaren temel örüntülerinin işlendiği, toplumsal cinsiyet rollerinin benimsetildiği yaşlardan itibaren toplumsal örüntülerin de aktarılmasıyla kadına yönelik şiddet önemli bir hâle geliyor.

Şiddeti yalnızca insan doğasıyla ilişkilendirmek, "İnsan doğasında doğal olarak şiddet var." demek de basit bir biyolojik indirgemecilik, aynı zamanda, şiddeti de meşru hâle getiriyor. Evet, insan doğasında saldırganlık var. Bizde çok önemli bir şey vardır "Kedinin bile çok üzerine giderseniz döner sizi tirmalar." diye. Evet, dar alanda, belirli alanda üzerimize çok gidildiği zaman - bu, hayvanlarla benzeyen yönlerimizden- burada karşı saldırıya geçebiliriz ama doğrudan tasarlayarak, birinin gururunu, onurunu incitecek şeyleri bularak, sadece fiziksel şiddet değil bu, duygusal şiddeti de kullanarak, onu yalnız bırakarak, mesela bir çocuğu yaşlılarından yalnız bırakarak ya da aşağılayarak şiddeti çok daha etkili bir hâle getirirsiniz. Dolayısıyla, bu anlamda baktığımız zaman, diyoruz ki: Şiddet kültürelidir.

Bu çalışma, biraz önce bahsettiğim gibi, 2020 yılında İstanbul'da yapılmış niteliksel bir çalışma, yarı yapılandırılmış sözlerle oluşturduk. Buradaki seçtiğimiz kişiler 25 yaş ve 68 yaş arasındaki erkeklerdi. Bunların eğitim seviyesi, lisans ve lisansüstüydü. Bunların içinde eşine şiddet uygulayan olduğu gibi, uygulamamış olanlar da vardı. Görüşmelerde elde ettiğimiz bilgilere göre, fiziksel şiddet uygulayıp hem de iyi davrandıklarında bunu şiddet olarak tanımlamıyorlardı. Biraz önce Sayın Başkanın belirttiği gibi, ahlak üzerinde belirtti; evet, burada bir toplumsal kabul var yani şiddet uyguluyor ama -bunu sadece bu çalışmada değil başka araştırmalarda da gördüm- iyi davranıyor, şiddet uyguluyor ama ihtiyaçlarını karşılıyor gibi şeylerde şiddetin

şiddet olarak tanımlanmadığını da görüyoruz. Ama şiddet uygulayıp, fiziksel şiddet, duygusal şiddet uygulayıp kötü davranmaya devam ettiğinde burada bir şiddetin varlığından söz edilebileceği ortaya çıkıyor.

Şiddet kavramına bakış açısında, eylemin amaçlanan etkisinin ortaya çıkmasıyla aslında bir ölçüde eylemin faili ile mağduru arasında da bir ölçüde anlayış oluyor yani burada bir ortaklık da söz konusu oluyor. Durdurduğu noktada, orada bu şiddet artarak da devam ediyor.

Kültürel değerlerle uyum içinde olduğu süre içinde de onaylanan şiddet bir ölçüde uygulayanların, tanıkların, hatta kurbanların meşruluğunu kabul etmeleriyle sürekli hâle geliyor. Altındağ bölgesinde yaptığım araştırma sırasında kız ve erkek çocuklarına şunu soruyordum: Şiddet görüyor musun? Tabii, şiddet diye tanımlanmıyor. Nicel sorularda kaçırma kolaylığı da var. Aynı bölgede aynı dönem yapılan başka bir araştırmada aile içi şiddet yüzde 30 çıkarken benim yaptığım, ayrıntılı sorularla, nitel araştırma yöntemiyle yaptığım çalışmada yüzde 90'lara çıktı. Şöyle söylüyordu erkek çocukları: "Ben belirli bir yaşa geldim, artık bana şiddet uygulanmaz." Burada şunu anlıyoruz: Elbette öfkeyle, elbette ruhsal sıkıntılar var, o benim alanım değil en azından ama burada bilinçli olan bir şey var; belli yaşa geldiğinde erkek çocuklarında bu durdurulurken kız çocuklarında sürekli olarak devam ediyor. Peki, şiddetin uygulama şeyinde ne var? Kız çocuklarına zarar vermeyecek şekilde daha sık veriliyor çünkü orada beden bütünlüğünü, şiddetin bedeni bozucu bir şekilde sonuçlanmaması gerektiği düşünülüyor için daha sık ve ama daha sert olmayan yöntemlerle... Erkek çocuklarına daha sert bir şiddet uygulandığı orada görülüyor.

Burada, Mardin'de 2010 yılında Bilge köyü katliamı yapıldıktan sonra 17 köyde ve ilçelerinde yaptığımız bir araştırmada şöyle bir soru sormuştum kadınlara: "Ne şekilde şiddete maruz kalırsınız?" Kadınların yüzde 44'ü -işte burada rakamlarla çok oynamak istemiyorum- namusuna laf getirenlerin şiddete maruz kalması gerektiğini, yüzde 17'si eşe karşı itaat etmeyenlere şiddet uygulanabileceğini düşünüyorlardı. Aynı şekilde erkeklerin de yüzde 40,9'u da namus yüzünden, aynı şeyi söylüyordu. Aynı araştırmanın bir önceki yerinde, Ankara'daki çocuklar üzerinde bu soruyu sorduğumda benzer şekilde namus, evet, baştaki konu ama eşlerini aldatmaları durumunda yüzde 50'lere varan şeyde hem kız çocukları hem erkek çocukları ileride şiddet uygulayabileceklerini veya şiddet uygulanabileceğini belirttiler ama burada eşin ailesine yani erkeğin ailesine saygı çok ön planda geliyor. Buna ilişkin bakanlıktan izin aldım, sonuçları benzer şekilde diyebilirsiniz diye, görüşmelerde de failerin ailelerine çok önem verdiğini ve onları asla hayal kırıklığına uğratmak istemediklerini orada da gördüm birbirinden ayrı yıllarda yapılan araştırmalarımızda. Pardon, bir şeyi unuttuk, İstanbul'da 2020 yılında yüz yüze yaptığımız araştırmalarda da aynı şey ortaya çıktı.

Ankara'da yapılan araştırmada, 16-18 yaş arası görüşmecilerin çocukluk çağından itibaren erkekliği şiddet ve güçle örüntülediğine dair bulgular elde ettik; daha doğrusu ben kendim tek gittim ve ettim. Çocuklarda şunu gördüm: Şiddet, çok özendiriliyor ve -ciddi olarak umutsuzluğa da düştüm- statü kazanımı olarak görülüyor orada. Burada aslında Altındağ Belediyesinin gençlik merkeziydi burası ve bana bir oda vermişlerdi, odanın üç tarafı cam ve işte oraya gittiğimde çocuklarla bir şekilde iletişim kurdum herhâlde ya da becerebildim ya da ilk gelen çocuk silahlı külahlı bir çocuktu, iletişimi iyi olduğu için o bir şekilde benimle görüştü ve gelen her çocuk görüştü. Hatta aile içi cinsel şiddete uğrayan çocuklar da gelip derdini anlattı. Ama burada şunu gördüm: Yani bu çok övünülecek bir durum. Hatta işte gelen bir tanesi de hiç unutmuyorum: "Annem o kadar iyi ki beni çok dövüyor, yaralayacak kadar dövüyor ama işte uyuşturucudan şuradan buradan bizi kurtardı." Yine o dönemden unutamadığım bir şey var, erkek ve kız çocukları üzerindeki etkilerini söylemek istiyorum. 10 yaşında ya da 12 yaşında bir kız çocuğu geldi, şeyi söyledi bana, zaten soğuk bir gündü, elleri de çatlamış, kızarmış, yaşından da daha küçük gösteren birisiydi, şunu sordum: Bunu tabii "Dayak yer misin? Canın acıyor mu?" gibi açıklayarak soruyorum. Biraz önce Narin olayı gündeme geldi, bu ayrıntıya girmeyecektim, ondan dolayı da girmek istedim. Şunu söyledi: "Dedem beni çok ısırtıyor." dedi. "Nereni ısırtıyor?" dedim. "Boynumu ısırtıyor, dudaklarımı ısırtıyor, kanatıncaya kadar ısırtıyor. Aslında beni hiç sevmez, kardeşimi daha çok sever, onu da ısırtıyor. Biz onu görünce saklanıyoruz ama saklandığımız için de 'Niye saklıyorsunuz?' diye bizi dövüyor." Peki "Annen ne yapıyor?" dedim. "Annem kızıyor, babama söylüyor." "Baban ne yapıyor?" dedim, "Babam kahkahalarla gülüyor." dedi. Sonra şeyi sordum, döndü, baktı ve -bu hiç unutamayacağım, beni çok etkileyen bir olay karşılaştığım olayların içinde- "Ama ne yapsın öğretmenim? 50 yaşında, namazında niyazında bir adam ama alışmış bir kere." dedi Şimdi, aslında buradaki değer yargılarımız kadının anlayışlı olma yaşını daha küçük yaşlardan itibaren veriyor. Aynı şekilde bir şeye daha değinmek istiyorum, belki şey olacak, orada şiddet gören kız çocuklarında şiddet, aile içi şiddet utanç yaratırken, erkek çocuklarında öfke yaratıyor. Bu da bir şekilde bunu devamlılığı yönünde şey yapıyor, kadının saklaması yönünde.

Şimdi, tekrar 16-18 yaşından itibaren bunda şiddet ile güç olayının örüntülendiğini görüyoruz zaten. Tabii, o bölgede tümüyle şu söylenebilir: Daha çok işte kendi aralarında "Çankırılılar" ya da "Haymanalılar" gibi grup oluşması ama o çevrede İçaydınlık bölgesinden gelen çocuklar da vardı, onlarda da şiddet görülüyordu. Ama Ankara'nın geneli için bir şey söyleyemem, sadece o bölgeyle sınırlı.

BAŞKAN MUSTAFA HULKİ CEVİZOĞLU - Hocam, bir şey sorayım: Şimdi, mesela annenin davranışı bu şiddetin normalleşmesini, normal karşılanmasını sağlıyor, baba da gülüyor, değil mi?

ANKARA ÜNİVERSİTESİ DTCF SOSYAL ANTROPOLOJİ ANA BİLİM DALI BAŞKANI PROF. DR. MERYEM BULUT - Anne karşı çıkıyor aslında da başa çıkamıyor burada, bu olayda.

BAŞKAN MUSTAFA HULKİ CEVİZOĞLU - Aslında başa çıkabilir, şikâyet edebilir, çeşitli kurumlar var. Şimdi, burada anne de bir kadın olduğuna göre kadın da failin yardımcısı olmuyor mu? Yani burada da sanki "Anne de karşı çıkamıyor." deyince yüzde 100 suçlu erkek fail mi oluyor, yoksa erkek faile anne o ya da bu gerekçeyle engel olmadığı için o da suçlu değil mi? Yani sürekli erkeği mi suçlamak lazım bu vakada yoksa... Annenin gerekçesi ne olursa olsun; polise gidebilir, savcıya gidebilir, komşusuna söyleyebilir, arkadaşıyla sohbet ederken söyleyebilir, bir şekilde bir yol bulabilir, birisine mektup yazabilir adını vermeden hani korkuyorsa, dilekçe gönderebilir, değil mi? Burada da kadın suçlu değil mi yani korksa da korkmasa da? Ne diyeceğiz buna?

ANKARA ÜNİVERSİTESİ DTCF SOSYAL ANTROPOLOJİ ANA BİLİM DALI BAŞKANI PROF. DR. MERYEM BULUT - Hocam, ben ona şunu söylüyorum: Ben özellikle ilk ruhsal çöküntü ve kültür ilişkisini şey yaparken çok zorlandım çünkü büyük büyük kitaplar vardı, küçük küçük yazılar vardı onu ilişkilendirecek. Büyük büyük kitaplar okudum, isim vermiyorum ama küçük bir

cümlelik şeyler bile bulamadım ilişkilendirecek. Sonra bir gün Amerika'da "Arthur Kleinman" diye birisiyle karşılaştım ve onun çok önemli bir şey var, ben onu çok tutuyorum. Biraz önce aslında hocamın da yaptığı şey de hani elbette teknolojiyle birtakım şeyler olabilir ama "İnsanın gündelik yaşamında karşısına çıkan şey." diyorum -biz birazcık da ondan bakıyoruz, odak çalışıyoruz, genel çalışmıyoruz- ben onu biraz inceltiyorum, kültürel olanaklara göre tavır, zorluklara göre neyin riske edip neyin riske etmeyeceği burada önemli oluyor. Anne de belki bu anlamda evet, suçlu, açıkça suçlu, çocuğu koruyamadığı için suçlu ama neyi riske edip neyi riske edemeyecek?

BAŞKAN MUSTAFA HULKİ CEVİZOĞLU - Mesela Narin'in annesi.

ANKARA ÜNİVERSİTESİ DTCF SOSYAL ANTROPOLOJİ ANA BİLİM DALI BAŞKANI PROF. DR. MERYEM BULUT - Şu şekilde: Bu daveti alınca İstanbul'da şu anda çalışmayı yürüten öğrencimin -bu arada her öğrencimi uyarırım ben çünkü şiddet çalışmak çok zordur- orada bir kadınla görüşmesi var, herhâlde bu şeye şiddeti daha büyük olacak, şu anda küçük küçük şiddete maruz kalıyor ve işte birtakım mekanizmalarla buna karşı çıktığını, çok daha ileriye gitmediğini söylüyormuş ama gidebileceğini ve şunu söylüyor öğrencime: "Ben gideceğim ama beni ne kadar koruyacaklar? Üç ay mı, altı ay mı? Altı ay sonra ne olacak bana?" Şimdi, bu işte şey, neyin risk edip neyin risk edilmemesi noktasında önemli bir şey olarak karşımıza çıkıyor.

BAŞKAN MUSTAFA HULKİ CEVİZOĞLU - Kâr-zarar hesabına girerseniz o başka.

ALİYE TİMİSİ ERSEVER (Ankara) - Hocam, çok özür dilerim, bölmek istemem ama yani biraz önceki olayda kadının aldığı eğitim, çocuklarından vaz mı geçecek, maddi olarak geçim kaynağı yoksa nereye gidecek, şikâyet ettiğinde kocasından göreceği şiddet, eğer o anda alınmazsa, bir sığınmaevine yerleştirilmezse maddi olarak bizler ya da işte sığınmaevlerinde çalışma imkânı olmazsa bir çok kadın bunları düşünerek sessiz kalıyor. Yaptığımız araştırmalarda da hep öyle oldu yani.

BAŞKAN MUSTAFA HULKİ CEVİZOĞLU - Kendisine gelecek olası bir şiddeti önlemek için çocuğuna yapılan şiddete göz mü yummuş oluyor?

ALİYE TİMİSİ ERSEVER (Ankara) - Yani öyle de düşünebiliriz ama öyle biraz daha katı yani kadınların o andaki psikolojisini iyi düşünmek gerekiyor.

ANKARA ÜNİVERSİTESİ DTCF SOSYAL ANTROPOLOJİ ANA BİLİM DALI BAŞKANI PROF. DR. MERYEM BULUT - Yani muhtemelen kendisi de uğruyor olabilir.

ALİYE TİMİSİ ERSEVER (Ankara) - Evet, kendisi de belki... Bu vaka çok fazla görülüyor.

ANKARA ÜNİVERSİTESİ DTCF SOSYAL ANTROPOLOJİ ANA BİLİM DALI BAŞKANI PROF. DR. MERYEM BULUT - Belki saklayarak ama anneye görüşemediğim için bilmiyorum, anneye, babayla görüşemedim.

ALİYE TİMİSİ ERSEVER (Ankara) - Zaten sıkışmışlık orada başlıyor.

ASUMAN ERDOĞAN (Ankara) - Hocam, bize düşmez, tabii, akademik çalışmaları yapan sizlersiniz.

ANKARA ÜNİVERSİTESİ DTCF SOSYAL ANTROPOLOJİ ANA BİLİM DALI BAŞKANI PROF. DR. MERYEM BULUT - Estağfurullah.

ASUMAN ERDOĞAN (Ankara) - Benim akademik unvanım yok, akademik çalışma da yapamadım maalesef ama bu tek tek subjektif yani kişisel görüşler, tek tek vakalar, bunlar üzerinden yapılan çıkarsamalar yani bunlar bana çok şey gelmiyor açıkçası. Ankara vekiliyim ve söyledikleriniz olabilir, hani tutup örnekleri alıp genellemek yani bana çok haksızlık gibi geliyor.

ANKARA ÜNİVERSİTESİ DTCF SOSYAL ANTROPOLOJİ ANA BİLİM DALI BAŞKANI PROF. DR. MERYEM BULUT - Çok haklısınız çünkü...

ASUMAN ERDOĞAN (Ankara) - Ya da böyle bir yöntem var, ben bilmiyorum yani biz genelde istatistikleri ya da ne bileyim, Coşkun Hocanın şeylerini okuduğumuzda daha böyle sayılar, daha nicel şeyler falan var. Hani, böyle mesela "Bir kadın şunu söyledi." falan deyince yani bilemiyorum, bunlar üzerinden yola çıkıp, bir çocuğun anlattığı üzerinden yola çıkıp böyle nasıl konuşacağız bunları? Nereye gideceğiz yani bu nereye gider?

ANKARA ÜNİVERSİTESİ DTCF SOSYAL ANTROPOLOJİ ANA BİLİM DALI BAŞKANI PROF. DR. MERYEM BULUT - Şöyle bir şey söylemek istiyorum: Derinlemesine bir şeyi ortaya koymak istiyorum. Siz çok haklısınız çünkü yıllarca sosyal bilimlerde bundan etkilendi, pozitivist paradigmayla bakıldı; oysa "insan" dediğimiz şey benim alanıma göre 5 tane seçeneğe sığmayacak kadar geniş "Bu, bu şekli; bu, bu şekli..." Dolayısıyla, evet, nicel araştırma da değerli bazı şeylerde ama insana dair şeyleri yapmamız için hele kültürel kabulleri araştırmamız için... Ben nitel araştırmanın genelini söylüyorum, evet, şurada, işte, depresyon tanısı almış kadınlarla yaptığım görüşmede de özelden genele doğru bir şeye gidebilirim. Orada şunu söyledim: Lise mezunu akademisyenler var, "lisansüstü" derken aslında orada da vardı ama düzeyi değişmekle... Ben bunu nicel araştırmayla yapsaydım "şiddet görüyor ya da görmüyor" sadece onunla yetinecektim veya biraz önce söyledim, aynı dönemde, aynı bölgede nicel araştırmayla yapılan bir çalışma da benim yaptığım araştırma kadar yoğun çıkmadı çünkü orada 5 tane seçenek var. Çocuğa şunu soruyoruz: "Ne kadar sıklıkla şiddete maruz kalıyorsun?" Bunu da açıklamak gerekiyor. "Çok değil, günde birkaç kez." diyor. Şimdi, bunun cevabının karşılığını nicel bir araştırmada -yani orada 5 tane seçenek var ve ona şey yaptığınız noktada- nasıl anlayacağız?

Şimdi bir şeyi daha vurgulamak istiyorum aslında. Biraz hızlı gideceğim...

SERAP YAZICI ÖZBUDUN (Antalya) - Bir şey söyleyebilir miyim?

BAŞKAN MUSTAFA HULKİ CEVİZOĞLU - Buyurun.

SERAP YAZICI ÖZBUDUN (Antalya) - Bir şey söyleyecektim.

Şimdi, sizin sorduğunuz soru haklı. Hocama müdahale değil, yanlış anlaşılmasın ama derin mülakat yöntemi her sosyal bilim alanında kullanılan bir yöntem. Hocamızın da açıkladığı gibi, bazen özel bir örneğin ayrıntıları çok yol gösterici olabiliyor. Birinci söylemek istediğim bu.

İkincisi de hatırlarsanız, Orta Doğu Teknik Üniversitesinden gelen psikoloji profesörü hocamızla olan diyalogda şu ortaya çıkmıştı: Kadınların aile içi şiddette öğrendikleri bir öğrenilmiş çaresizlik durumu var yani belki annelerinden edindikleri rol model olma durumuyla gördükleri bir şiddeti tolere etme eğilimi, erkeklerde ise hani öfkenin ön plana çıkması gibi. Siz tabii, daha iyi değerlendirirsiniz Hocam ama yani kadınların bu çaresizlik durumu da dikkate alınmalı bence.

BAŞKAN MUSTAFA HULKİ CEVİZOĞLU - Hocam, çok teşekkürler de şöyle bir yanılgıya düşüyor muyuz acaba diye merak ediyorum: Yani fail erkek olduğu zaman onun mazeretine bakmadan, faille ortaklık eden bir kadın varsa onun mazeretini gündeme getirmek aslında bir ayrımcılık olmuyor mu? Kim yaparsa yapsın, erkek ya da kadın mazeretine mi bakacağız onun? Ha, akademik olarak bunları incelememiz lazım, altında yatan etkenleri sıralayacağız, çözüm bulacağız, o ayrı bir şey ama sanki toplumsal olarak baktığımız zaman kadın da suça ortak oluyor ama mazereti var gibi oluyor. "E, erkeğin de mazereti var." diyenler çıkarsa ne diyeceğiz? Yani bizim için suçu kim işlerse işlesin, biz gerekçesine bakarak onu af mı edeceğiz, vicdanımızda da olsa?

ANKARA ÜNİVERSİTESİ DTCF SOSYAL ANTROPOLOJİ ANA BİLİM DALI BAŞKANI PROF. DR. MERYEM BULUT - Hocam, biz burada affetmiyoruz aslında kadını da erkeği de sadece bir durum tespiti yapıyoruz.

BAŞKAN MUSTAFA HULKİ CEVİZOĞLU - Hayır, siz yapmıyorsunuz da ama sanki "Kadın böyle yapıyor ama işte şöyle olduğu için söylemiyor." gibi bir gerekçe arayışı içine giriyor muyuz acaba?

ANKARA ÜNİVERSİTESİ DTCF SOSYAL ANTROPOLOJİ ANA BİLİM DALI BAŞKANI PROF. DR. MERYEM BULUT - Erkeği de şöyle gerekçelendirebiliriz...

BAŞKAN MUSTAFA HULKİ CEVİZOĞLU - Yok, onun hiç gerekçesi yok yani.

ANKARA ÜNİVERSİTESİ DTCF SOSYAL ANTROPOLOJİ ANA BİLİM DALI BAŞKANI PROF. DR. MERYEM BULUT - Yok, hayır, yapabiliriz, "Babasıdır ne yapsa..." Yani biraz önce söyledim, aileyle ilgili çok fazla şey var, karşı çıkmıyor, muhtemelen o ailede de otorite, kültürel anlamda kabul edilen otorite aslında şiddet uyguluyor. Dar anlamda çekirdek ailede, geniş anlamda baktığımız zaman sadece o örnek üzerinde, yoksa bunun üzerinde tabii ki çalışmadım.

Şimdi, bir başka konuya değinmek istiyorum. Bu İstanbul'da 2020 yılında yapılan şeyde "Kadın dediğin alımlı olur, karakteri önemli değil." diyor. Kadına yönelik şiddette burası "Orasını sen halledersin zaten." diyor. Bu bakış açısı aslında tümüyle kadının değiştirilebileceğini, yönetilebileceğini düşünüyor. Şiddet, gerektiğinde ama burada da başa çıkamadığı noktadaysa ne yapıyor? Şiddete doğru bir gidiş var. Baştan zaten burada, 35 yaşında üniversite mezunu olarak bunu gösterdim yani burada diyor ki: "Sadece görüntüsü önemli, ben onu şekillendireceğim zaten." ve kültürel değerlerimizde de 2003'te yaptığım araştırmada da bugünde de hâlâ ne yapıyor? Kadını şekillendireceği, yönlendirileceği, kadının hatta buna dair bir şeyi olmazsa yani kendi başına bırakılırsa hayatını düzgün bir şekilde sürdüremeyeceğine dair bir beklenti var.

Şimdi, burada bir şeyi de koydum aslında -Coşkun Hocam teknolojiyle çalıştı, ben geleneği koyuyorum dedim- bu, şu anda yeniden gündemde olan, dışarıdan gelen bu geleneğimizde de var; gelinin kırmızı duvak örtmesinin simgesel anlamı, baba evinden çıkarken öldüğünün, eşinin evinde de yeniden doğduğunun, artık babayla da ailesiyle de bağının kalmadığının bir sembolü olarak bugün kabul ediliyor ve bu, geçmişten bugüne Orta Asya'dan itibaren Anadolu'nun her yerinde kabul edilirken bugün hâlâ 35 yaşında, üniversite mezunu, İstanbul'da yaşayan bir erkeğin de gözünde aynı şeyi görebiliyoruz.

Bu arada tırnak içine aldığımız her şeye erkeklerin tanımı olarak bakalım, onlardan aldığımız. "Aileye bakma", "iş hayatına aktif katılım", "çalışma" erkekliliği tanımlama noktasında kullanılan kavramlar olarak öne çıkıyor. Erkeği "evin direği", "evin otoritesi", "iktidarı", "hâkim gücü" olarak görüyor ve evine bakamayan erkeğin de aslında yine bu İstanbul'da yapılan araştırmamızın şeyi "sakatlandığı" ideal erkek olarak görülmediği ortaya çıkıyor ve dolayısıyla toplumun gözünde de bu tür erkeklik iddiası sağlam ve tutarlı bir zemine oturuyor. Burada da aslında bakmamız gereken, bunları kaybettiği zaman, işsiz kaldığı noktada da bu, aslında bir neden-sonuç ilişkisine de çok değinmiyoruz ama bir neden-sonuç ilişkisi olarak şiddet uygulamaya dönüşebiliyor.

Aile birliğinin ve evlilik birliğinin boşanmayla sonlandırılmasına, İstanbul'da yaptığımız araştırmalarda şiddetle karşı çıkıyorlar, kadının ayrılık talebine karşı çıkıyorlar ve bunu zor kullanarak da önlemeye çalışıyorlar. Burada başka örneklerden de söyleyebilirim. Hatta bu şeylerde erkeklerin boşanmaya karşı çıktığı, yeni bir kadınla, başka bir evde yaşamaya başlayan erkeklerin de eşlerini bir şekilde asla boşamak istemediklerine dair görüşmelerde bulgular elde ettik. Bunu analiz edersek buradaki nokta aslında, geride kalan bu kadın diyor ki: "Evet, eşim bir suç işledi, yeni kadınla da çocuğu oldu. O kadına güvenmiyor çünkü bana çocuklarım aracılığıyla şunu söylüyor: 'Asla boşanma, boşanma davası açma.'" Hatta başka bir şey, boşanmaya kalksa dahi yeni bir kadınla birlikte olan erkeklerin de eski eşleri tehdit ettikleri yani onu kendilerine ait görme ve yeni bir yaşama da izin vermemeleri her düzeydeki erkeklerde hemen hemen görülüyor. Burada da özellikle beş yıllık gazeteleri taramıştık ama ona vaktim ve enerjim yetmediği için hâlâ öyle duruyor; büyük çoğunlukta boşanmaya kalkan kadınların öldürülmeye kadar gittiğini biliyoruz zaten, çok yansıyor ama...

BAŞKAN MUSTAFA HULKİ CEVİZOĞLU - Gazeteye yansıyan gerçeklerin bir kısmı.

ANKARA ÜNİVERSİTESİ DTCF SOSYAL ANTROPOLOJİ ANA BİLİM DALI BAŞKANI PROF. DR. MERYEM BULUT - Evet, öyle de bakıyoruz zaten.

BAŞKAN MUSTAFA HULKİ CEVİZOĞLU - Yani ben de gazeteci olduğum için, o, oraya yansıyan kısım hatta mesela "Avrupa'da bu şiddet az gözüküyor." denildi, daha önceki toplantılarda konuştuk; Avrupa'da kayıtlara almıyor polis yani bizde, Türkiye'de her şey kayıt altına alınıyor, her başvuru ciddiyetle inceleniyor. Örneklerini vermiştik burada, deniliyor ki: "Avrupa'da kayda girmeyince orada şiddet azmış gibi gözüküyor." Bu da önemli.

Bir de burada mesela, kadınların boşanmaya karşı çıktığı... Bu, cinayet vakalarını incelediğimiz zaman, onların nedenleri arasında "Erkek boşanmaktan yana oluyor, kadın boşanmadığı için şiddet uygulanıyor." anlamına mı geliyor?

ANKARA ÜNİVERSİTESİ DTCF SOSYAL ANTROPOLOJİ ANA BİLİM DALI BAŞKANI PROF. DR. MERYEM BULUT - Hayır. Kadınlar boşanmak istiyor, erkek boşanmaya karşı çıkıyor. Kendileri gidip başka bir kadınla birlikte olsalar dahi, ayrı yaşasalar dahi erkek karşı çıkıyor ve mutlaka geride, orada, bir şekilde başka bir erkekle olmamasının garantisini sağlıyor.

BAŞKAN MUSTAFA HULKİ CEVİZOĞLU - Yani kadın boşanmak istiyor, erkek "Boşanamazsın." mı diyor?

ANKARA ÜNİVERSİTESİ DTCF SOSYAL ANTROPOLOJİ ANA BİLİM DALI BAŞKANI PROF. DR. MERYEM BULUT - Evet.

BAŞKAN MUSTAFA HULKİ CEVİZOĞLU - Ama çok tersini de duyuyoruz; erkek boşanmak istiyor, kadın bırakmıyor.

Ben bunu destekleyen şunu söyleyebilirim: Bu doğrultudaydı, hapishanelerdeki görüşmelerimizde bu doğrultudaydı.

BAŞKAN MUSTAFA HULKİ CEVİZOĞLU - Anladım, peki.

ANKARA ÜNİVERSİTESİ DTCF SOSYAL ANTROPOLOJİ ANA BİLİM DALI BAŞKANI PROF. DR. MERYEM BULUT -

Aldatılma, şeref ve namusla ilişkilendiriliyor, bu çok önemli bir şey. Şunu da söylemişim: İnfaz koruma memurlarının katıldığı bir çalışmaya katıldığımda, orada birkaç kişiyle görüştüğümde namus nedeniyle cinayet işleyenlere hem diğer mahkûmların hem infaz koruma memurlarının çok fazla saygı gösterdikleri görülüyordu. Yani aileler tarafında da bu aslında suçun ağırlığını da azaltıyor çünkü bir grup tarafından bu kabul edilen bir suç, kadının aldatması bir suç ve bunun bu şekilde... Yine, aynı şekilde bir mahkûm - dışarıdan tabii ki İçişleri Bakanlığından değil- "Ben eğer öldürmeseydim kimsenin yüzüne bakamazdım." gibi... Yani, aslında bunu yaşanan çevre de destekliyor bir anlamda. Kadın aldatmış ama "Ayrıalım, bıraksın gitsin." değil, mutlaka onun cezalandırılması gerektiğine dair toplumun bir anlayış ortaklığı da karşımıza çıkıyor.

Yine, İstanbul'daki grup, kadının ekonomik özgürlüğünün olmamasının -erkeklerin gözüyle zaten bu çalışma- şiddete maruz kalmasına neden olabileceğini söylüyor ama orada bir diğer grup yine, ekonomik özgürlüğü olsa da şiddete maruz kalmaktan kurtulamayacağını ileri sürüyor.

Kadına ilişkin beklentilere baktığımız zaman, "Kadın çok konuşmamalı, ağırbaşlı olmalı, oturaklı olmalı, hanımefendi olmalı. Kadın kadınlığını bilecek, oturmasını kalkmasını bilecek." yani burada toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin beklentiler aslında değişse de -2003'ten 2020'ye kadar diye söylüyorum- bazı şeyler ne yapmıyor? Değişmiyor. Yani, burada, kadın... Yine, İçişleri Bakanlığında yaptığım görüşmeler de bu şeyi doğrular nitelikte çıktı hem erkeklerle yaptığımız yüz yüze görüşmeler de hem hapishanelerdeki görüşmeler de bu sonuçları doğrular nitelikte çıktı. Aslında, buna ilişkin "Kadın kadınlığını bilmeli." gibi kültürel kodlar erkeğin, bireyin, belki kadının da şeyinde gizlenmesinden dolayı şiddet burada her an ortaya çıkabiliyor. Çünkü ona ilişkin, onun dışına çıktığı noktada, kadının ona davranmaması... Kadın üzerinde belirli bir şeyi var, o anlayışı var, onun dışına çıktığı noktada da şiddete başvurulabiliyor, bu cinsiyet rollerine onay verme ya da onay vermeme bu noktada bu anlayışla ortaya çıkabiliyor.

Yine, İstanbul'da devam eden yaptığımız araştırmada eşlerin farklı etnik, dinsel ve kültürel kimliklere sahip olmalarının aralarında büyük sorun çıkardığına ve bunun da şiddete yol açabileceğine dair bir bulgu elde ettik ama şu söyleniyor: Kimliklerin farklı olması şiddeti tetiklerken, benzerliklerin olması birbirlerini daha iyi anlayacakları için bunu önleyebilecek.

Evliliklerde eşitliğin olmamasının da kadının daha güçsüz olması durumunun da aslında, şiddete yol açabileceği, burada ailelerin onaylamadıkları evliliklerde de sonucun şiddete varabileceğine dair... Erkeklerin görüşü bu yönde.

Erkekler, kadınların -bu da yine, İstanbul'daki şeyden- fiziksel şiddet görseler de evliliklerini ve ilişkilerini bitirip gitmemeleri gerektiği düşünülüyor. Kadına dair "Yuvayı dışı kuş yapar ve yuvayı da sürdürür." anlayışı bir şekilde devam ediyor.

Şiddet görmüş kadın ya da şiddet uygulamış erkeklerin tamamı aslında şiddetin kültürel olduğunda hemfikir, bu şekilde bir beyanları var. Şiddet uygulan erkekler, kadınların geleneksel cinsiyet rollerini, toplumsal cinsiyet rollerini yerine getirmemesini bir mazeret olarak gösteriyorlar şiddet uygulamada.

Burada, aslında, günümüzde de şiddetin inşa edilip meşrulaştırılmasında önemli etkenlerden biri de internet ve medya yani teknolojik gelişme ve insanların yeni yaşam biçimleri. Hocamın önerdiği gibi... Başka şey yapsa da aslında, şiddette de yeni anlam pratikleri ortaya çıkarıyor. Burada özellikle cinsiyet rollerinin sanal dünyada öğrenilmesi, buna dair yeni anlam örüntülerinin oluşturulması ikili ilişkilerde gerçekçi olmayan beklentilere yol açabiliyor. Burada da kitle iletişim araçları sayesinde kadın olmanın birçok tanımıyla karşılaşılıyor, aynı durum erkekler için de geçerli oluyor ve beklentiler de keza böyle oluyor; bu da değiştiriyor.

Şimdi ben çok vaktinizi almadan bir başka şeye değinmek istiyorum: İnternetteki erkek evrenleri, hemen arkasından kadın üzerine de gideceğim. Manosfer, erkeklerin ilgi alanları ve yaşam felsefeleriyle ilgili tartışmalar yapıldığı, sıklıkla da kadın düşmanlığına yönelik çevrim içi platformlar; kadın nefreti içermediği iddiasında olan, açıkça kadın nefreti, ayrımcı söylemler, fiziksel şiddete ilişkin çok çeşitli yansımaları görülüyor. Erkek evreni olarak... Türkiye'den değil, yurt dışı kökenli çıkışı ama Türkiye'de de şu anda oldukça yoğun olarak kullanıldığı, IP'lerinin tespit edilemediği söyleniyor. Burada "kırmızı hap" ve "kara hap" şeklinde iki yaygın erkek evreni var. Bunlar kendilerini ideoloji, felsefe ya da hareket olarak tanımlıyorlar ve "kırmızı hap" kendisini kadın düşmanı olarak tanımlamamakla birlikte, yine, kadına karşı, modern dünyada kadınların partner seçme ve ekonomik olarak özgürlüğünün bir erkeklik krizi doğurduğunu, kadınların da erkeklere oranla daha avantajlı hâle geldiğini savunuyor. Burada "alfa" ve -sizler de karşılaşmışsınızdır- "beta" olarak değerlendirilen bir erkek gücü var ve takipçilerinin 15 binlerde falan olduğu söylendi. Bunlardan alfaların eş seçebildiği; betaların seçemediği, kadınlar tarafından tercih edilmediği, dolayısıyla bu erkeklerin alfa olmak için gerekli olan fiziksel güç, ekonomik statü ve otoriter kişiliğine -belki Instagram'da falan takip ediyorsanız- buna ilişkin şeyler var, kısa filmler var. Belki indirilirse daha fazlası da vardır ama tam da bu noktada erkek gücü, fiziksel güç, ekonomik statü ve boyun eğen kadın tarzında filmler var; bunlar çok sık gösteriliyor. Programı tam indirmedim için sonuna kadar izlemedim.

Diğer bir grup ise "kara hap" bunlar, açıkça kadına karşı düşmanlığı, nefreti savunuyor. Kendilerini "incel" olarak değerlendiren yeni bir grup. Bu grup Amerika'da ve birtakım yerlerde... Türkiye'de de Eskişehir'de bir cinayetin bu nedenle işlendiği, hatta 2 arkadaşını öldüren -Semih Çelik'ti galiba İstanbul'da- Semih'in de bunlarla bağlantısı olduğu söyleniyor. Bu "incel"lerin aslında kadınlara uygun -yeni şey olarak- özellikler taşımadıkları için, kadınlar tarafından kabul edilmedikleri için kaderlerini kabul etmeleri, yalnız olmaları ve toplumda kargaşa çıkarmaları görülüyor; sözlü şiddetten ve tacizden intihar saldırısına kadar, katliamlara kadar uzanıyor. Santa Barbara katliamı ve yine, Toronto'da araç saldırısı bunlara örnek olarak görülüyor.

Yine, "kırmızı hap" Türkiye'ye 2010'lu yıllarda gelmesine rağmen, "kara hap" 2020'de geliyor. Takipçilerin en görünür faaliyetleri Twitter'da kadınlara yönelik nefret söylemleri ve doğrudan kişilere olan tehdit ve ifşalar.

Aslında bir de şuna da değinmek istiyorum: Hatırlar mısınız, Ankara'da bir doktor, kadın doğum uzmanı öldürülmüştü ve eşinin hapishaneden çıktığı, kendisini mühendis olarak tanıttığı şey vardı. Öldürüldükten sonra ona yazarlar, o haberin altına

yorum yazan sadece bir kişiydi, o da kadını galiba "Çok güzel çözümü buldunuz." dedi. Şu şekildeydi, ben onu tekrar arayıp şey yapamadım: "Doktor olmuşsun ama zekânı kullanmamışsın. Hiç mi bakmadın, bu adamı hiç mi tanımadın?" Bu şekilde kadın öldükten sonra bile tamamıyla aşağılayıcı bir söylem vardı. Şimdi, aynı şekilde, bugün kadınlar üzerinde de Twitter'da bu özellikle "YouTuber"lar üzerinde -ona çok bakamadım açıkçası- bu tür nefret söylemleri uygulanıyor. Bu kara hap takipçilerinin ifadeleri, Twitter'da yine kadınlara yönelik nefret söylemleri ve -çok şey yapmadım- kadınları ifşalamaları da söz konusu. Yine, buradaki bir kadının kimlik bilgilerini alıyorlar, internette yayıyorlar, ev adresine kadar alıyorlar, telefonuna kadar alıyorlar. Sonra kadının birkaç yıl önce gittiği bir tatilin şeyini alıp işte "Eşini aldattı." gibi birtakım şeyler de yapıyorlar. Bunlar son derece şeyler yani ulaşılmaları da son derece şey. Yine, "Ertürk Kösen" isimli bir insan tutuklanıyor, bunun da çok ciddi olarak çocuklara yönelik bir kullanımı var, tecavüz ve cinayet şeyleriyle ilgili, bunun üzerine bu şey yapılıyor.

Aynı şekilde, belki dünyada giden şeyle birlikte bizim ülkemizde bir başka şey var, bunun kadın karşılığıysa dişil enerji gibi bir şey var, gruplar kuruluyor. Dişil enerjide kadınların... Onlar da bir şekilde sahte isimlerle sürekli internette yazıyorlar ve bu şeylerde onların da artık kadınların... Bunu birkaç psikolog da Instagram'da çok sık paylaşıyor, şunu söylüyor: "Erkek sizin yediğiniz yemeğin ücretini ödemeli, erkek bakmalı, bunu istemelisiniz." ama burada da suçlanan yine kadınlar "Siz bunu yaptığınız için, ödettirmedığınız için yemeğin parasını sizin dişil enerjiniz düşüyor. Dolayısıyla erkeğe hitap etmiyorsunuz ama siz yine ödettirmedığınız için yemeğinizi -bunun da takipçileri oldukça fazla hatta toplantılar yapılıyor- burada erkek de dişil enerji kazanıyor. Dolayısıyla, "Erkeğin o eril olma durumunu da bozan sizsiniz." gibi yine bir kadın üzerinden yine bir suçlama iddiası oluyor, ki bu aslında "Kadınlar geleneksel rollerine seçilsin, dönsün." gibi bir iddiayı da barındırıyor.

Sadece internet üzerinde bu değişen kadınlık ve erkeklik rolleri ve şiddete ilişkin kısa bir örnek sundum diyelim.

BAŞKAN MUSTAFA HULKİ CEVİZOĞLU - Hocam, şimdi, o yemek parasını... O vaka ne için? "Bir grup bunu savunuyor." mu dediniz?

ANKARA ÜNİVERSİTESİ DTCF SOSYAL ANTROPOLOJİ ANA BİLİM DALI BAŞKANI PROF. DR. MERYEM BULUT - Sayın Başkan, şöyle: Evet, bir grup bunu paylaşıyor.

BAŞKAN MUSTAFA HULKİ CEVİZOĞLU - Bir grubun görüşü bu.

ANKARA ÜNİVERSİTESİ DTCF SOSYAL ANTROPOLOJİ ANA BİLİM DALI BAŞKANI PROF. DR. MERYEM BULUT - Ama çok sık şeyler var. Ankara'da, Antalya'da evlerde toplanıp dişil enerjiyi kazanmak gibi genç kadınlar arasında toplantılar yapılıyor. Burada belki onlara özeniyor olabilir, biliyorsunuz "new age" de oldukça yaygın oldu, şimdi biraz sönmeye başladı. Bu yeni bir şey ama burada şey var yani "Erkek çalışsın, isteyin, istedikçe daha çok değerli olacaksınız, o da kendisini erkek gibi hissedecek." şeyi var. Şu ana kadar benim gördüğüm galiba 2 psikolog da bunu ciddi olarak destekliyor. Yani burada aslında kadınların kamusal alandan çekilmesi olarak görüyorum bunu. İşte, "Geleneksel rollerinize dönün, geleneksel rolleriniz de çocuk doğurmak, evde şey yapmak." Yaşamın diğer alanlarından geri çekilmek olarak değerlendiriyor.

BAŞKAN MUSTAFA HULKİ CEVİZOĞLU - Bunların arkasında erkekler vardır, erkek tuzağıdır bu belki yani enteresan bir şey.

ASUMAN ERDOĞAN (Ankara) - Hocam, ben bir söz almak istiyorum.

BAŞKAN MUSTAFA HULKİ CEVİZOĞLU - Buyurun.

ASUMAN ERDOĞAN (Ankara) - Şimdi, anlattıklarınız gerçekten çok kıymetli ama şimdi biz de bölgede, sahada çok aktif olmaya çalışan vekiller olarak sanki törenin, geleneğin, işte, bahsettiğimiz hiçbir şeyin kalmadığı bir topluma doğru gidiyoruz yani bahsettikleriniz hangi yıldan itibaren, benim gözlemlediğim... Arkadaşlarla da konuştuk, hani o güncel kadın programları var ya, o programlara çıkan insanlara baktığınızda o bahsettiğimiz namus, töre, gelenek, görenek, onların hiçbirinin artık bir engel ya da onlar için bir tabu, bir kural olduğunu görmüyoruz yani onların hepsi yıkılmış zaten, sizin söylediklerinizin hepsi çiğnenmiş durumda ve sanki biraz, gerçekten çok eskiye dayalı şeyler gibi geldi.

ANKARA ÜNİVERSİTESİ DTCF SOSYAL ANTROPOLOJİ ANA BİLİM DALI BAŞKANI PROF. DR. MERYEM BULUT - Hayır, değil. Şöyle söyleyeyim...

ASUMAN ERDOĞAN (Ankara) - Biz de sahadayız, inanın, gözlemlediklerimiz içerisinde kadına yönelik şiddet konusunda bu sizin tespitlerinize ben çok rastlamadım açıkçası, o anlamda yadırgadım. Yani özellikle hani o gelinlikle çıkmak falan bunlar çok bilinçaltından...

ANKARA ÜNİVERSİTESİ DTCF SOSYAL ANTROPOLOJİ ANA BİLİM DALI BAŞKANI PROF. DR. MERYEM BULUT - Onu şöyle verdim: Yani şu anda kullanılıyor, sembollerin çok önemli olduğunu verdim. Evet, bugün şey olarak...

ASUMAN ERDOĞAN (Ankara) - Şimdi, biliyorsunuz, erkeklerde yeşil şallar oluyor, bellerine bir şeyler bağlanıyor, onun da başka şeyleri var.

ANKARA ÜNİVERSİTESİ DTCF SOSYAL ANTROPOLOJİ ANA BİLİM DALI BAŞKANI PROF. DR. MERYEM BULUT - Sembolik olarak verdim ama siz şöyle çok haklısınız: Annem de izliyor, arada ben de denk geliyorum, orada da zaten kadına şiddet noktasında tekrar tekrar başka şekilde bir ayar verme, kadının anneliğine yönelik, kadının nasıl davrandığına yönelik sürekli bir şey var.

ASUMAN ERDOĞAN (Ankara) - Yani daha tersini görüyoruz o programlarda, nedense farklı şeyler görüyoruz aslında, kadınların uyguladığı şiddeti de görüyoruz.

ANKARA ÜNİVERSİTESİ DTCF SOSYAL ANTROPOLOJİ ANA BİLİM DALI BAŞKANI PROF. DR. MERYEM BULUT - Evet, orada geleneksel değerlere karşı çıkan kadın hareket şeylerini de... Evet, suç işlemiştir ama bana göre orada, televizyonda bu asla yapılmamalı, onun arkasını da bilmeden... En son bir şey vardı, oğlu kaybolmuş -denk geldikçe bakıyorum böyle- hem dışarıdan telefonla bağlanarak kadını suçlayanlar var, buna izin verildi hem sürekli şey oldu. Şu anda bilmiyorum, üç dört aydır devam ediyor. Onlara baktığımız zaman, evet, her şeyi kaybolmuş şey olarak görülüyor ama bir yandan da bu zaten İstanbul, Diyarbakır, Ankara'da gittiğim görüşmelerde tam da sizin "Olmadı." dediğiniz noktada cinayetler işlenmişti.

ASUMAN ERDOĞAN (Ankara) - Yani şunu kastettim, yanlış anlaşılmasın: Şimdi, Beypazarı, Nallıhan, Ayaş, onlar da benim bölgem, o bölgeler daha taşra ve daha geleneksel düşünüyor değil mi? Mesela, oralarda bile bu bahsettikleriniz çok

kalmamış durumda. Tabii ki içinde böyle bahsettiğiniz olumsuz, geleneğin olumsuz olarak şiddete yönelten tavırları ve söylemleri tamamen erimiş, benim gözlemediğim, olumlu da kalmadı, olumsuz da kalmadı. Onun dışında, sizin söylediğinizin tam tersi "varoş" dediğimiz, varoş demeyelim de böyle daha mağdur, daha böyle olumsuz şartların olduğu Altındağ'ın belli bölgelerinden, Keçiören'in belli bölgelerinden, Sincan'ın belli bölgelerinden bahsedecek olursak oralarda gelenekten kaynaklı değil de daha yozlaşmadan kaynaklı süreçler var. Orada bir "dede" örneğiniz bu yozlaşma kaynaklı bir örnek, geleneksel bir örnek değil bence çünkü orada o dedenin hareketlerinin gelenekselliğin dışına çıkan bir yozlaşmadan, psikolojik ya da farklı şeylerden kaynaklı bir sürece girmekten kaynaklandığını düşünüyorum ben açıkçası çünkü hiçbir şey kalmamış durumda, maalesef çok çabuk eriyor her şey, o kadar hızlı eriyor ki...

ANKARA ÜNİVERSİTESİ DTCF SOSYAL ANTROPOLOJİ ANA BİLİM DALI BAŞKANI PROF. DR. MERYEM BULUT - Hayır, sadece şekil değiştiriyor, şekil değiştirip başka boyutlara gidiyor.

ASUMAN ERDOĞAN (Ankara) - Gelenek değil ama çünkü geleneğin olumlu yönü...

ANKARA ÜNİVERSİTESİ DTCF SOSYAL ANTROPOLOJİ ANA BİLİM DALI BAŞKANI PROF. DR. MERYEM BULUT - Bırakmamız o kadar olsaydı... Bırakamayız.

ASUMAN ERDOĞAN (Ankara) - Olumlu şeyler söylüyor.

ANKARA ÜNİVERSİTESİ DTCF SOSYAL ANTROPOLOJİ ANA BİLİM DALI BAŞKANI PROF. DR. MERYEM BULUT - Söylüyoruz ama o kadar değil.

Şimdi, o dede örneği üzerinden de şunu kastettim ben aslında: Evet, dedenin psikolojik sorunları olabilir. Benim kafamda da dede orada oturan bilge kişidir, oradaki öyle bir şey değil ama orada kız çocuğunun "Ne yapayım, alışmış bir kere." demesiydi benim canımı yakan yani burada bu önemli, bunu şey yapmak orada.

ASUMAN ERDOĞAN (Ankara) - Hocam, bakın, inanın, komşusu da olsa onu yapan aynı şekilde davranırdı, dede olduğu için değil yani dedenin dede kimliğinden ya da geleneklerimizde onun üzerine konulmuş rolünden kaynaklı bir durum değil bence.

ANKARA ÜNİVERSİTESİ DTCF SOSYAL ANTROPOLOJİ ANA BİLİM DALI BAŞKANI PROF. DR. MERYEM BULUT - Evet yani sizi anlıyorum ben ama şunu söylüyorum: Bakın, Narin cinayeti niye ortaya çıkmıyor? Anne denildi, başka şey denildi ama net olarak bir şey söylenmedi.

BAŞKAN MUSTAFA HULKİ CEVİZOĞLU - Onun cevabını Coşkun Hoca verecek.

ANKARA ÜNİVERSİTESİ DTCF SOSYAL ANTROPOLOJİ ANA BİLİM DALI BAŞKANI PROF. DR. MERYEM BULUT - Kız çocukları göz ardı ediliyor, ailelerin içinde göz ardı ediliyor. Ben uzun süre İzmit'te çalıştım, başka şehirlerde çalıştım; aileye ve adına gelmesin diye bugün hâlâ karşılaştığım şeyler var yani burada isim veremiyorum. Ensest vakalarında bütün aile çocukları göz ardı ediyor ama özellikle kız çocukları göz ardı ediliyor yani bunu kabul edelim.

BAŞKAN MUSTAFA HULKİ CEVİZOĞLU - Asuman Erdoğan Başkanımın sözleri bir tez konusunda hipotez olarak araştırılabilir, bence öğrencilere verin, akademik bir çalışma da çıkar.

Coşkun Hocam, buyurun.

POLİS AKADEMİSİ GÜVENLİK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ SUÇ ARAŞTIRMALARI ANA BİLİM DALI ÖĞRETİM ÜYESİ PROF. DR. COŞKUN TAŞTAN - Teşekkür ediyorum.

Hocanın zaten benden sonra geliyor olması belki bir dezavantaj oldu epey yorulmuş bir dinleyici kitlesi olduğu için ama ben çok önemsiyorum söylediği şeyleri.

Sayın Vekilimi de takdir ediyorum, gerçekten çok güzel bir noktayı yakaladınız.

Çok hazzedilmeyen bir kişiden bir alıntı yaparak izin verirseniz bu duruma dair bir iki şey söylemek istiyorum. Stalin şöyle diyor: "Bir kişinin ölümü trajedi, çok kişinin ölümü istatistik meselesidir." Bütün zulmünde de işte bu istatistiğe dayandırıyor aslında çünkü trajediler kaybolduğu için istatistik geldiği zaman... Sosyal bilimlerde, özellikle bu kadın cinayetleriyle ilgili çalışmalarında bu zorlukla hep karşılaşıyorum ben yani arkasında bir sürü trajediler var, onlara odaklandığımız zaman gerçekten yüreğimiz elvermiyor. Dediğim gibi, Başkent Üniversitesine yakın bir yerde yaşıyordum, sık sık hastaneye gidiyordum, sonra anladım ki benimki panikata ve tamamen bu tutanakları falan okuduğum için oluyor. Tutanaklar bitince ben rahatladım, bir daha da hastaneye gitmez oldum.

Şimdi, sorun şu: Biz trajedileri mi görmek istiyoruz yoksa istatistiği mi? Ben bunu sosyal bilimlerde araştırma yöntemleri dersini verirken öğrencilere basitçe şöyle anlatıyorum, çok affınıza sığınarak burada da basitleştirerek şöyle demek istiyorum: Bir ağaçta elmalar var, birkaç ağaç var, kaç tane kırmızı, kaç tane yeşil, kaç tane işte bilmem sarı elma var, bu istatistik ama bir de elmaların tadı var, bunu bakarak göremezsiniz, sayarak falan göremezsiniz; ekşi mi, acı mı, tatlı mı, bunu bilmek için fokus yapmanız lazım, eğilmeniz lazım, yaklaşmanız lazım, duyarlarınızla temas kurmanız lazım. Çok güzel bir sıralama yapmışsınız bence, Hocam için biraz dezavantaj ama yani önce sayıları falan gördük, biraz rakamlardan bahsettik ama biraz da elmanın tadına bakalım; bu ekşi mi, acı mı, ne? Hoca biraz tabii ekşi ve acı elmalardan bahsediyor, doğal olarak çok keyifli konular değil bunlar.

BAŞKAN MUSTAFA HULKİ CEVİZOĞLU - Ama siz de bahsettiniz kendi bölümünüzde, yüzde 77 oranını verirken siz de istatistik verdiniz, tadına bakmadınız yani.

POLİS AKADEMİSİ GÜVENLİK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ SUÇ ARAŞTIRMALARI ANA BİLİM DALI ÖĞRETİM ÜYESİ PROF. DR. COŞKUN TAŞTAN - Evet, doğru. Ama nitel araştırmalar yaptığımız çalışmalarımız da var Başkanım, onları da bilahare başka uygun zamanlarda yine paylaşabiliriz.

Demek istediğim şu: İş tadına bakmaya geldiğinde yani nitel araştırmalarla gerçekliği kavramaya ve hakikati yeniden kurmaya, anlatmaya, anlamaya geldiği zaman, işte burada, tam da benim şimdi müşahede ettiğim şeyler ortaya çıkıyor. Yani sizin gözlemleriniz ve tat şeyiniz farklı oluyor, başka bir gözlemcininki farklı oluyor; bunlar konuşarak, tartışarak gerçeklik hissimizi yeniden, yeniden, yeniden şekillendiriyor. Bu, meselenin birinci boyutu; diğer boyutuna da Sayın Başkanım hepimizden daha iyi bilir. Yani medya ortalamayı göstermeyi sevmez çünkü ortalama insanı çıkardığınız zaman Müge Anlı'ya hiç kimse dinlemez ki. Ama ben mutfakta kahvaltı yaparken işte sesler falan geliyor, hiçbir zaman normal konuşmadıklarını görüyorum bu programlara

çıkan kadınların, hep bağırarak falan konuşuyorlar; hanım dinlerken içeride yani benim de ilgimi çekiyor tabii. Ama bakıyorum, hep ekstrem durumlar, insan gerçekten o hisse kapılıyor, "Ya, toplum ne hâle gelmiş!" diyebiliyorsunuz. Eğer klasik konvansiyonel medyanın, eski zamanlarda olduğu gibi, toplumu yansıtan bir ayna olduğunu düşünürsek ama hiç öyle değil, yani rating için insanlar ekstrem durumları çekmek zorunda. Peki, ekstrem durumlar gerçek yaşamla ilgili bize hiçbir şey söylemiyor mu? Elbette ki söylüyor, bunu değerli vekilimiz az önce söyledi. Yani bazen tıpta tek bir tane vakayı ele alarak biz onun etrafında bütün hastalıkla ilgili hemen hemen her şeyi anlamaya ya da en azından sorular sormaya doğru gidebiliriz. O yüzden, nitel araştırmaların da ben çok kıymetli olduğunu düşünüyorum. Gözlemlerinizin farklı olmasını anlayabiliyorum Sayın Vekilim ama bir şeyi çok merak ediyorum, gittiğiniz yerlerde gözlem yaparken siyasi kimliğiniz ya da işte gözlem yapma biçiminiz gerçekliğin size ne kadar ulaşmasına yardımcı oluyor? Bu soruyu bence size sormak lazım. Yani gözlemlerinizi ben de çok önemsiyorum, çok kıymetli buluyorum, çatışması da son derece güzel çünkü hakikat fikirlerin çatışmasından ortaya çıkıyor ama tek başına hiçbir nitel gözlem gerçekliği, daha doğrusu, evreni anlatamaz bize.

BAŞKAN MUSTAFA HULKİ CEVİZOĞLU - Evet, Hocam, zaten siz bunun uzmanı, hocasıdır. Nitel ve nicel araştırma yöntemleri onlarca yıldır tartışılıyor hangisi üstündür diye, bilim de kendi içinde bir karar verememiş.

Sayın Toy, buyurun.

RUKİYE TOY (Sivas) - Ben de Vekilime katılıyorum, şöyle: Hocam, çok güzel bilgiler, çok teşekkür ederiz ama sanki böyle toplumu çok genelleyen bir konuşma olduğu için belki bizim birazcık acabalarımız oldu. Mesela, burada 2020 yılında, bir de 2020 yılında ve İstanbul'da yapılan bir araştırmadan bahsediyorsunuz. İşte, mesela, İstanbul'da yapılan araştırma bu. "Kadın çok konuşmamalı." 'Kadın dediğin, ağırbaşlı, oturaklı olur, hanımefendi olur.' 'Kadın kadınlığını bilecek; oturmasını, kalkmasını bilecek.' gibi kullanılan ifadelerde kadınlardan beklentiler ortaya çıkmıştır." ifadesi acaba bu araştırmayı kim yapmış, ne zaman yapmış, nasıl yapmış diye bizi biraz düşündürdü. Çünkü İstanbul'da böyle söylemlerin olması, işte "Türkiye'nin belli bir bölgesinde, belli bir kesimde yapılan bir araştırma." deseniz, belki olabilir ama bize gerçekten çok şey geldi "Nerede kaldı? Böyle konuşan var mı?" düşüncesini bizde oluşturdu. Dediği gibi, siyaseten yüzdesi ne kadar? Yani bence genel olduğu için bizi rahatsız etti, yoksa sanki Türk toplumu buymuş gibi... Mesela, duvaktan bahsediyorsunuz, duvak diye bir şey zaten kalmadı biliyorsunuz, düğün salonlarında herkes rahat, eğlencesi... Yani kuşak bağlama, o da pek kalmadı; yani kalmaması güzel mi, kötü mü, onu da bilmiyoruz; simge olarak kaldığını da düşünmüyorum ben; o bir gelenek, belki bir âdet, nasıl diyeyim, düğünlerde yapılan belki bir ritüel gibi, anlamını kimsenin belki de gerçekten onun için yapmadığı, yani anlamlandırarak yapmadığı bir ritüel gibi belki ama toplumumuz bu değil yani, bu anlattığınız şekliyle... Biraz sanki bilgilerin yenilenmesi ya da yeniden bir sosyolojik araştırmanın yapılması gerektiğini düşünüyorum. Sosyal medyayla beraber ya da işte iletişim kanallarının bu kadar yoğun olduğu zamanda bu geleneklerimizin kalmamış olması... Hani, gelenekten kastımız, eğer kadının ötelenmesi, itelenmesi, ikinci sınıf görülmesiye elbette ki biz böyle bir şeye tamamen karşıyız ama kadın bizim geleneğimizde annedir -biraz önce Hocam da söyledi- kız kardeşir ve "Ben sizin Han'nızım, hanım da benim Han'ım." dediği bir gelenekten geliyoruz biz. Dolayısıyla hani bu toplum biz değiliz bence. Şey olarak verebilirsiniz, örneklemeler yapabilirsiniz, bunu biz de görüyoruz; yanlışlar var, sıkıntılar var, yanlış ahlaki anlayışlar, yanlış gelenekler var; bu ayrı bir şey ama burada genellediğiniz bence Türk toplumu değil yani.

ANKARA ÜNİVERSİTESİ DTCF SOSYAL ANTROPOLOJİ ANA BİLİM DALI BAŞKANI PROF. DR. MERYEM BULUT - Şimdi, öncelikle genellemiyorum, biraz önce Ankara için söylerken "Altındağ bölgesi" dedim, genelleştirmeyiz. Ben burada şu söylerken "Mardin" dedim, "Mardin'de yaptığım bir araştırma." dedim, "İstanbul'da yapılan bir araştırma." dedim, yine "Ankara'da yapılan 2 araştırmadan bunların birbirlerini kaç yıl sonra..." diye ısrarla söyledim, ama siz haklısınız. Yani burada bir genelleştirme değil, biz ayrıntıya gireriz yani antropolog olarak ben buradayım, antropolog olarak derinlemesine... Hatta, bizim bir hocamız var: "Suya parmağını sokma, suya gir ve onu anla." Hocam çok güzel ifade etti, yani burada derinlemesine görüşme... Biraz önce söyledim: Tabii ki burada böyle bir çalışmayla da yani İstanbul'un her bölgesinde... Mardin'de yaptığımız çalışmada da bütün mahallelerde seçmeye çalışmıştık ve bir niteliksel araştırma için çok fazla bir sayıydı o, yani çok fazlaydı, vakit vardı ve sürekli farklı bölgelerden almaya çalıştık. İstanbul'da ise pandemi dönemi, burada kartopu yöntemiyle, yine farklı eğitim gruplarında, farklı yaşlarda erkeklere ulaşmaya çalıştık bir ortalama şey çıkartmak için. Ama burada ben Türkiye'yi genellemiyorum burada bir genelleme yok ama sorunun ayrıntıları da çok önemli, daha sonraki alacağımız önlemler için bu şekilde yani 5 seçeneğe sığmayacak kadar insan yapısı geniş.

Sayın Başkan Vekili, Sayın Milletvekili, ben size de şöyle söylemek istiyorum: Evet, "yozlaştı" gibi... Esra Erol, yine Müge Anlı, başka şeyler de var, kadınların şey yapması, çocuklarını bırakıp gitmesi. Annem benim 80 yaşında, onları görünce böyle saçını başını yolası geliyor, çok öfke geliştiriyor, yüzüne de diyorum.

BAŞKAN MUSTAFA HULKİ CEVİZOĞLU - Ama yine de izliyor.

ANKARA ÜNİVERSİTESİ DTCF SOSYAL ANTROPOLOJİ ANA BİLİM DALI BAŞKANI PROF. DR. MERYEM BULUT - İzliyor, evet.

BAŞKAN MUSTAFA HULKİ CEVİZOĞLU - işte, onu araştırmamız gerekiyor.

ANKARA ÜNİVERSİTESİ DTCF SOSYAL ANTROPOLOJİ ANA BİLİM DALI BAŞKANI PROF. DR. MERYEM BULUT - Şimdi, oradaki benzeri şeyleri aslında ben mezun olduğumda, İzmit'te... İlk işyerim İzmit'tir. Ben böyle çok güzel işte kitap okuyorum, çok da iyiyim derken "Ben gittim, duvara vurdum." gibi oldu. Yani, onların benzeri 1986 yılında orada da karşılaştığımız şeylerdi.

ALİYE TİMİSİ ERSEVER (Ankara) - Ama hâlâ var zaten.

ANKARA ÜNİVERSİTESİ DTCF SOSYAL ANTROPOLOJİ ANA BİLİM DALI BAŞKANI PROF. DR. MERYEM BULUT - Yani şimdi bir şeyi çok fazla bozuldu gibi değiştiremeyiz öyle.

ASUMAN ERDOĞAN (Ankara) - Yok Hocam, buradaki ifade şekillerinde, bir genelleme ifadesi şeklinde sunulmuş gibi geldi, o ayrı.

ANKARA ÜNİVERSİTESİ DTCF SOSYAL ANTROPOLOJİ ANA BİLİM DALI BAŞKANI PROF. DR. MERYEM BULUT - Yok, hayır.

ASUMAN ERDOĞAN (Ankara) - Onun dışında da şunu söyleyebilirim: Mesela, ben Çorumluyum, hani Çankırılılardan bahsettiniz ya. Ankara'ya yıllar önce gelmiş ailem, geleneksel bir aileden daha modern bir aileye doğru -hepimiz gibi- gidiyoruz. Şimdi, şunu söyleyebilir miyiz: Eskiden daha gelenekseldik -ben kendi ailem için söyleyebilirim- şimdi daha moderniz. Eskiden daha çok şiddet ve daha olumsuz şeyler vardı, şimdi yok; bunu söyleyemem çünkü öyle bir durum yok. Coşkun Hocam, ben bunu Ankara için söylerken benim ikinci dönemim milletvekili olarak ve gerçekten teşkilatta artık aile gibi oluyoruz. Mesela, Beypazarı teşkilatıyla, Nallıhan Teşkilatıyla ben aile gibiyim; evlerine girip çıkma, düğünlerine gitme, cenazelerine gitme; hani çok böyle milletvekilliğinin dışına çıktığımız durumlar oluyor. Ankara'nın belli kesimi -Vekilim de bilir Ankaralı olduğu için- daha böyle hani büyükşehir gibi değildir, daha böyle kırsaldır, daha gelenekseldir ve ilişkiler de öyledir. Yani bizim, böyle, ne bileyim, çok samimi olduğumuz, hem teşkilattan hem vatandaştan... Ve üstelik, vatandaş, inanın, bize öyle meseleler getiriyor ki bazen, boşanmasını da getiriyor, aile içindeki sıkıntılarını da getiriyor, yaşadığı şiddet olayını da getiriyor ve bir süre sonra milletvekilliğinden de çıkıyorsun, milletvekili kimliğiyle de bakmıyorsun olaya, o yüzden gözlemleyebiliyorsun. Yani benim gözlemlediğim, mesela, geleneklerin hâkim olduğu yerlerde daha az sorun var, daha az şiddet var. Bu, benim gözlemim; mesela, ben bir Sincan'a baktığımda, bir Beypazarı, Nallıhan'a, Ayaş'a baktığımda bu karşılaştırmayı yapabiliyorum. O yüzden, şunu söyleyemiyorum: Geleneklerin hâkim olduğu, geleneklerin daha çok ortaya çıktığı yerlerde işte kadına baskının çok olduğunu, şiddetin çok olduğunu söyleyemem, böyle bir şey olmadığını düşünüyorum ben ama buradan çıkan sonuç sanki öyle gibi.

ANKARA ÜNİVERSİTESİ DTCF SOSYAL ANTROPOLOJİ ANA BİLİM DALI BAŞKANI PROF. DR. MERYEM BULUT - Hayır, hayır, şöyle: Bir kere kadının aldatması... Erkeğin aldatması da şey değil. Mesela, zaman zaman ben köylere de gidiyorum; Dikili bölgesinde, Yörük köylerine üç yıl gidip geldim. Orada, eş hasta olmadığı süre içinde... Ankara'nın da bir köyü var, turizm kapsamında, şu anda köyün adını hatırlayamadım, Nallıhan'ın bir köyü. Oraya gittiğim zaman, o köyde gördüm ikinci olarak, köyde "Biz bu adamla konuşmuyoruz." dediler. "Niye?" dedim. "Eşi hasta olmayınca, çocuk olmayınca ikinci eşi aldı." dediler. Aynı şekilde 20-25 tane Yörük köyü var, işte Çepniler var, Dikili'nin köylerine gittim, orada da bu kabul edilebilir bir şey değil.

Şimdi, benim kastettiğim şu, belki burada ifade ederken o sıkıntı olabilir: "Gelenekler şiddeti destekliyor." demiyorum. Ben şunu söylüyorum: Aldatma, geleneklerimizde kabul edilen bir şey değil ve namus cinayetleri bu noktada, aldatıyorsa o adamı suçlu bulmuyor. Ama bu "Her geleneksel yaşayanın içinde şiddet vardır, her bir geleneksel ailede şiddet uygulanıyordu." anlamına asla gelmez ve tekrar şunu söylüyorum: Şiddet, hiçbir etnik grupla, hiçbir dinsel kimlikle, mezheple ilişkilendirilemez ve bunun düzeyi farklıdır. Yani "Bu, sadece köyde vardır." gibi... Köylerde olmayan şeyler var yani hiç şiddetin olmadığı, uygulanmadığı şeyler de var. Maalesef, eğitimle de bu şey olmuyor, eğitim yükseldiği noktada düşmüyor, düzeyi değişiyor, farklılaşıyor, kadına ilişkin farklı tehditler oluyor ve yani bana 5 ya da...

BAŞKAN MUSTAFA HULKİ CEVİZOĞLU - Yöntemi değişiyor diyorsunuz.

ANKARA ÜNİVERSİTESİ DTCF SOSYAL ANTROPOLOJİ ANA BİLİM DALI BAŞKANI PROF. DR. MERYEM BULUT - Tam hatırlamıyorum, Avusturya Büyükelçiliğinden birisi buldu ve "Ortak bir proje yapalım kadına yönelik şiddetle ilgili." dedi. Nasıl yapacağız dedim. "Biz Viyana'da bir otobüsü koyduk, oraya da uzmanları getirdik, farkındalık yaratmak için her mahallede yaptık." dedi. Ben bunu kabul etmedim. Kabul etmeme nedenim şuydu: Daha önce işte ben Mamak bölgeye falan da bu araştırmada gittiğim zaman "Arabanız varsa arabanızla gelmeyin." dediler, sadece araştırma yapacağım, böyle bir yerde oradaki bir kadının gelip orada şiddete yönelik farkındalığa ilişkin otobüse binse sonucu daha fazla şiddet olacak. Ha, belki Çankaya'da, belki daha başka yerde üniversite mezunu bir kadının da zaten "Ben üniversite mezunuyum, eşimden de şiddet görüyorum." demesi çok zor, o da onuruna yediremeyecek yani burada biz nitel araştırmayı yaparken bunlara dikkat çekmek istiyorum.

BAŞKAN MUSTAFA HULKİ CEVİZOĞLU - Galiba, önerilere doğru geliyorsunuz hocam, sayfaya bakınca öyle gözüküyor.

ANKARA ÜNİVERSİTESİ DTCF SOSYAL ANTROPOLOJİ ANA BİLİM DALI BAŞKANI PROF. DR. MERYEM BULUT - Bu, kurumlar arası iş birliğini zaten Coşkun hocam da söylemişti. Standart uygulamalarının geliştirilmesi, var olan uygulamalarda farklılıkların giderilmesi. Kamu kurumlarını zaten hocam da söyledi, iletişimden şey yapması. Yerel yönetimlerin burada etkin olarak katılması. Şiddete maruz bırakılan kadınlarla işte meslek örgütlerinin falan da diğer şeylerin de katılması, belki çok boyutlu olarak hocam da dedi ki zaten sadece devlete bırakılmaması gerekiyor. İyi hâl indirimi belki yeniden gözden geçirilebilir, bunun yeniden değerlendirilmesi. Multidisipliner bir yaklaşım geliştirilmeli diye...

BAŞKAN MUSTAFA HULKİ CEVİZOĞLU - İyi hâl indirimi kaldırılmalı çok oldu, yasalarla kaldırıldı.

ANKARA ÜNİVERSİTESİ DTCF SOSYAL ANTROPOLOJİ ANA BİLİM DALI BAŞKANI PROF. DR. MERYEM BULUT - Onu ben o zaman atlamışım.

Bir de burada dikkatimi çeken, yine burada çok emin değilim ama uzaklaştırma kararı aldırın... Bizim bu görüştüğümüz erkeklerle de ilgili "Bana uzaklaştırma kararı aldırın kadına benden artık iyi bir koca olmaz." şeyiyle karşılaştık. Bunu da belki erkeklerle bunun farkındalık şeyi yapması ve ayrıca bunun üzerinde bir araştırma yapıldıysa da ben bilmiyorum, uzaklaştırma kararının ne tür sonuçları olduğuna dair bu tür ailelerde, ben bilmiyorum yani aradığımda...

ASUMAN ERDOĞAN (Ankara) - Hocamın var çok güzel bir tespiti orada, ben öyle hatırlıyorum. Gidecek yeri olmayan erkekler, ortada kalan, çaresiz kalan erkeklerden bahsediyor, çok haklı bence. Yani o da çok ayrı bir trajik durum bence.

ANKARA ÜNİVERSİTESİ DTCF SOSYAL ANTROPOLOJİ ANA BİLİM DALI BAŞKANI PROF. DR. MERYEM BULUT - Belki ama yeniden orada bu erkeklerle eğer uzaklaştırma kararı alınıyorsa erkeklere de kadınlara da burada destek verilmesi gerektiğine inanıyorum.

ASUMAN ERDOĞAN (Ankara) - Evet, kesinlikle.

ANKARA ÜNİVERSİTESİ DTCF SOSYAL ANTROPOLOJİ ANA BİLİM DALI BAŞKANI PROF. DR. MERYEM BULUT - Yani burada gerçekten bu nasıl işe yarıyor, ne kadar yarıyor, onu bilmiyorum.

Millî Eğitim Bakanlığıyla bunu varsa da çocuklara yönelik akran şiddetinin önlenmesi yönünde üniversitelerin de tüm bölümlerinde genel olarak şiddet ve özelden de kadına yönelik şiddet konusunda çevrim içi dersler koyulabilir. Burada ben artı bir şeyi söylemek istiyorum, ben bu kasım ayında artık tamamladım, öğrenci dekanılığı yaptım ve uyum koordinatörlüğü yaptım. Bizim

Ankara Üniversitesinde uyum dersleri var, onlardan 3'üne geldiğim zaman, daha başka şeyler de var tabii, diğer hocalarımızın da çok değerli katkıları var. Sıfır artık, bağımlılık ve "çevrim içi" dememin nedeni bu çok kolay eklenebilir, diğer dersler çok zordur ama- şiddet konusunda bir içerik hazırlamıştık, rahatlıkla YÖK'le ilişkiye geçilebilir, bu yapılabilir. YÖK zaten bu yıl bağımlılık konusunda zorunlu hâle getirdi, belki bu konuda da bir çalışmayla... Çünkü burada da mezun olacak öğretmen ya da doktor, her neyse, meslek gruplarını bu şekilde donanımla şey yapmak, sadece akademik bilgiyle değil, bu şekilde de öğrenmeleri, farkında olmaları da bize çok şey sağlayacaktır diye düşünüyorum. Gerçekten üniversitelerde bunu koymak, Millî Eğitimi bilmiyorum ama çevrim içi koymak ve içinde yeni şeyler var, dijital içerik üretmek soruların da içinde olduğu çünkü videoyu koyarsak ben de dâhil, atlayarak izliyoruz, dinliyoruz, kimsenin vakti yok. O şekilde bir uygulama yapılabilir.

Diğer yandan, şiddete maruz bırakılan kadınlarla çalışanların -ki siz söylediniz hocam, polis üzerinden örnek verdiniz, her anlamda, biz aslında hangi konumda olursak olalım, buna inanmayabiliriz- düzenli olarak bir eğitimin gerekli olduğunu düşünüyorum.

Sosyal medya paylaşımlarında cinsiyetler arası nefret söyleminin belki önlenmesi gerekir; bu çok yaygın. Toplumsal cinsiyet eşitliği algısına zarar veren, şiddeti meşru, olağan kılan temaların dizi, gündüz kuşağı programları ve yarışmalarda kullanılmamasının belki sağlanması gerekiyor. Haber olarak sunulan şiddet olaylarının meşrulaştırmaya yer verilmeden işlenmesi, sağlanması belki gerekiyor. Şiddetin önlenmesine yönelik kamu spotlarının küçük yaş gruplarının da algılayacağı biçimde yaygınlaştırılması gerekiyor.

Bir de belki haberlerde çok şey olan küçük yaştaki, 18 yaş altındaki kız çocuklarında da sürekli bu tür şiddeti... "Kız, kız..." falan deyip onu bir yetişkin konumu gibi şey yapmak da rahatsız ediyor. Belki orada çocuk algısının vurgulanması da önemli diye düşünüyorum.

Çok teşekkür ederim beni dinlediğiniz için.

Değerli katkılarınız için çok teşekkür ederim.

BAŞKAN MUSTAFA HULKİ CEVİZOĞLU - Biz çok teşekkür ederiz hocam, sağ olun.

Ama bu kız çocuğuna "kız" demeyelim dediniz ama annesi kıza pembe giydiriyor, erkeğe mavi giydiriyor, anne ayırım yapıyor öncelikle.

ANKARA ÜNİVERSİTESİ DTCF SOSYAL ANTROPOLOJİ ANA BİLİM DALI BAŞKANI PROF. DR. MERYEM BULUT - Yok, hayır, şiddetle karşılaştığı noktada...

ASUMAN ERDOĞAN (Ankara) - Çocuk demek daha doğru olur.

ANKARA ÜNİVERSİTESİ DTCF SOSYAL ANTROPOLOJİ ANA BİLİM DALI BAŞKANI PROF. DR. MERYEM BULUT - Çocuk denilmesi o pembe şeyden çok...

BAŞKAN MUSTAFA HULKİ CEVİZOĞLU - İşte renklerle bir kere ayırım başlayınca davranışlarla da ayırım başlıyor, eğitim de öyle oluyor gibi çok konuşabiliriz.

Çok teşekkür ediyoruz hocamıza.

Var mı sorumuz sonuç itibarıyla?

ALİYE TİMİSİ ERSEVER (Ankara) - Yok, teşekkür ederiz.

BAŞKAN MUSTAFA HULKİ CEVİZOĞLU - Özbudun Hocam...

SERAP YAZICI ÖZBUDUN (Antalya) - Hayır, teşekkür ederim.

BAŞKAN MUSTAFA HULKİ CEVİZOĞLU - Emin misiniz?

SERAP YAZICI ÖZBUDUN (Antalya) - Herkes, hocalarımız da çok yoruldu.

Teşekkürler.

BAŞKAN MUSTAFA HULKİ CEVİZOĞLU - Çok teşekkür ederim.

Şiddet, tabii, her yerde; bazen siyasette de oluyor, Meclis Genel Kurulunda da olabiliyor, olmaması gerekir. Meclis Genel Kurulunda da 600 kişinin -şimdi 593 kişiyiz- hepsi eğitilmiş insanlar ama eğitim de galiba yetmiyor bu konularda. Şiddetin binbir türüsü var. "Medya" dedi hocamız, herkes konuştu, bundan önceki toplantılarda da "medya, sosyal medya" denildi ama bunun kadına yönelik şiddetteki yüzdesi ne kadar, payı ne kadar, konuşmak gerekir. Ayrıca, televizyon icat edilmeden önceki yüzlerce, binlerce yıl içinde de bu şiddet vardı yani şiddetin sorumlusu olarak medya bir parça tabii, bir unsur ama yüzdesine de bakmak gerekir.

Sosyal antropoloji çok önemli; insan, sonuçta, insan davranışları, insan bilimi önemli. İnsanı, biz sadece medyayla olan ilişkisi, medyayı izliyor diye bakarak değil, insanın işte biyolojisine de bakacağız, psikolojisine de davranış modellerine, antropolojisine de... Gelinlikten söz ettik, sosyal antropolojinin çok önemli araştırma konusu bunlar, davranışlar. Ona bakarsak hâlen bugün, Afrika'da bazı kabilelerde ölü çevirme törenleri var. Şimdi, biz o toplumu suçlamalı mıyız? Ölüyü belli yıllarda mezarından çıkarıp çeviriyorlarmış. Niye? Dinlensin diye. O da onların inancı. Şimdi, hocamı bıraksak sosyal antropolojide ne örnekler anlatır bize. Gelinin beline kırmızı kuşak bağlamak, o artık simgesel hâle gelmiştir veya kalkmıştır ama onun anlamı da farklı yani simgesel etkileşim alanından bakmazsak biz ne şiddeti anlayabiliriz ne psikolojiyi anlayabiliriz ne dini anlayabiliriz ne felsefeyi anlayabiliriz; mümkün değil. Hayat simgelerle dolu, oturmamız, konuşmamız, şu el hareketi, sesimizi yükseltmemiz, işaretimiz, kalemi tutmamız. Filozofun dediği gibi, "Tutuş şeklinize göre her şey bir silahtır." diyor. Şimdi, kalemi böyle tutmak var, şöyle atmak var. Onun için, biz konuları ele alırken hangi açıdan bakacağız? Mantık açısından, hayatın doğal akışı açısından bakacağız.

Hepinize çok teşekkür ediyorum.

Profesör Doktor Coşkun Taştan, Profesör Doktor Meryem Bulut hocalarımıza teşekkür ediyoruz.

Komisyonumuzun çalışmalarını, görüşmelerini bugün tamamladık. Toplantıyı kapatmadan evvel, yarın toplantımız saat 11.00 idi ancak bazı kadın vekillerimizin Ankara dışına gidip gelme, yakın yerlere gidip gelmesi ve başka toplantılar olduğu söylendi, saat 13.00'e aldık; onu da şimdiden duyuruyorum ve toplantıyı kapatıyorum.

Kapanma Saati: 19.55